

DOKLEJ VNDAR?

Državnozborske volitve so za nami.

Volilni izidi so pokazali, da ima Dom svoboščin, kate-rega nesporni voditelj je Silvio Berlusconi, krepko več-
no v obeh vejah rimskega parlamenta. Samozadosten
je torej tako v senatu kot poslanski zbornici. Čez nekaj
dni se bosta obe zbornici sestali na prvi seji ter izvolili
predsednika in voditelje posameznih parlamentarnih
skupin. Predsednik republike bo nato imel na Kvirina-
lu posvete z novoizvoljenima predsednikoma obeh zbor-
nic in z voditelji parlamentarnih skupin, naposled pa
bo določil mandatarja za sestavo nove vlade. Nobena
skrivnost ni, da bo ta naloga zaupana Silviu Berlusco-
niju, ki jo bo gotovo sprejel. Sam je že večkrat izjavil,
da je že sestavil seznam kandidatov za ministre, ki jih
bo na njegov predlog imenoval predsednik republike
Ciampi. Ves postopek bodo, kot je potrdil Berlusconi,
pospešili, ker se naglo bliža srečanje najvišjih predstav-
nikov industrijsko najbolj razvitih držav (t.i. G8), ki
bo tokrat v Genovi.

Če se bo Berlusconi posrečilo pravkar omenjeni po-
stopek izčrpati v razmeroma kratkem času, se bo izka-
zalo po vsej verjetnosti že v naslednjem tednu, ko bodo
posamezne politične komponente Doma svoboščin (Se-
verna liga, Nacionalno zaveznitvo in dvojica Časini-
Buttiglione) morale potrditi "kadrovske rešitve", ki si
jih je zamislil Silvio Berlusconi. Zadeva nikakor ni pre-
prosta, saj so v igri legitimna pričakovanja in ambicije
tako posameznikov kot političnih skupin, ki sestavljajo
zmagovito volilno zaveznitvo.

V pričakovanju razpleta dogodkov pogledjmo, kako
sta se na teh državnozborskih volitvah "odrezali" na-
rodni manjšini, ki sta v marsičem podobni naši sloven-
ski manjšini v Italiji. Mislimo tu na Francoze v Dolini
Aoste in Nemce na Južnem Tirolskem.

Za Dolino Aoste je že v republiški ustavi določeno,
da ji pripadata en senator in en poslanec. Francozi so
politično modri ljudje in so ves čas po drugi svetovni
vojni politično organizirani v eni sami t.i. zbirni stranki
"Union Valdôtaine". To jim omogoča, da brez posebnih
težav izvolijo tako svojega senatorja kot svojega poslan-
ca. Novoizvoljeni senator je Auguste Rollandin, ki je
zbral 49,3% vseh glasov, novoizvoljeni poslanec pa Ivo
Colle' s 35% glasov. Dosedanji dolgoletni poslanec in
veliki prijatelj naše slovenske manjšine Luciene Caveri
ni kandidiral, a je ohranil mesto evropskega poslanca
v Bruslju.

Na Južnem Tirolskem je stanje povsem drugačno kot
v Dolini Aoste, pri čemer je treba upoštevati obstoj dežele
Tridentinske-Južnega Tirola z dvema avtonomnima po-
krajinama (Trident in Bocen). Prva je v narodnostnem
pogledu po večini italijanska, druga nemška. Kot Fran-
cozi tudi Južni Tirolci ves čas po vojni nastopajo v poli-
tičnem pogledu enotno. V veliki večini so organizirani
v Južnotirolski ljudski stranki (SVP). **STRAN 2**

DRAGO LEGIŠA

Etnična, jezikovna in kulturna različnost
je bila zunaj Nadiških dolin doživeta kot
nevarnost, ne pa kot vrednota. Sčasoma
je povzročila razdvojenost istovetnosti v
skupnosti in posameznikih, ki jo je bilo težko
preseči, ker se je zasedrala zelo globoko. Danes
je slovensko kulturno in jezikovno izročilo
v očeh navadnega človeka Nadiških dolin
kot bogastvo, ki ga je podedoval slučajno,
nekakšen izvirni madež, krivda, ki izvira
iz globine preteklosti in je ne more zbrisati
nobena vrsta vsiljenega prekrščevanja, dokler
bo stališče oblasti kazalo na odkrito
diskriminacijo do drugačnega po jeziku,
etničnosti ali narodnosti.

RICCARDO RUTRAR, BENEŠKI MATURANTI,
PREV. ALDO RUPEL, ČEDAD 2000

SKLEPI FRANCOŠKE VLADE

MANJŠINSKI JEZIKI V JAVNI ŠOLI

ANDREJ BRATUŽ

Večkrat smo že na straneh
našega lista pisali o manjšinah
v Evropi, zlasti v Franciji. Ne-
davno je tu prišlo do zanimi-
vih novosti. Minister za držav-
no šolo Jack Lang je namreč
sporočil vrsto ukrepov v korist
rabe deželnih jezikov, ali bolje,
pouka v maternem jeziku na
manjšinskem ozemlju države.

Tu moramo predvsem spet
opozoriti na dejstvo, da je
Francija skoraj do nedavnega
bila odločno centralistična dr-
žava, in to tudi na področju
manjšinskega vprašanja. Zna-
no je, da živijo v Franciji števil-
ne narodne oz. jezikovne skup-
nosti in to od severa do juga
države. Te pa so ostale še v bi-
stvu nepriznane in le zadnja
leta je prišlo do nekaterih od-

prtosti pariške vlade do njih, še
to bolj po notranjem pritisku,
kot npr. po odločnih stališčih
zlasti Korzike (tudi z atentati)
in baskovskih skupnosti, na
drugi strani - na severu - pa z
bretonske strani. No, zdaj je
sama francoska vlada podvze-
la določene ukrepe, ki koreni-
to spreminjajo notranji, zlasti
šolski sistem države.

Francija je sicer, kot smo že
omenili, v zgodovini veljala za
odločno centralistično državo.
To so najprej močno oblikovali
Bourbonci, pozneje pa še Napo-
leon Bonaparte, ta vneti Korzi-
čan, ki pa se ni opredelil za kor-
ziško avtonomijo. Zanimiva je,
recimo, zgodovinska parabola,
saj smo prav Slovenci v Napo-
leonovi Iliriji videli prvi izraz
avtonomije, pa tudi slovenščine
kot uradnega in šolskega jezika.

V Franciji še do danes ni ur-
adne manjšinske šole v jeziku
posameznih etničnih skupno-
sti. Marsikje po državi (med
Bretonci in Baski) sicer imamo
že vrsto razvejanih privatnih
šolskih ustanov v jeziku narod-
nih manjšin oz. v deželnem je-
ziku (*langue regionale*), kot se
v Franciji ti imenujejo.

O vsem tem je zadnje čase
veliko poročal znani pariški
dnevnik *Le Figaro*, ki v eni svojih
števil na naslovni strani v pe-
tih stolpcih poroča: "Les lang-
ues regionales entrent a l'ecole"
(Deželni jeziki stopajo v šo-
lo), kar je za francosko javnost
pravi šok. Po pisanju ugledne-
ga francoskega dnevnika je na-
mreč minister za državno vzgo-
jo Lang uradno predstavil svoj
program za uvedbo manjšinskih
oz. deželnih jezikov v javne šole.

S tem se francoska republi-
ka odmika od nekdanjih cen-
tralističnih shem, ki so zlasti po
generalu De Gaulleju in nato
njegovih naslednikih prevlada-
le v državi. In to ne samo pri
predsednikih desnice oz. sredi-
ne (Pompidou, Giscard D'Es-
taing, sedaj pa Chirac), ampak
tudi levičarske ekstrakcije, kot
npr. socialist Mitterand. Bour-
bonski centralizem (že z Lu-
dvikom XIV. z rekom *L'Etat
c'est moi* ali, po naše, *Država
sem jaz*), bonapartizem od Na-
poleona I. do nečaka Napoleo-
na III., pa še kasnejše repu-
blikanska oblast - vse to je mo-
derni oz. sodobni Franciji dalo
svoj pečat.

Zanimiva je predvsem tudi
motivacija ministra Langa. Pri
tem francoski šolski minister
pravi, da mora novi zakon na-
rediti konec dolgoletnim krivi-
cam v republikanskem šol-
skem sistemu, ki je v mnogih
letih izkoreninil določene je-
zike in kulture. Lepo pravi še
minister Lang, da v resnici ne
obstajajo manjšinski jeziki in
kultura.

STRAN 2

OBISK KOMISIJE DRŽAVNEGA ZBORA RS ZA ODNOSE S SLOVENC V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

SLOVENIJA NAM BO ŠE OB STRANI

JURIJ PALJK

FOTO BUMBACA

Komisija Državnega zbora
Republike Slovenije za odnose
s Slovenci v zamejstvu in po
svetu, ki jo vodi poslanec Franc
Pukšič, je bila minulo sredo in
četrtak, 16. in 17. t.m., na obis-
ku pri nas, saj je obiskala Trst,
Gorico in Beneško Slovenijo.

Obiska smo bili zelo veseli
predvsem zato, ker komisijo
Državnega zbora sestavljajo
popolnoma novi ljudje in je
zato prav, da se seznanijo z

našim delom in težavami, s ka-
terimi se srečuje slovenska na-
rodna manjšina v Italiji. Obenem
moramo tudi zapisati, da
smo bili ob imenovanju nove-
ga slovenskega Državnega
zbora naravnost zaprepašeni,
ko smo videli, da v njem ni bila
tako imenovana omenjena
komisija. To dejstvo smo spre-
jeli z razočaranjem, ker meni-
mo, da se mora matična drža-
va seznanjati z našim delom,

življenjem in težavami tudi
prek komisije, ki jo sestavljajo
slovenski poslanci. Prepričani
smo namreč, da je to izjemno
pomembno, ker lahko poslanci,
ki so člani te komisije, sez-
nanijo z našim položajem ko-
lege v Državnem zboru. Včasih
se tudi v naši sredi pojav-
ljajo pomisleki glede omenje-
ne komisije, češ da se premalo
zanima za naše delo in stanje
v naši sredi, a tokrat lahko z ve-

seljem zapišemo, da smo bili z
obiskom komisije zelo zado-
voljni, in to predvsem zato, ker
je njen predsednik Franc Puk-
šič v imenu vseh prisotnih ko-
legov na več mestih jasno pou-
daril, da se v Državnem zboru
zavedajo pomembnosti sloven-
ske manjšine v Italiji, njenih
uspehov in težav.

Predstavniki komisije so ta-
ko v Trstu kot tudi v Gorici, Be-
neški Sloveniji, Reziji in Kanal-
ski dolini jasno povedali, da je
prvi obisk komisije v naših kra-
jih namenjen predvsem med-
sebojnemu spoznavanju. V na-
šo sredo so prišli poslanci
Franc Pukšič, Janez Podobnik,
Jože Avšič, Ivan Kebrič in Samo
Bevk ter sekretarka komisije
Barbara Sušnik. Komisijo sta
na obisku v Trstu, Gorici in Be-
neški Sloveniji spremljala pod-
sekretar Zunanjega ministr-
stva Republike Slovenije v Ura-
du za Slovence po svetu in v
zamejstvu Zorko Pelikan ter
konzulka RS v Trstu Lea Stančič.

STRAN 16

02	Alojz Tul	08	Ivan Žerjal
	POVOILNA SLIKA V ITALIJI		FAŠISTIČNA ZAPUŠČINA ŠE DANES BREMENI...
02	Janez Povše	11	Iva Koršič
	ŠIRITEV EVROPE JE NEIZBEŽNA		VESELO, RAZIGRANO POD RUMITARSKIM NEBOM
03	Jurij Paljk / intervju	13	Milan Gregorič
	JANEZ POVŠE		NOV ZAPLET OKROG STATUTA ISTRSKE ŽUPANIJE
05	Martin Marussi	14	Breda Susič
	FURLAN LUIGI SCROSOPPI KMALU MED BLAŽENIMI		DAN ODPRTIH VRAT
06	DR. ANTON KACIN (1901-2001)	16	Egidij Vršaj
			ŠIRITEV EU IN ODNOSI ITALIJA-SLOVENIJA

JE TA VOLILNI SISTEM PRIMEREN ZA DRŽAVO?

POVOLILNA SLIKA V ITALIJI

ALOJZ TUL

Ena od značilnosti parlamentarnih volitev 13. maja v Italiji je nedvomno ta, da je koalicijska Polu svoboščin pod močno roko Silvia Berlusconija več kot prepričljivo prevladala nad nasprotnim zavezništvom pod znakom Oljke in premierskim kandidatom Francescom Rutelijem, ob propadu raznih drugih manjših strank in gibanj. Od skupno 630 poslancev, jih 365 pripada Polu svoboščin in 253 Oljki, od 315 v senatu jih 177 pripada Polu svoboščin in 130 Oljki. Od ostalih strank je volilni prag 4% presegla le Stranka komunistične prenovе, ki je tako prejela 11 poslanskih sedežev in izvolila 3 senatorje. Lista Di Pietro je izvolila enega senatorja in D'Antonija Evropska demokracija 2 senatorja.

Druga značilnost volilnih izidov je ta, da sta iz delitve poročnega dela poslancev izpadla dva koalicijska zaveznika Berlusconijevega gibanja, in sicer Severna liga (prejela le 4,9% glasov) in povezava nekdanjih demokristjanov CCD-CDU, ki je prejela le 3,2%. Prav tako je nazadovol Nacionalno zavezništvo od 15,7% na 12%. Okrepilo pa se je gibanje Naprej Itali-

ja, in sicer od 20,6% na 29,4%. Močno okrnjena je izšla stranka Levih demokratov s 16,6% (leta 1996 pa 21,2%).

PRESENETLJIVA UVELJAVITEV MARJETICE

Kakor je Severna liga, kot že povedano, doživela velik osip glasov, saj je nazadovolala od 10,1% leta 1996 na sedanjih 3,9%, tako je presenetljivo uveljavitev dosegla, vedno v poročnem delu poslanske zbornice, nova lista Marjetice, ki povezuje več sredinskih strank in gibanj (Ljudska stranka, Domokrati, Mastellovo gibanje UD-EUR in Dinijeva skupina Obnova). Prejela je 14,6% ali skoraj 5 milijonov glasov in izvolila več desetih poslancev. Po teh izidih je tretja najmočnejša sila, po Naprej Italija in Levih demokratih. Takšen uspeh je presenetil ne samo pobudnike te volilne povezave, temveč celotno italijansko politično javnost. Po splošnem mnenju in prepričanju gre uspeh očitno pripisati težnji povprečnega italijanskega volilca, da pozitivno sprejema čim tesnejše povezovanje med sorodnimi političnimi skupinami. Ta ugotovitev izhaja namreč tudi iz drugega dejstva, da se na nedavnih volitvah niso uveljavile nove politične skupi-

ne, kot sta npr. Italija vrednot sodnika Di Pietra in Evropska demokracija bivšega sindikalnega voditelja D'Antonija ter Novi socialisti.

Vsodržavni voditelji omenjenih sestavnih skupin Marjetice so ne samo izredno zadovoljni nad takšnim uspehom, temveč se optimistično razpoloženi nagibajo k temu, da bi to volilno povezavo v prihodnjih mesecih spremenili v združeno stranko.

Končno naj povemo še, da se je Marjetica zelo dobro uveljavila v naši deželi (22%) in še posebej na Tržaškem (33,4%), kar je precej nad vsodržavnim povprečjem (14,6%). Tolikšno uveljavitev gre pripisati kandidaturi bivšega tržaškega župana Riccarda Illyja tudi v deželni okrožju poročnega dela poslanske zbornice, poleg v enem od tržaških uninominalnih okrožij.

SVOJEVRSTNA

BIPOLARNOST V PARLAMENTU

Na tokratnih parlamentarnih volitvah je na svoj način prišlo do izraza bipolarno osredotočenje poslanskih in senatorskih mandatov kot še nikdar. Iz zgoraj navedenih podatkov je razvidno, da Berlusconijevemu Polu svoboščin pripada 365 poslancev in 177 senatorjev, koalicijski Oljke pa 253 poslancev in 130 senatorjev, četudi različna prejetih glasov v odstotkih ni temu sorazmerna. Pol svoboščin je pri volitvah zbornice prejel 45,4% glasov, Oljka pa 43,7% glasov. Podobno velja za senat, kjer je Pol svoboščin prejel 42,5% glasov, Oljka pa 38,7% glasov. Nesorazmerno razliko v mandatih je namreč pripisati pretežno večinskemu volilnemu sistemu, kjer za neposredno izvolitev v uninominalnih okrožjih zadostuje en glas večine, delno pa predpisanemu volilnemu pragu 4% glasov za izkoriščanje ostankov. Omenjeni prag je dosegla le stranka komunistične prenovе in prejela enajst poslancev oziroma tri senatorje. Vse ostale stranke oziroma liste, ki so nastopale same zunaj obeh koalicijskih polov, niso prejele nobenega mandata.

S tem v zvezi se naravno postavlja vprašanje, ali je takšen volilni sistem dovolj demokratičen in primeren za Italijo, kjer je ves povojni čas veljal poročni sistem. Zato se vedno bolj utrjuje težnja, da bi sedanji volilni sistem popravili v smislu večjega upoštevanja kriterija proporcionalnosti.

KOČLJIVO STANJE NA BLIŽNJEM VZHODU

KDAJ BO ZAVLADAL MIR?

BREDA SUSIČ

Nihče ne verjame več, da je trenutno mogoče ustaviti nasilje na Bliznjem vzhodu. To je razvidno iz zadnjih neuradnih izjav palestinskih, izraelskih, pa tudi ameriških diplomatov. Situacija se je v minulih dneh tako zaostila, da sta se tako izraelska vlada kot palestinska narodna oblast zapletli v vrtnice nezgodne maščevalnosti in dokazovanja moči. Krvavi atentat samomorilca skupine Hamas, ki je sprožil bombo v nakupovalnem centru v Netanyi, je povzročil nesorazmerne povračilne ukrepe izraelskih bombnikov, ki niso več vzleteli nad Palestince od vojne šestih dni leta 1967 naprej.

Toni Karon v tedniku Time piše, da so se ti dogodki pripetili ravno v trenutku, ko je tajna diplomacija ponovno napela vse svoje sile, da bi le dosegla sporazum za premirje. Palestinski diplomati so namreč pritisni-

li na ameriško upravo, da bi se v poročilu komisije senatorja Mitchella jasno opredelili za odgovornost Izraelcev za val nasilja, ki traja že osem mesecev. Kazalo je tudi, da so se Američani odločili, da bodo odločneje vplivali na izraelsko vodstvo v zvezi z zamrznitvijo gradnje novih izraelskih naselij na palestinskem ozemlju. Razširili so se glasovi, da se izraelska vlada vendarle nagiba h kompromisni rešitvi. Vse to je že dalo upati, da bo mogoče celo dogovor o prekinitvi ognja. Potem pa so palestinski atentat in izraelski bombniki vsa ta prizadevanja ponovno pokopali.

Po vztrajnem prizadevanju nekaterih arabskih državnikov (predvsem egiptovskega predsednika Mubaraka) se je ameriška uprava končno - po petih mesecih, odkar je na oblasti Bush ml. - odločila, da bo posredovala pri iskanju dogovora. Jane Perlez v nedeljski številki New York Timesa ocenjuje, da

se bo državni sekretar Powell najverjetneje poslužil drugačne taktike od tiste, ki jo je uporabljal Clinton. Medtem ko se je bivši predsednik tudi osebno vpletel v pogovore in direktno vplival na predstavnike sprtih strani, bo Powell menda posegel le z izjavo, potem pa bo počakal, da se Izraelci in Palestinci sami odločijo, ali želijo sprejeti ameriški načrt za pomiritev razmer. Načrt, ki bo slonel na poročilu Mitchell, predvideva prekinitev ognja, vzpostavljanje ponovnega zaupanja med sprtima stranema, prehodno obdobje umiritve in začetek novih mirovniških pogajanj. Američani pa si ne delajo prevelikih utvar glede uspeha tega predloga. Zdi se namreč, da t.i. faza vzpostavljanja ponovnega zaupanja predvideva od Arafata zaprtje aktivistov Hamas, od izraelske vlade pa popoln umik tankov. Obe strani bosta na take pogoje težko pristali.

Najtežje pa bo prepričati Sharon, da opusti gradnjo novih izraelskih naselij na palestinski zemlji. To pa je pravzaprav prvi pogoj za začetek katerikoli pogovorov. Palestinski voditelji so ameriškim diplomatom, ki so pripravljali platformo za nova pogajanja, eksplicitno in nedvoumno povedali, da mora Arafat ponuditi svojemu ponižanemu ljudstvu kaj konkretnega v zameno za zmanjšanje pouličnega nasilja. Sharon pa se glede tega zdi neomajen: edino upanje za spremembo njegovih pogledov je za zdaj tiho razočaranje in strah Izraelcev. Ti izgubljajo zaupanje v Sharon, ter v vojsko - ki kljub najmodernejšemu orožju ne more nič proti napadom samomorilcev - in ne vidijo več izhoda iz krize. Po nekaterih anketah javnega mnenja naj bi bili pripravljeni popustiti Palestincem v zameno za mir.

S 1. STRANI

DOKLEJ VENDAR?

Da bi si zagotovili izvolitev čimveč svojih senatorjev in poslancev, so v "svojih" volilnih okrožjih na volitvah nastopili s svojim tradicionalnim znakom (planiko), v ostalih pa z znakom, na katerem sta bili tako planika kot oljka. Na ta način je bila "bera" polna: izvolili so tri senatorje in 4 poslance. Če proučimo izide poročnega dela volitev - tu nastopa vsaka stranka s svojim znakom - ugotovimo, da je v celotni deželi Tridentinski-Južnem Tirolo glasovalo za SVP (Južnotirološko ljudsko stranko) 200.056 volilnih upravičencev ali 32,9% vsega volilnega zbora v deželi. Za primerjavo naj navedemo volilne izide posameznih komponent Doma svoboščin: Forza

Italia 16,6%, Alleanza nazionale 9,5%, CCD-CDU 2,1%, Lega nord 3,6%. Vse skupaj so torej zbrale skoraj enako število glasov kot sama nemška SVP.

Res je, da so razmere pri nas drugačne kot pri ostalih dveh manjšinah. Toda prav tako drži, da smo za našo drugačnost v precejšnji meri tudi sami krivi. Medtem ko Francozi in Nemci "obdelujejo" predvsem in najprej svoj vrtiček, se mi domišljamo, da moramo pomagati pri obdelovanju "celotne italijanske njive", pozabljajoč, da na ta način puščamo v nemar svojo njivo in smo poleg tega zastojna delovna sila, ki ponizno upogiba hrbet na ukaz vsakokratnega tujega gospodarja. Quousque tandem? (Dokleje vendar?)

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

ŠIRITEV EVROPE JE NEIZBEŽNA

Od volitev še ni minilo teden dni, ko je Berlusconi še razgibal domačo in tujo javnost. Podčrtal je upravičeno previdnost pri širitvi Evropske zveze na vzhod ter opozoril, da ima podobne pomisleke tudi marsikateri druga članica. Slovenija se je na omenjene besede odzvala modro in zadržano, burneje je bilo na Tržaškem. V vsakem primeru je Berlusconi odprl resen problem, ker pač v Evropski zvezi vsaj na tistem obstaja razpotje prav v odnosu na njeno širitev.

V zadnjem času je bilo nekajkrat slišati glasove, naj bi evropska širitev potekala počasneje, kot je bilo načrtovano. Sedaj utegne po zmagi Berlusconija v Evropi zavladati izrazito drugačno ravnotežje, saj ne smemo pozabiti, da sodi Italija med štiri največje države stare celine in njen vpliv ni in ne bo majhen. Pomisleki zoper širitev se torej z italijanskim prispevkom lahko bistveno poglobijo, ob čemer si upamo trditi, da bi bilo dosti bolje, ko bi prevladala širitev, in to brez prevelikih zavlačevanj. Močno se namreč dozdeva, da širitev ne pomeni zgolj nekaj zunanega, pač pa da bistveno sooblikuje tudi notranjo podobo zveze evropskih držav. Če pustimo ob strani Haiderjevo željo po omejitvi nove Evrope na prostor zahodnega bloka in torej izključitev povojnega vzhodnega bloka, potem je osrednji pomislek Bruslja zoper širitev ekonomsko obarvan. Prevedeno v razumljiv

jezik: države nekdanjega vzhodnega bloka naj bi bile še vedno ekonomsko prešibke in zato novi Evropi v breme. Na videz je tovrstno stališče povsem drugačno od Haiderjevega, v resnici so posledice obeh stališč povsem iste. Nastajanje nove Evrope je na ta način pogojeno izključno z ekonomskim izračunom. Širitev se naj ne bi izplačala, ker ne prinaša finančnih koristi. Tu pa smo že pri grobi potrošniški logiki, ki v vsem išče le dobiček. Razpotje je torej sledeče: ali si bo Evropa izbrala tisto svojo podobo, ki živi le za zagotovljen dobiček, ali pa se bo odločila za podobo kulture in solidarnosti, kar po svojem izvoru je. Prva izbira ima seveda ameriški pridih, druga je v globljem smislu evropska. Izhajanje iz ekonomske računice kot osrednjega izhodišča nujno spreminja Evropo v šibkejšo varianto Združenih držav Amerike, opredelitev za politiko kulture in solidarnosti pa Evropo potrjuje kot izviren in celo vodilen del razvitega sveta.

Zato je vprašanje širitve ključno prav za značaj celotne nove Evrope. Zaohjetje vseh držav stare celine je tista vizija, brez katere Evropa v polnem pomenu besede sploh ne more nastati. In v kolikor se tega zavedamo, bi morali storiti vse, da bi vse možne pomisleke v zvezi s širitvijo kar najhitreje odpravili, ne pa da jim dajemo prevleko in s tem tudi vsesplošno zaviralno težo.

S 1. STRANI

FRANCIJA

Gre za posebne jezike in kulture, ki so del naše duhovne dediščine. Pri tem je minister še obžaloval, da Francija ni mogla podpisati znane evropske listine o deželnih jezikih in kulturah, in to zaradi veta ustavnega sodišča. Smešno: vrhovno sodišče je tedaj menilo, da bi s tem postavili v dvom načelo o nedeljivosti republike oz. enakosti pred zakoni...! Francoski vladni predstavnik še dodaja, da so deželni jeziki del dediščine in bogastva Francije. Obenem pa danes ne gre samo za odpravo dolgoletnih krivic, ampak tudi za uvedbo neke nove dinamike v družbi.

Pa še: poučevanje bretonskega, korziškega ali baskovskega jezika danes ne zadeva več kot 1,5% na približno 12 milijonov učencev in dijakov šol v Franciji. En sam primer. Ko se v dnevniku Le Figaro še piše o teh problemih, pa nam

lahko en sam primer še zadostuje za razumevanje sedanjega položaja.

Dopisnik iz Bretanje piše, kako lahko obisk neke bretonske (še zasebne) šole, ki se imenuje Diwan (ki pomeni prebujenje) vpliva na obiskovalca. Zazdi se mu namreč, da je v čisto nepoznani deželi, saj so vsi napisi v bretonskem (kelt-skem) jeziku!

Z vsem tem hoče današnja Francija vsaj delno popraviti škodo, ki je nastala v okviru njenih manjšinskih jezikovnih skupnosti. Če je bilo na Korziki potrebno tudi orožje, so drugod bili protesti manj močni. Vsekakor bo Pariz s tem le naredil bistven korak naprej tudi v luči evropskega združevanja in duha, predvsem pa v uresničenju znanega gesla iz dobe svoje zgodovinske revolucije iz leta 1789, ki se glasi Egalité, Liberté, Fraternité (enakost, svoboda, bratstvo).

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL nglas@tin.it

INTERVJU / JANEZ POVŠE

GORICA JE OČARLJIVO SKRIVNOSTNA

JURIJ PALJK

Napisali ste scenarij za zgodovinsko-scensko uprizoritev "Gorica, glej". Kakšni občutki vas pri tem obhajajo in kaj vam to delo pomeni med številnimi drugimi?

Moram reči, da sem se te priložnosti oklenil z velikim veseljem. S srcem. V hipu sem dojel, da ni majhna stvar pripraviti besedilo za odrsko postavitev v čast 1000-letnice Gorice, tega mesta, ki je naša preteklost, sedanjost in prihodnost. Posebej sem bil že od vsega pričetka vesel, da gre za veliko-potezno zamisel, za pripravljenost vložiti v ta načrt ves možen trud in zanesenost. Pri razmišljanju o odrski upodobitvi življenja Gorice sem se zato oklenil prav te velikopoteznosti, smelosti. Seveda v misli na gledalce, naše ljudi in prav gotovo vse tiste goste od kjer koli, ki jih zanima, kako čutimo o minulih letih, desetletjih in celo stoletjih, katerih dediči smo. Velikopoteznost pa, da se razumemo, ni domišljavost, ampak spoznanje, da je nujno postaviti nasproti Gorice tisto uprizoritveno podobo, ki bo odražala veličastnost tega prijetnega mesta in njegovih dragocenosti.

Kako je prišlo do zamisli zgodovinsko-scenske uprizoritve in kdo vas je spodbudil k delu?

Pobudo je dala Zveza slovenske katoliške prosvete. Njen predsednik Damjan Paulin me je povprašal, kaj mislim o stvari in če bi se bil pripravljen lotiti te zahtevne naloge. Seveda sem se naloge lotil nemudoma in z velikim veseljem. Slabo leto dni po prej sem namreč za slovenski Radio Trst A pripravil niz 13 polurnih oddaj z naslovom *Večno si živa, Gorica*. V pripravljanju tega niza sem se zares dobro pogledal v Gorico, v njeno preteklost, pa tudi sedanjost, v dogodke, ki so jo oblikovali, osebnosti, ki so jo krasi in jo še krasi. Že ob tem delu sem bil navdušen in vznesen zaradi vsega, kar Gorica je. Vznesen zaradi vsega, kar se je okrog nje in v njej dogajalo, kako je prenašala svetle in težke trenutke svojega bivanja. Ko smo v pripravi na zamisel uprizoritvenega scenarija sedli za mizo, da se pogovorimo in osvetlimo vse tisto, kar naj bi končna prireditev bila in pomenila, sem lahko ugotovil, da je bila še posebej zavzeta pobudnica za zamisel prof. Lojzka Bratuž, ki je pozorno spremljala že omenjeni radijski niz o Gorici. Sploh sva se potem s prof. Lojzko Bratuž večkrat o nastajajočem scenariju pogovarjala in izmenjavala misli, pri čemer želim poudariti dejstvo, da je bil vir vseh v scenariju vključenih pesniških in proznih odlomkov prav njena knjiga z naslovom *Gorica v slovenski književnosti*.

Opisati mesto in njegov značaj prav gotovo ni lahko. V svojem kraju živimo, pa vendar bi se znašli v zadregi, ko bi nas kdo vprašal, kakšno to mesto v resnici je.

Je takšno, kot so druga podobno velika mesta, ali je drugačno, posebno samosvoje? Zelo naravnost: kakšna je po vašem mnenju Gorica?

Zelo lepa. To bi bil prvi odgovor, ki se zdi kar prenestaven, vendar zaveda v živo. Po globljem spoznavanju njenih značilnosti pa bi rekel, da je Gorica očarljiva, skrivnostna. Blaga je in nekako zakrita. V kolikor se približe ne sprašujemo o njej, vemo o njej zelo malo. Poglejte, popotnik, ki pride v Gorico prvič, pogostoma zaman išče njeno središče. Po opravljenem križarjenju po njej se hipoma znajde izven središča, nekje na obrobju, to

Ob 1000-letnici Gorice bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž 1. in 4. junija izvedena zgodovinsko-scenska uprizoritev pod naslovom *Gorica, glej*. Avtor odrskega scenarija je Janez Povše, znani kulturni ustvarjalec, med drugim tudi stalni sodelavec našega časopisa z rubriko *Povejmo naglas*. V tekoči sezoni je Janez Povše napisal besedilo za kratki film *Ženska za šankom* za RTV Slovenijo, besedilo Ločitev za Slovensko ljudsko gledališče Celje ter za obe deli prejel priznanje, dalje radijsko igro za Radio Maribor, za slovenski Radio Trst pa pet iger z naslovom *Prešeren in Slomšek* ter niz *S srcem nad izzive sedanjosti*. Poprosili smo ga za pogovor in sicer predvsem v zvezi s tako pomembnim dogodkom, kot bo prav izvedba scenarija *Gorica, glej* ob velikem jubileju Gorice.

je Gorica. Zastrta, nevsiljiva, prijetno molčeca, nežna, posejana med griče Brd, položena med dolge vijuge Soče, odprta s Travnikom, vedno pod pogledom gradu, ki se vzpenja nad njo, vendar ne tako, da bi hotel vso pozornost zase. Marsikdo, ki je prepreden z ritmom sedanjega drvečega časa, bo tudi rekel, da je ta Gorica majhno mesto, sicer mirno, v resnici pa zato že kar nekoliko dolgočasno. In Gorica je res videti takšna, toda ko se z bolj občutenim zanimanjem zremo vanjo, jo šele spoznamo in tedaj prepoznamo njeno blagost prav zato, ker prepoznamo njeno mnogokrat tako težko in dramatično preteklost, da nam ob njej zastane dih. Kljub velikim preizkušnjam, še posebej v minule stoletju, je torej v bistvu blaga in odpuščajoča. In prav ta njena blagost in odpuščanje sta nemara najlepše, kar Gorica je.

In kako, na kakšen način in s kakšnimi sredstvi ste potem poskušali oživiti vse te lastnosti Gorice? Kdo so osrednje osebe, kaj je osrednji dogodek, kakšna je temeljna zamisel scenarija? Kako v en sam večer strniti 1000 let?

Prav gotovo ne tako, da bi nanizali vse dogodke enega za drugim, to je delo zgodovine. Zgodovina lahko zaobjame vse dogodke stoletij in tako tudi celega tisočletja. Odrska postavitev pa je časovno strnjena, v uro in pol na primer. V tem smislu je bilo nujno doseči predvsem primerno strnjeno in napeto. Hočem reči, nujno je bilo preseči enakomerno niza nje dogodkov, misli in vtisov, čeprav so dogodki sami po sebi pač nizanje, naštevanje, dopolnjevanje. Brez tega osrednjega niza v podlagi seveda ne gre. Ne gre brez samega dogodka podelitve listine o mestu kot takšnem, ne gre brez kmečkih uporov, ne gre brez številnih zastav, ki so vihrale na goriškem gradu. Ne gre brez veselja do življenja, do dela na polju in v vinogradih, ne gre brez taborov in čitalnic, še prej prvega nadškofa Attemsa, ne gre brez strašne prve svetovne vojne, brez nje sploh ne gre, ne gre brez Lojzeta Bratuža, tega osrčja goriške slovenske duše. Ne gre brez vsega temnega obdobja med vojnami, torej, ne gre brez druge svetovne vojne, osvoboditve in osvobodjene Primorske, ne nazadnje ne gre brez mlajše sestre Nove Gorice in Evrope, ki nastaja tudi tukaj v teh krajih in se kot veliko upanje širi navzven, ne gre torej niti brez matične države Slovenije. Toda prehajanje iz ene dobe v drugo naj bo napeto, vzdušja naj se menjavajo, odrski prikaz naj bo sosledje dogajanja, ki se spreminja, preobraža in je barvito ter tudi presenetljivo. Za razliko od radijskega niza je osrednja oseba v prikazu "Gorica, glej" ljudstvo, so ljudje, skupina ljudi, ki se pomikajo iz časa v čas, iz prizora v prizor. Ljudje torej, ki se veselijo in trpijo, pripovedujejo dogodke, so od dogodkov zaobjeti in so v nekem smislu Gorica sama, ki postane oseba, sestavljena iz skupine oseb s skupno usodo in s skupnim življenjem. Vse to z recitacijo, gibom, premikom, glasbo, petjem, zborom, instrumenti, svetlobo, različnimi barvami te svetlobe.

Še posebej ste poudarili žlahtni pomen Lojzeta Bratuža. Kako bi poimenovali

njegovo vlogo, njegovo mesto v našem izročilu?

Poimenovali žlahtni pomen Lojzeta Bratuža ni lahko. Nemara največ o njem pove njegova pesem *Monotonu pojo mi kraguljčki*. Osebnost zame ni nikakršnega dvoma: Lojze Bratuž je s svojim delom in življenjem, s svojo čistostjo in zaradi tega z močjo svoje žrtve tista luč, ki ne bo ugasnila nikoli. Zdi se mi, da bo ta luč svetila vedno svetleje. "Kriv, ker je Bogu v slovenskem jeziku hvalo pel in mladino peti učil", ni prenehal opravljati svojega poslanstva, kljub temu da je točno vedel, da se na ta način podaja v smrtno nevarnost. Nekajkrat je doživel nasilje, vendar ni niti za hip odstopil od svojega prepričanja, predvsem pa ne od svojega delovanja. Pogostoma pozabljam, da je bil izjemno delaven, predvsem je bil delaven za stvar, v katero je verjel in ta stvar je bila lepa, čista, brez sence, brez madeža. Njegova zgodba je skupaj s pesmimi njegove življenjske družice Ljubke Šorli enkratno izvir slovenske duševnosti tukaj na Goriškem, kot je tudi enkratno, kako je pisatelj Boris Pahor neponovljivo opisal poslednjo postajo Bratuževega življenja in trpljenja.

Življenje in trpljenje Lojzeta Bratuža ste osvetlili tudi v radijskem nizu.

Točno, bil je to Pasijon po Lojzetu Bratužu v osmih delih, s podrobno osvetlitvijo njegovega celotnega življenja. Spominim se, da je bil odziv na ta niz zelo živ, kot je veliko zanimanja vzbudil niz o Gorici. In pravzaprav me je prav ta dvojni odziv spodbudil, da sem v scenski prikaz ob 1000-letnici Gorice tako zelo verjel, oziroma da vanj in v njegovo odrsko izvedbo tako zelo verjamem. Dejstvo je namreč, da me je ob predvajanju niza o Lojzetu Bratužu kakor tudi niza o Gorici ustavilo mnogo naših ljudi, ki so mi izrazili svoje navdušenje. Navdušenje že zato, ker sta oba naslova na tak način zaživela, in ob tem se seveda z veseljem spominjam, da je niz o Gorici s posebno privrženostjo podprl ravnatelj slovenskih radijskih programov Igor Tuta. Torej odziv ljudi na oba niza me je navdal z veseljem in to v prvi vrsti zaradi spoznanja, kako naši ljudje s svojim mestom in njegovo preteklostjo ter živim izročilom živijo in kako so hvaležni, kadar vsa ta vsebina v tej ali oni obliki ponovno doživijo takšno ali drugačno pozornost.

In vendar, kaj nam v resnici lahko pove Gorica danes? Na vsak način ima več kot bogato preteklost, na svoje oči je videla spremembe časov, kljub temu pa se ni mogoče ubraniti vtisa, da dandanes ni več kot toliko prodorna, opazna in vplivna. Kaj nam torej po vašem mnenju Gorica pove prav sedaj, v letu 2001, torej ob svoji tisočletnici?

Res je, čas, v katerem živimo, kot da Gorici ni naklonjen. To je čas potrošništva, naglice, prehitrega ritma, to je čas vpitja informacij, reklam, ponujanja izdelkov, čas prodaje in čas nakupov, hrupen čas, na svoj način vabljiv in razkošen, v resnici tudi utrujajoč in nenadaren za mir, tišino, bistveno misel. V tem smislu Gorica dandanes prav gotovo ne more biti vplivna. Vplivna pa postane, če se ne-

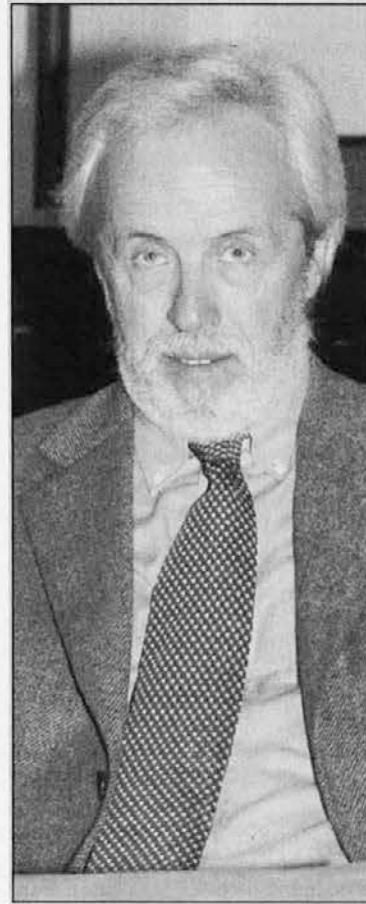

FOTO BUMRACA

koliko zaustavimo, če prisluhnemo vzgibu misli v sebi, če si želimo nekoliko oddahniti od brzenja dnevo in tednov, ki nas navadno neusmiljeno prehitujejo. Gorica je res vsem tem vrvežu težko opazna in jasno je, da ne bo nikdar zaslovela kot velemesto ali kot velikansko trgovsko in poslovno središče. Že pred prvo vojno je štelala okrog trideset tisoč ljudi, torej danes ni bistveno večja.

In vendar je lahko vplivna in vendar ima kaj povedati tudi današnjemu človeku, na primer tudi tistemu, ki ni doma iz teh krajev? Gorica je torej lahko danes pomembna tudi za tiste, ki niso Goričani? Kako? S čim?

Ta "avstrijska Nica", kot so jo imenovali, je enkratna pričevalka, v tem je njena moč, v tem je njena dragocenost. V minulih stoletjih je namreč doživela vse, kar je mogoče sploh doživeti, svetlobo in temo, vojno in mir, uničenja in željo po mirnem in spokojnem življenju. Oboje, svetlo in temno stran življenja je Gorica doživela v največji možni polnosti, na najbolj silovit način, ki si ga je sploh mogoče zamisliti. Res, danes ne more tekmoovati z drugimi mesti na način, kot razumemo zanimivost in vpliv dandanes, s svojim pričevanjem pa je enkratno močna in prodorna, naravnost neponovljiva. Samo v dobrih dveh letih je v času Soške fronte padlo tod okoli več kot milijon vojakov. Več kot milijon, da ne govorimo o begunstvu, da ne govorimo o žrtvah med vojnami in med drugo vojno. Seveda pa ne gre za pričevanje o padlih v tistem turbnem in žalostnem smislu, ne. Gre za pričevanje, kaj vse se lahko zgodi ali se je zgodilo, kadar je v teh krajih in kjer koli po svetu v človeku prevladalo nasilje, kadar se je iz teh ali onih razlogov en narod čutil večvrednega nad drugim ali drugimi, večvrednega nad drugimi verami in civilizacijami ter kulturami. Vedno, kadar se je to zgodilo, vedno je iz-

bruhnilo zlo, so padale žrtve in bilo je gorja, da ga ne bo mogoče nikdar izmeriti. O tem priča Gorica: kakšno zlo se lahko sproži, če človek ne spoštuje sočloveka, in kakšna sreča, kakšna blaženost je mir, je sožitje, je srečno sobivanje vseh narodov in ljudi, srečno sobivanje prav vseh posameznikov, ki prav vsi hočejo in hočemo spokojnost in mir, življenje brez tragedij in krutosti. O tem priča Gorica in to je enkratno, to pričevanje za mir in razumevanje, enkratno in nujno, ker svet še daleč ni rešen sovraštva in potrebuje prav takšnih pričevanj, kot jih nosi v sebi Gorica. Zdi se mi, da se tovrstne dragocenosti Gorice premalo zavedamo in da bi lahko od nje pridobili dosti več, pa ne seveda le mi, pač pa ljudje in posamezniki daleč naokoli.

Zgodovinsko-scenski prikaz ob 1000-letnici Gorice bo 1. in 4. junija izveden v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Kaj pričakujete od uprizoritve, bo lahko izrazila vse tisto, kar ste želeli povedati vi?

Uprizoritev določenega besedila, v tem primeru scenarija, je seveda povsem avtonomna. Mislim reči, da je svobodna in je ni mogoče vnaprej predvideti, literarna predloga je vir, je izhodišče, izvajalci ji potem vselej dodajo svoj pomen, svoje razumevanje. To je seveda le suho, vendar veljavno načelo. Povsem praktično pa izvedbi in izvajalcem popolnoma zaupam, v tem je bistvo. Zbrala se je res dobra ekipa in tukaj ni razlogov niti za trenutek, da bi lako vanjo podvomili. Da ne bi verjeli v prodornost in občutenost vseh, ki bodo smisel prikaza o Gorici odrsko oživili. Tu imam v mislih režiserja Adrijana Rustjo, koreografa Janeza Mejača, dirigenta in zborovodjo Hilarija Lavrenčiča, scenografa Hijacinta Jusso in Marija Lepolija, kostumografa Snežico Černic, asistenta režiserja Anko Černic, oblikovalca zvoka in luči Nika Klanjščka in Miloša Čotarja ter seveda recitatorje, orkester, zборе, pesalce oziroma gibalno skupino. Predvsem pa verjamem v pristno in močno notranje prepričanje vseh, da bodo postaviti dali svoj delež z žarom in pripadnostjo. Z žarom in pripadnostjo, ki jo čutijo do Gorice. Res, največ pričakujem od te pripadnosti in, v kolikor bo zaživela, potem bo to prav gotovo enkratno dogodek. Jamstvo je ne nazadnje tudi Zveza slovenske katoliške prosvete, ki je že mnogokrat spodbudila velikopotezne dogodke, in so vsi po vrsti uspeli ravno zaradi prepričanja in pripadnosti izvajalcev, pač nekega posebnega žara, ki bi mu tudi lako rekli, da izhaja iz Gorice in njene posebnosti ter vplivnega bista. Samo en pomislek imam.

In ta je?

Zaenkrat sta predvideni samo dve predstavi te zgodovinsko-scenske uprizoritve. Če se namreč spomnim opisanih odzivov na radijska niza o Lojzetu Bratužu oziroma o Gorici sami, utegne biti odziv naših ljudi, naših gledalcev verjetno dosti večji. To naj ne zveni kot preveliko lastno prepričanje, pač pa kot izkušnja, da je našim ljudem Gorica izjemno pri srcu in da se zaradi tega svojega nagnjenja na vse, kar to naše mesto na novo osvetljuje in obnavlja njegova pričevanja, odziva zelo močno in zavzeto. Poleg tega pa mi je žal, da ni bilo mogoče ob tej priložnosti doseči skupnega nastopa prav vsega mesta z vsemi bogatimi različnostmi, ki v njem obstajajo. Gorica bi takšen skupen nastop nedvomno zaslužila in nemara bo njen letošnji jubilej v prihodnje spodbudil vse v mestu prav v tej smeri. V to prepričanje je treba verjeti.

3

ČETREK,
24. MAJA
2001

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

GOSPODOV VNEBOHOD

"Vi pa boste v nekaj dneh krščeni s Svetim duhom" (Apd 1, 5)

"Gospod se dviga med donenjem roga" (Ps 47, 6)

"Oklepajmo se neomajne izpovedi upanja" (Heb 10, 23)

"In vse je položil pod njegove noge" (Ef 1, 22)

"Vi ste priče teh reči!" (Lk 24, 48)

Trije dnevi pred Vnebohodom so prošnji. V soboto pred Vnebohodom, ki ga pri nas praznujemo na nedeljo - torej ne na 40. dan po vstajenju, na četrtek, pa je praznik Svetogorske Matere Božje. Na medškofijskem romanju, 27. maja, jo bomo slovesno počastili v njenem svetišču.

Posebej zavzeto se bomo pripravili na Binkošti.

V moči prvih Binkošti, zakritih v umiranju Jezusove ljubezni na veliki petek ter v drugih Binkoštihi viharne moči na 50. dan po vstajenju, vedno znova strmimo v Očetovo veličastvo, ki se daje ne le birmancem in novokrščencem. Ker se razkošno podeljuje kot pečat ljubezni in zvestobe novoporočencem; onemoglim in v oklepu boleznih, tistim pač, ki hrepenijo po zdravju duha, duše in telesa se daje kot nepojmljiva tolažba, kot maziljenje. Kot grešniki doživljamo usmiljenje pri spovedi in spravo. Duhovniki prejemajo oblast za klic neskončnega v kruh in čašo trpljenja in vstajenja zato, da se hranimo za večnost.

Vse to dela eden in isti Sveti Duh.

Jezusov Duh, ki je Očetov Duh, prešinja nežne otroke v Betlehemu in po celem svetu, da nekateri izmed njih pričajo že od materinega telesa do smrti o skrivnostni sili, ki prihaja iz nebes.

Jezus je postal človek, je hodil okrog kakor klatež: lačen, žejen, ni imel kamna, kamor naj bi položil glavo (Mt 8, 20), zato, da je zaradi vsega gorja, ki ga je umorilo na križu, razlil svojega in Očetovega Duha nad vse 'meso'. Po svojem 'mesu' nam je odprl novo, živo pot v svetišče, v nebesa (Heb 10, 19-20). Oče ga je obudil od mrtvih in ga posadil na svojo desnico v nebesih, nad vsakršno vladarstvo in oblast, nad vsakršno silo in gospostvo ter nad vsakršno ime... In vse je položil pod njegove noge (Ef 1, 17-20-22). Lahko si ga predstavljamo, kako sedi v Rimu na tribunah cesarjev, mimo katerih korakajo premaganci, ki se mu hote ali nehote klanjajo pod sulicami legionarjev.

Drugič si ga lahko predstavljamo v ponižanju Rimljanov v Kavdinski soteski. To je vse podoba slavlja Boga nad uničenjem vsega zla, vse hudobije ter zadnjega sovražnika, t.j. smrti (1 Kor 15, 26). Ni torej mišljen človek kot sovražnik, marveč posebljena hudobija. Saj Bog noče smrti grešnika, marveč da se spreobrne in živi (Ezk 18, 23). Ne uničuje človeka, ga ne ponižuje, pač pa ga rešuje. Prišel je namreč na svet, da bi vse rešil (Jn 3, 17; Mt 9, 13; Lk 19, 10).

Toda vprašujemo se, kam je Jezus odšel. Kje so pravzaprav nebesa? Ali bolje: Kaj so nebesa? Sv. Pavel nam govori o Bogu, ki je vsa sreča nebes, a nas sili, da obenem nenehno spreminjamo svojo predstavo o njem in nebesih. Govori takole: "Zakaj v njem živimo, se gibljemo in smo" (Apd 17, 28). Zato ne bomo iskali Jezusa zgoraj ali spodaj ali kje drugje. Saj je povsod po Duhu, ki ga je prevzel in prešinil ter spremenil tako, da nam je zdaj bližji kakor mi samim sebi.

Dva angela, ki se prikazeta pri Gospodovem vnebohodu, pokarata može, ki so zazrti v oblake, v nebo, v katerem naj bi se mudil naš Gospod: "Možje Galilejci, kaj stojite in gledate v nebo? Ta Jezus, ki je bil vzet od vas v nebo, bo prišel prav tako, kakor ste ga videli iti v nebo" (Apd 1, 10-11).

Kajti z vnebohodom se je zaključila zgodovina Jezusa, toda tako, da se mora zdaj oznanjati po celem svetu. Apostoli bodo odslej pričeli Jezusove zgodovine, ki se je prelila v vstajenje od mrtvih. Saj Jezus živi v polnosti Očetove slave. Zato je tesno povezan ne le z apostoli vse dni do konca sveta (Mt 28, 20), marveč tudi z vsakim vernim človekom, ki zdihuje na poti v večnost (Rim 8, 22-23).

V začetku so imeli vstajenje za vnebohod k Očetu. Šele pozneje so začeli praznovati vnebohod ločeno od vstajenja (Lk 24, 51) zaradi 40-dnevnih prikazovanj živega Jezusa.

Čas po Binkoštih pa velja za začetek oznanjevanja - misijona Jezusa po celem svetu.

Očetovo nagovarjanje apostolov in učencev jih usmeri v dejavnost, ker naj ne gledajo v nebo za kako novo razodetje, ki ga ne bo, marveč naj pričujejo o Jezusu z močno vero, ki gleda vse v duhu, v veri.

Jezus se razodene dvema učencema na poti v Emavs, a graja njuno nepoznanje pričevanja Sv. pisma. Pri apostolih pa naleti na še hujšo trmo, tako da jim mora dokazovati, da ni duh, čeprav je poduhovljen, nov človek, telesen (Lk 24, 25).

Govori jim: "Kaj ste preplašeni in zakaj se vam v srcu oglašajo dvomi? Poglejte moje roke in moje noge, da sem jaz sam. Potipljite me in pogledite, kajti duh nima mesa in kosti, kakor vidite, da jih imam jaz... Imate tukaj kakšno jed?" Ponudili so mu kos pečene ribe. Vzel jo je in jo vpricho njih pojedel" (Lk, 24, 38-43).

Vemo pa, da za vero v Svetega Duha moramo nenehno prositi (Mt 7, 7-8; Lk 11, 2 nss). Izprositi si moramo prepričanje - vero, da je Bog vedno navzoč v vsem življenju. Saj sam Sveti Duh "posreduje za nas z neizrekljivimi vzdihmi" (Rim 8, 26). Jezus je tudi obljubil, da nas bo uslišal, če bomo Očeta karkoli prosili v njegovem imenu (Jn 14, 13-14).

Oklepajmo se torej neomajne izpovedi upanja (Heb 10, 23) v nebeško slavo. Saj je naše upanje - Jezus - po vnebohodu še bolj z nami in v nas po svojem in Očetovem Duhu.

KONZISTORIJ V VATIKANU

"V CERKVI NI NIHČE TUJEC!"

JURIJ PALJK

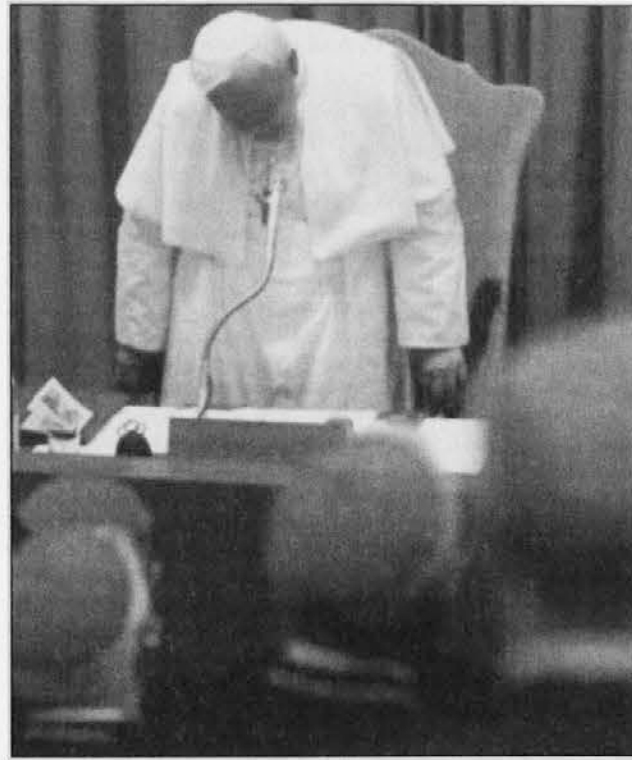
Med nagovorom, ki ga ima sveti oče vsako nedeljo ob angleškem češčenju, je sveti oče Janez Pavel II. minulo nedeljo, 20. t.m., zbrane vernike na Trgu sv. Petra opozoril na začetek kardinalskega zbora - konzistorija v Rimu, ki ga je bil sklical že pred časom, da bi na njem najvišji duhovni pastirji Cerkve postavili nova izhodišča in nove smernice za cerkev v tretjem tisočletju.

Tokratno kardinalsko zborovanje, ki se je pričel v ponedeljek, 21. maja, bo torej priložnost, da se kardinali z vsega sveta s svetim očetom posvetujejo in razmislijo o Cerkvi v tretjem tisočletju. Na konzistorij je sveti oče Janez Pavel II. povabil vseh stoosemdeset kardinalov, a se seveda vsi niso mogli udeležiti srečanja v Vatikanu, nekateri predvsem zaradi starosti in drugi zaradi boleznih.

Ko je v nedeljo papež Janez Pavel II. govoril o konzistoriju, je naglasil predvsem to, da bo delovnega značaja, in je tudi vzkliznil, da bo to konzistorij "Cerkve, v kateri ni nihče tujec!"

Papež je v nedeljo deloval izjemno sveže, ko je nagovoril zbrane vernike na Trgu sv. Petra: "Konzistorij se bo zaključil v četrtek jutraj (danes, 24. t.m., op. pisca) s svečanim somaševanjem, ki ga bom vodil v baziliki sv. Petra v Vatikanu. V naslednjih dneh bomo skupaj razmislili načrte in perspektive življenja Cerkve in njenega poslanstva v svetu v tretjem tisočletju. Temeljna izhodišča našega skupnega razmišljanja bomo našli v apostolskem pismu Novo millenio ineunte, v katerem sem v luči jubilejne izkušnje predstavil prvenstvene potrebe za vse božje ljudstvo: zrenje Kristusovega obličja in ponovno od Njega nadaljevati pot k svetosti, da bomo tako vredni pričevalci njegove Ljubezni."

Papež je po molitvi angleškega češčenja še posebej pozdravil predstavnike albanskih ka-

toličanov v Italiji, ki so se v Rimu srečali na posvetu Dajmo glas albanskim katoličanom v Italiji! in si zaželel, da bi bil prvi posvet "dobra vzpodbuda za pastoralno službo, ki je namenjena albanskim vernikom v Italiji, da bi se le-ti dobro vključili v življenje krajevnih Cerkva. Cerkev je namreč dom in šola skupnega občestva in v Cerkvi nihče ni tujec!"

Seveda bomo v prihodnji številki našega tednika podrobneje poročali o letošnjem zboru kardinalov v Vatikanu, saj so kardinali v treh dneh v Rimu doobra preučili nove naloge, ki so pred Cerkvijo na začetku tretjega tisočletja. Generalni tajnik Svetega sedeža kardinal Sodano je bil namreč prav vsakega kardinalu na svetu že pred časom poslal podroben vprašalnik, na katerega so morali odgovoriti, da bi bilo tako delo konzistorija bolj temeljito, predvsem pa odraz vse veseljne Cerkve.

Papež namreč skličje kardinalski zbor samo takrat, ko gre

za izjemno pomembne stvari, in tokratni konzistorij je bil že šesti, ki ga je sveti oče Janez Pavel II. sklical v dvajsetih letih svojega načelovanja Cerkvi. Posebno zanimiv je bil zadnji konzistorij leta 1994, ko je papež okrog sebe zbral kardinala, da bi se pripravili na jubilejno leto 2000. Opazovalci vedo povedati, da je bila takrat med kardinali izjemno živahna debata prav okrog namena svetega očeta, da se v svetem letu 2000 opraviči vsem ljudem za vse grehe, krivice in druga sramotna dejanja, ki so jih bili v dveh tisočletjih storili kristjani svojim bratom. Kot je znano, so se takrat mnogi kardinali zavzemali za to, da se sveti oče ne bi javno kesal in opravičil, kot je seveda kasneje papež sicer storil in tudi na ta način svetu pokazal, da prav on krmari Petrovo barko, kot včasih radi imenujemo vesoljno Cerkve.

Prav papež Janez Pavel II. si je veliko obetal od svetega leta 2000 in si je vseh dvajset let na čelu Cerkve močno prizadeval, da bi kristjani vstopili združeni, enotni v tretje tisočletje: "združeni in edini v enem Bogu", kot je sveti oče sam večkrat ponovil. Tudi v tej luči kaže gledati na njegovo javno kehanje za vse hudo, ki so ga bili storili v zgodovini kristjani, brezkompromisno ponujanje roke sprave in prošnje za odpustanje. Ta veliki poljski papež je namreč v urade in na hodnike rimske kurije spustil nov veter, navajen kot je bil, in je na svež veter in širjave duha, ter svežino in nikdar dovolj aktualno srž evangeljskega izročila: "Ljubite svojega bližnjega..."

Ko smo zadnje čase vedno bolj priča zapisom v svetovnem dnevnem časopisu o tem, kako star in bolan da je sveti oče, ne moremo mimo dejstev, ki vsa govorijo o tem, da je sveti oče Janez Pavel II. še vedno trdno na krmilu Cerkve, da najpomembnejše odločitve sprejema sam, da se sicer posvetuje o važnih zadevah s svojimi svetovalci in predstavniki krajevnih Cerkva, a odločitve sprejema sam in to po dolgotrajnem razmišljanju in po dolgih pogovorih z Bogom, s katerim se vsak dan srečuje pri molitvi.

Ko so pred dnevi skoraj vsi svetovni mediji, sredstva javnega obveščanja, poročali, da je sveti oče Janez Pavel II. za svoj 81. rojstni dan naredil samo to izjemo, da si je pri kosilu privoščil eno sladico, sicer pa da je ves dan delal, smo seveda z zanimanjem tudi izvedeli, da sveti oče vstaja vsak dan ob 5.30 in se takoj poda v zasebno kapelo k molitvi in tudi delovni dan zaključuje kleče pred oltarjem in Najsvetejšim.

Tisti, ki ga dobro poznajo, tudi vedo povedati, da je sicer res, da ga mučijo boleznih, starost, boleči kolk, tudi tresoča roka, a je še bolj res predvsem to, da je še vedno čil in v bistvu izjemno zdrav. Čeprav se to sliši skorajda neverjetno za človeka, ki ima Parkinsonovo bolezen, ki pa se je k sreči ustavila samo pri roki, za človeka, ki je bil operiran za rakom na črevesju, za človeka, na katerega so streljali in ga težko ranili v trebuh in so mu tudi kolk operirali, kajti zaradi tega tudi danes težko hodi in se na palico opira, morajo vsi njegovi sodelavci priznati, da ima sveti oče železno voljo in ni niti enega samega delovnega sestanka odpovedal niti enkrat v dvajsetih letih, odkar je na čelu Cerkve.

Prav tako vedo njegovi sodelavci povedati, da sveti oče nerad poslušal zdravnike, ki ga zdravijo, včasih jim celo na pol v šali reče, naj ga čimprej spravijo na noge, kajti pred njim in Cerkvijo, je še veliko dela. Zato ima prav njegovi tiskovni predstavniki Joaquin Navarro Vals, ko pravi, da je sveti oče čil in zdrav, da še vedno zdrži naravnost peklenške vsakodnevnne napore in tudi letos ni odpovedal niti enega samega potovanja, kaj šele obiske predstavnikov krajevnih Cerkva, škofovske obiske "ad limina", ki so zanj temeljnega pomena za ohranitev neposrednega stika s krajevnimi stvarnostmi.

Tudi zato naj se nihče ne čudi, če je pravkar minuli konzistorij papež Janez Pavel II. sam skrbno pripravil, da bi slišal kaj menijo kardinali z vseh koncev sveta o prihodnjih odločitvah za življenje Cerkve in za božje ljudstvo v Cerkvi. Tudi zato, naj se nihče ne čudi, če bodo ponovno dobro obveščeni ljudje čez leta povedali, da je sveti oče ponovno naletel na neodobranje s kakim svojim predlogom, predvsem pri tistih, ki bi radi "spremenili Cerkve na tak način, da ne bi ničesar spremenili", kot je šaljivo pred časom dejal nek visok cerkveni dostojanstvenik o nekaterih svojih kolegih, ki se papeževih odločitev večkrat bojujejo, in to predvsem zato, ker je po njih potrebno predvsem zavijati rokave.

Sveti oče se namreč še kako zaveda pomembnosti prenov v Cerkvi in tudi preprostega, a temeljnega dejstva, da mora Cerkve predvsem slediti Jezusovemu nauku, ki je zapisan v evangelijih. Tudi in predvsem zato je papež za sedanji konzistorij poklical v Rim na pogovor vse kardinala, tiste, ki so za temeljne in pomembne prenov v Cerkvi, in tiste, ki se jih bojijo!

SREČANJE V CELJU

IZZIVI TEOLOGIJE

Dne 19. maja je bilo v Misijonski hiši Sv. Jožefa v Celju srečanje profesorjev Teološke fakultete Univerze v Ljubljani in Teološke fakultete Univerze v Gradcu. Obe ustanovi že dolgo sodelujeta na znanstveno-raziskovalnem in pedagoškem področju, vsako leto pa prireja ta še posebno strokovno in prijateljsko srečanje. Strokovni del je bil letos posvečen vlogi teologije v sodobnih integracijskih procesih: obravnava političnih problemov integracije v Evropi (Inhoffen, G), strategije postmodernih in globalizacijskih tokov in vloge teologije v njih (Juhant, L), pomen solidarnosti in samozavesti teologije pri oblikovanju Evrope in sodobnega sveta ter različnosti teologij pri razreševanju konkretnih vprašanj sodobnega človeka (Dolenc, L) in pluralnosti Evrope ter pomena in vloge ekumenizma v iskanju evropske identitete (Laranzakis, G). Dopoldanska razprava o

teh temah je razkrila razliko med sprejemanjem vloge teologije v družbenih tokovih v Avstriji in Sloveniji. Avstrija se kljub sekularizaciji zaveda pomena integrativne vloge teologije pri razreševanju dilem sodobnega človeka, še posebej zapostavljene, prezrtega in družbeno odrinjenega človeka in zato strateško skrbi za ravnovesje različnih družbenih tokov. Slovenci se premalo zavedamo, da bo prihodnost človeka uspešna samo v iskanju dialoga med različnimi političnimi oz. idejnimi tokovi in interesi. Zato je pomembna le skrb teologije, kritika vsakega imperializma, družbenega razizma in diskriminacije ter zavzemanje za ubogega in tudi politično premalo upoštevanega malega človeka.

Strokovni del se je končal s kosilom, nakar so člani obeh fakultet obiskali še Slomškovo Ponicvet in Sladko goro.

IZŠLI DVE DELI V ČAST FRANČIŠKANU IN VELIKEMU JEZIKOSLOVCU

STANISLAV ŠKRABEC BI ZASLUŽIL, DA GA RAZGLASIJO ZA SVETNIKA

V Goriški knjižnici Franceta Bevka v Novi Gorici so v četrtek, 17. maja, predstavili dve knjižici, ki obravnavata in utemeljujeta lik in duhovno podobo duhovnika frančiškana in največjega slovenskega jezikoslovca v devetnajstem stoletju, Stanislava Škrabca. Gre za *Sončno pesem*, ki jo je leta 1880 v slovenščino prevedel p. Škrabec in jo je zdaj ponatisnila Založba Branko, ter za knjižico z naslovom *Pater Stanislav Škrabec, frančiškan v očeh sodobnikov*. To delo je izdala Založba Brat Frančišek, ki deluje v okviru slovenske frančiškanske province svetega Križa.

Prispevke za omenjeno knjižico je zbral in za tisk priredil pater Bruno Korošak iz Frančiškanskega samostana na Kostanjevici v Novi Gorici. O Stanislavu Škrabcu, ljubitelju slovenskega jezika, jezikoslovcu in učenjaku je že skoraj vse znano in zapisano v knjigah, ki so izhajale zadnjih nekaj let v okviru t.i. Škrabčevih dnevoev, ki jih je priredil Fran-

čiškanski samostan na Kostanjevici, vodil pa jezikoslovec dr. Jože Toporišič. Njegova podoba kot človek in duhovnik pa je prvič temeljiteje predstavljena v spominih njegovih sodelavcev oziroma sodobnikov. Na veličino in značilnosti njegovega lika se je najprej navezal pater Niko Žvokelj, ki je v otvoritvenem posegu opozoril na razmišljanja enega izmed udeležencev pogreba Stanislava Škrabca, 8. oktobra leta 1918 pri Svetem Križu v Ljubljani. To je bil frančiškan Salvator Zobec, ki je v svojih spominih zapisal naslednje: "Od pogreba grede smo se pogovarjali o

patru Stanislavu. Splošna sodba se je glasila: dober redovnik, zgleden duhovnik, velik mož, delaven domoljub, globok učenjak, je bil pater Stanislav. In sedaj, ko to pišem in vedno bolj čutim, kaj smo s patrom Stanislavom izgubili in kakšen je bil, si mislim, da ne bom rekel preveč, če pravim: svetnik je bil".

Takemu razmišljanju o svetništvu Stanislava Škrabca je pridil pater Bruno Korošak, ki je sicer sodeloval pri zbiranju dokazov za posamezne slovenske kandidate, ki bi jih razglasili za svetnike. "Prispevke za knjižico o patru Stanislavu Škrabcu v očeh sodobnikov sem razvrstil in jih uredil tako, da ustrezajo merilom, ki jih v postopku za imenovanje novih svetnikov zahteva pristojna Kongregacija pri Svetem sedežu. Če se bo začelo gibanje za beatifikacijo patra Stanislava Škrabca, bo lahko koristno uporabilo ome-

njeno knjižico", je opozoril ugledni frančiškan, ki je dalj časa deloval v romarskem središču na Svetih Višarjah, bil pa je tudi profesor na več rimskih univerzah. Založba Brat Frančišek je ob osemdesetletnici Bruna Korošaka nedavno idala knjigo z naslovom *Teološka spodbujanja*, v kateri "je zbral sopek njegovih teoloških razprav".

Po predstavitvi obeh knjižic, ki opisujeta večplastnost osebnosti Stanislava Škrabca, zlasti njegovo vernost, marljivost in skromnost, so udeleženci razpravljali o tem, kako v prihodnje preučevati to veliko osebnost in jezikoslovca. Med njimi sta bila tudi jezikoslovec dr. Jože Toporišič ter jezikoslovec oz. prevajalec prof. Janko Moder. Vsa jezikoslovna dela patra Stanislava Škrabca so že doživela ponatis, obenem pa je bila njegova misel osvetljena na treh simpozijih in v njihovih treh zbornikih. Po tako opravljenih nalogah naj bi v prihodnje pričeli odkrivati njegov lik oz. življenje, tudi z analizo njegovih člankov, ki jih je objavljval v *Cvetju z vrtove Svetega Frančiška*, mesečniku, ki ga je sam ustanovil ter je bil namenjeno vernemu slovenskemu ljudstvu, "zlasti udom tretjega reda Svetega Frančiška".

O patru Stanislavu Škrabcu naj bi v prihodnje univerzitetni študentje pisali diplomska dela, razne ustanove izvajale raziskave, v Novi Gorici pa naj bi mu postavili spomenik.

M.

SVETNIK TEDNA

27. MAJA

SILVESTER ČUK

AVGUŠTIN CANTERBURYJSKI, APOSTOL ANGLIJE

"Gospod je izbral neuke oznanjevalce, ki jih je poslal v svet, da je pokazal: sveta ne spreobrača človeška modrost, temveč božja moč. Prav tako je ravnal pri blagovestnikih v Angliji, saj je po slabotnih ljudeh dosegel velike reči." Tako je papež Gregor Veliki pisal apostolu Anglije, nekdanjemu rimskemu menihu Avguštinu, katerega je spomladi leta 596 poslal oznanjat evangelij na Britanske otoke. Gregor je nekega dne na rimski tržnici videl angleškega sužnja in od takrat je želel iti na Angleško kot misijonar. Ko je leta 590 postal papež, je poslal v Anglijo meniha Avguština, predstojnika benediktinskega samostana na griču Celiju v Rimu.

Proti takrat daljni Angliji se je Avguštin odpravil spomladi leta 596. Spremljalo ga je štirideset sodelavcev. Pot je bila težka in naleteli so na številne ovire, tako da so mnogi izgubljali pogum. Avguštin pa jih je spodbujal, naj vztrajajo. Še na poti čez francosko ozemlje je bil opat Avguštin posvečen v škofa, da je v zboru misijonarjev imel veljavnejšo besedo. V začetku leta 597 so pristali na otoku Thanet pred vzhodno obalo Kenta. Avguštin je zaprosil za sprejem pri kralju Ethelbertu, ki jih je sprejel na gozdni jasi tega otoka. Avguštinov govor je napravil na kralja dober vtis in dovolil jim je med njegovimi podložniki oznanjati novo vero. Avguštin se je s svojimi menihi naselil v Canterburyju. Ljudem so se priljubili in kmalu so jih mnogo spreobrnil. Zgodaj poleti se je dal krstiti sam kralj, o Božiču pa je prejel krst nad 10.000 spreobrncev.

Avguštin je poslal dva tovariša v Rim, da sta papežu Gregorju poročala o uspehu njihovega poslanstva. Ko sta se vrnila, sta pripeljala s seboj nove misijonarje, Avguštinu pa sta prinesla nadškofovski palij. Misijonarjem je zelo olajšalo delo papeževo navodilo, naj starih poganskih templjev ne podirajo, uničijo naj le podobe malikov, nadškof Avguštin naj temple blagoslovi in jih spremeni v krščanska svetišča. Papež je Avguštinu tudi priporočil, naj med verniki čim bolj ohrani njihove stare običaje, le krščanskega duha naj jim vdihne.

Papež Gregor je dal Avguštinu cerkveno oblast nad vso Anglijo. Avguštin je spoznal, da brez sodelovanja domače duhovščine ne bo imel pravega uspeha pri spreobračanju otočanov, zato je ustanovil šolo, v kateri so se v nekaj letih in desetletjih vzgojili domači duhovniki in škofje za Cerkev v Angliji. Avguštin s svojimi sodelavci ni mogel spreobrnti celotne Anglije - za to je bilo treba sto let trdega dela. Njihovo misijonarjenje je bilo omejeno na kentško kraljestvo, tu pa je pustilo trajne sadove.

Avguštinovo delo je bilo podobno delu apostola Pavla: kjer je on sejal, so drugi želi. Njegova naloga je bila postaviti temelje Cerkev na Angleškem in to nalogo je odlično izpolnil, zato ga po pravici imenujemo "apostola Anglije". Njegova apostolska pot se je končala 26. maja 605, njegov spomin pa se obhaja 27. maja.

Ime Avguštin spada med stara imena na Slovenskem, dasi ni posebej na gosto posejano. Večina naših Avguštinov, Gustijev in Gusteljnov goduje 28. avgusta, ko se spominjamo velikega cerkvenega učitelja sv. Avguština, enega najbistrejših duhov v zgodovini Cerkev, ki nam je zapustil bogastvo svojih spisov.

Ob svetem Avguštinu Canterburyjskem je v današnjem datumu tudi ime Julij. To je ime mučenca iz časa Dioklecijanovega preganjanja. Julij je bil veteran ali doslužen vojak v Traciji, današnji Romuniji. Zvestobo Kristusu je izpričal z daritvijo svojega življenja leta 304.

PRIZNANJE ZASLUŽNI DELAVKI V ŠKOFIJSKI KARITAS KOPER

Namestnica ravnateljica Škofijske Karitas Koper in voditeljica te človekoljubne organizacije v vipavski dekaniji, Jožica Ličen, je prejela peto-majsko priznanje Občine Ajdovščina. Gre za eno izmed odličij, ki jih podeljujejo ob prazniku te občine. Predlog, da se ji podeli priznanje, je dal ajdovski župan Marjan Poljšak. Jožica Ličen je mladost preživela v Vipavski dolini, kjer je obiskovala šolo v Ajdovščini, končala srednjo ekonomsko šolo ter si ustvarila družino. Do leta 1990 je bila zaposlena v občinski upravi v Ajdovščini, sedaj pa živi v Selu. Ko se je upokojila, se je skoraj izključno posvetila dobrodelni organizaciji v okviru škofijske Karitas Koper. Najprej je bila voditeljica župnijske karitas v Vipavskem Križu in medžupnijske Karitas v Šturjah. Po ustanovitvi Karitas vipavske dekanije pa je postala tudi njena voditeljica. Gospe Jožici Ličen grede seveda tudi naše čestitke.

GORIŠKI NADŠKOF DE ANTONI IN KOPRSKI ŠKOF PIRIH NA TV KOPER

V soboto, 26. t.m., bo po Televiziji Koper, ki je dobro vidna tudi v naših krajih, ob 18. uri oddaja Brez meje. Tokrat izrecno opozarjamo na to televizijsko oddajo, ker bosta v njej nastopila goriški nadškof msgr. Dino De Antoni in koprski škof msgr. Metod Pirih. Voditelj oddaje Brez meje prof. Aleš Doktorič se bo z najvišjima predstavnikoma goriške nadškofije in koprške škofije pogovoril o skupnih pobudah obeh krajevnih Cerkev in tudi o bližnjem romanju vernikov obeh škofij na Sveto goro. Škofa bosta tudi spregovorila o sedanjem stanju v krajevnih Cerkvah obeh škofij ter seveda tudi o prisotnosti narodnih manjšin. Urednik oddaje Brez meje pa je za oddajo pripravil tudi pogovor z generalnim vikarjem goriške nadškofije za Slovence dr. Oskarjem Simčičem, ki je podal izčrpen zgodovinski prikaz goriške nadškofije in spregovoril tudi o slovenskem deležu v krajevni Cerkev.

FURLANSKI VERNIKI BODO POROMALI V RIM

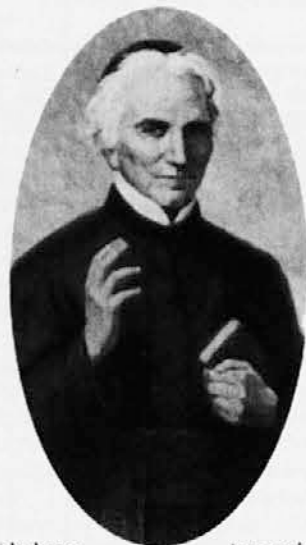
FURLAN LUIGI SCROSOPPI KMALU MED BLAŽENIMI

MARTIN MARUSSI

V nedeljo, 10. junija, bo na trgu sv. Petra v Rimu razglasil blaženega patra Luigija Scrosoppija za svetnika. Blaženi Scrosoppi se je rodil v Vidmu leta 1804. Izhajal je iz furlanske verne in preproste družine. Gorečnost za živo vero in rast božjega kraljestva je bila zelo prisotna v družini, tako da so vsi trije sinovi postali duhovniki, in sicer redovniki filipinskega reda, to je reda duhovnikov, ki ga je ustanovil svetnik Filip Neri v Rimu.

Luigi Scrosoppi spada v čas katoliške prenove, ki je imela svoj razcvet prav v osemnajstem stoletju. Njen najvišji italijanski predstavnik je bil krščanski filozof Antonio Rosmini, s katerim se je Scrosoppi tudi spoznal v zgodnji mladosti. Rosmini je namreč nekaj časa preživel tudi v Vidmu. Scrosoppi je opravil bogoslovne študije v videmskem semenišču, najprej kot zunanji študent, nato je vstopil v semenišče z namenom, da postane duhovnik. Bil je najmlajši izmed treh bratov, zadnji sin mame Antonije, ki je bila vneta žena za dobra dela. Obiskovala je veliko bolnikov in to ljubezen posredovala tudi mlademu Luigiju. Zato je razumljivo, da so se vsi trije sinovi odločili za vstop v filipinsko redovno skupnost. Red Filipinov je imel kot glavni apostolat skrb za uboge sirote, zapuščene otroke in bolnike.

Življenjsko delo Scrosoppi-

ja je ustanovil sester božje Previdnosti. Skupnost sester je nastala polagoma. Filipinski red je že pred Scrosoppijevim rojstvom ustanovil v Vidmu Hišo zapuščenih, kjer je skupina žen skrbela za mlada zapuščena dekleta, ki naj bi jih zavarovali pred življenjskimi nevarnostmi sveta. Pozneje je voditelj sester Scrosoppi spremenil Inštitut sester v Kongregacijo sester božje Previdnosti. Napisal jim je pravila, ki jih je Sveti sedež sprejel in potrdil. Kongregacija sester se je kmalu razširila po vsej deželi. Vabili so jih v Gorico, v Portogruaro, v Krmin, v Primiero in pozneje tudi v Tridentisko-Gornje Poadižje. Obdobje nastanka kongregacije je bilo polno težav, še posebno v času pomladi narodov. V italijanskem kraljestvu kot po vseh evropskih

državah so takrat razsajale imperialistično nacionalistične težnje. T.i. Pomlad narodov ni prizanesla Cerkev in njenim ustanovam. Leta 1848 so Scrosoppija policaji tudi aretirali in zasliševali, ker je bil obtožen nepravilnega uporabljanja finančnih sredstev Hiše zapuščenih, vendar so se vse pritožbe pozneje pokazale kot nesmiselne.

V tem stoletju se je naloga Sester božje Previdnosti spremenila tudi v skrb za stare in bolne duhovnike. V svojo hišo so tako sestre sprejemale starejše in upokojene duhovnike, ki so bili potrebni pomoči.

Danes je red sester božje Previdnosti razširjen po vsem svetu, in sicer od leta 1927 v Braziliji, dve leti pozneje v Urugvaju, leta 1973 so se nastanile v Indiji, Slonokošeni obali, nato v Togu, Indiji, Boliviji in nazadnje v Romuniji.

Leta 1981, in sicer 4. oktobra, je papež Janez Pavel II. razglasil duhovnika Luigija Scrosoppija za blaženega in pozval vernike, naj sledijo njegovemu duhovnemu sporočilu: "Nad vsem je ljubezen, duše pa moramo rešiti z ljubeznijo".

Z blaženim Luigijem Scrosoppijem bo tudi furlansko-videmska škofija imela svojega svetnika, rojenega na lastni zemlji. Prav zato je videmska škofija priredila na ta dan vsesplošno škofijsko potovanje v Rim, kjer pričakujejo veliko furlanskih vernikov, ki blaženega Luigija Scrosoppija vneta častijo.

GORIŠKI IN NOVOGORIŠKI VERNIKI

OBMEJNO ROMANJE NA SVETO GORO

Na Sveti gori, največji primorski božji poti, bo v nedeljo, 27. maja, s pričetkom ob 16. uri, tradicionalno skupno romanje vernikov iz Nove Gorice in Gorice. V tamkajšnji baziliki bosta somaševala koprski škof Metod Pirih in goriški nadškof Dino De Antoni. Medškofijsko srečanje bo letos potekalo pod geslom *Ob tisočletnici Gorice in Solkana nadaljujemo hojo za Kristusom in Marijo*.

Romanje na Sveti gori bo edina skupna manifestacija vernikov oziroma prebivalcev Nove Gorice in Gorice, saj se občinski upravi obeh mest nista uspeli dogovoriti za skupno proslavo tisočletnice Gorice, Solkana in Goriške pokrajine. Koprski škof in goriški nadškof, ki se vsako leto udeležujeta skupnega romanja, sta torej tudi po tej plati lahko za zgled županoma Nove Gorice in Gorice, Črtomirju Špacpanu in Gaetanu Valentiju.

M.

5

ČETRTEK,
24. MAJA
2001

OTOK SOLZA ALI OHRANJATI SPOMIN

IVA KORŠIČ

Veliki oder Kulturnega doma v Trstu so v letošnji sezoni ob udeležbi slovenskih in italijanskih gledalcev še zadnjič obsijale premierske luči. V soboto, 20. t. m., je bila namreč na sporedu zadnja, tokrat večjezična, uprizoritev abonmajske sezone Slovenskega stalnega gledališča z naslovom *Ellis Island Otok solza L'isola delle lagrime* v režiji in priredbi Sabine Morene, katere asistentka je bila Beti Tomsič, doma iz Sovodenj ob Soči. Predstavo je SSG pripravilo v sodelovanju s tržaškima gledališčema Contrada in Miela in je del projekta Razseljeni - S/paesati, ki ga je osnovalo gledališče Miela z oddelkom za zgodovino tržaške univerze, pri njem pa sodelovalo tudi SSG, saj je med drugim naše zamejsko gledališče pripomoglo k uresničitvi dveh okroglih miz in literarnih večerov. Pravzaprav je bila ta predstava prvotno vključena v ponudbo izven abonmaja, ker pa je vodstvo SSG zaradi prevelikih finančnih bremen realizacijo Kosmačevega dela *Tantandruj* v režiji Jaše Jamnika preneslo na jesen, je nekako "vsokočila" na izpraznjeno mesto. Po treh oziroma dveh izbršenih postavitev, Krvavi svatbi po Lorcovih motivih v režiji Damira Zlatarja Freya - prav te dni je doživela velik uspeh na gostovanju v Zagrebu, obetajo pa se ji še nastopi po italijanskih odrih -, in Linhartovem *Matičku* v igri in iančici Vita Tauferja, je ta, nekakšna lepljenka, sestavljena iz štirih glavnih delov,

ostala bolj v senci z nekaj dramaturško manj dovršenimi elementi. Čeprav moramo priznati, da se je režiserka pri postavitvi dela soočila z marsikatero težavo, saj ni imela v rokah izpljenega literarnega teksta, ampak le skupek pričevanj, dokumentov, pisem, iz katerih se je porodila uprizoritev. Tej je Morenova pripisala vena besedila, s katerimi je vsebini dala zaokrožen obraz. Kljub temu se v njej kažejo nekatere šibke točke, a igralci so ji v določenih bolj intenzivnih pri-

zorih znali priliti nekaj lepih, celo ganljivih lirskih trenutkov.

Gledališki prikaz oziroma mesto-ma zborni recital, sestavljen iz odlomkov pesnitve francoskega pisca Georges-a Pereca, pripoveduje, kako so se ob koncu 19. in v začetku prejšnjega stoletja ljudje iz raznih evropskih držav množično izseljevali v Ameriko. Ta novi svet onkraj oceana se je v ljudeh, ki so zapuščali domove zaradi najrazličnejših razlogov, kazal kot "obljubljena" dežela, kjer bo vse

lepo in prav. A, žal, sanje se vselej niso uresničile. Marsikateri so za zaslužek morali pošteno garati in si pritrgovati, da so lahko pomagali domačim, ki so ostali v domovini. V opisanih življenjskih zgodbah jasno prepoznavamo skupno nit, ki veže med seboj življenjske preizkušnje tedanjih in sedanjih izseljencev-priseljencev, ob pogledu na katere pozabljamo, da so se tudi naši predniki ali celo sorodniki podajali v daljni svet za kruhom in v upanju na boljše življenjske pogoje.

Predstava v bistvu bolj ali manj posrečeno osvetljuje usodo posameznikov in njihovih življenjskih poti, ki se enakovredno izpovedujejo v slovenskem in italijanskem jeziku in se v resničnem sozvočju prepletajo med seboj. Režiserka je dobro razrešila vprašanje jezika, ki je pomembna sestavna plat dramskega prikaza. Leta je zadobil tudi pravo odrosko razsežnost v stiliziranem scenografskem predlogu Igorja Pahorja, pri katerem so se leseni zaboji z malenkostnimi dodatki spreminjali v različne dognane funkcijske vloge. Like svoje odroske izpovedi so posebej igralci SSG Vojko Belšak, Maja Blagovič, Stojan Colja, Gregor Geč, Vladimir Jurc, Aleš Kolar, Danijel Malalan in Lučka Počkaj, pa še Fulvio Falzarano, Adriano Giralardi, Maria Grazia Plos (Contrada) in Alessandro Mizzi ter mali Matjaž Kofol, ki je prvič nastopal in pogumno odigral vlogo dečka Giacoma.

DR. ANTON KACIN (1901-2001)

Dne 25. maja bo poteklo sto let, odkar se je rodil dr. Anton Kacin, znani goriški kulturni in politični delavec, šolnik in literarni zgodovinar. Prav je zato, da se ga ob tej pomembni obletnici spomnimo tudi v našem listu.

Dr. Anton Kacin se je rodil 25. maja 1901 v Spodnji Idriji. Umril je 26. januarja 1984 na Opčinah pri Trstu. Po opravljeni idrijski realki je na ljubljanski univerzi doktoriral iz književnosti, študije pa je še izpopolnil v Padovi in Rimu. Kacin je nato služboval v različnih mestih, med temi tudi v knjižnici Katoliške univerze v Milanu. Še prej pa je bilo zelo pomembno njegovo poučevanje slovenščine na nadškofijski gimnaziji v goriškem Malem semenišču, kjer je v težkih časih vcepil temelje našega jezika in kulture premnogim bodočim slovenskim, pa tudi italijanskim oziroma furlanskim duhovnikom. Po vojni je bil dr. Kacin vedno v prvih vrstah oziroma v vodstvu obnovljenega slovenskega šolstva tako na Goriškem kot na Tržaškem. Pozneje je postal tudi ravnatelj učiteljskega Anton Martin Slomšek v Trstu, kjer je ostal vse do svoje upokojitve.

Anton Kacin je bil gotovo poliedrična osebnost. Že prej smo omenili razna področja, na katerih je deloval. Eno izmed njih je gotovo obsegalo delo pri Goriški Mohorjevi družbi, kjer je z velikim uspehom deloval. Pri tej naši založbi je bil v raznih obdobjih zadolžen kot urednik, tajnik, pisec in sploh mentor. Poleg šolskega dela se je vedno zanimal tudi za organizirano prosvetno delo, zlasti pri glavnih prosvetnih organizacijah na Goriškem. Bil je tudi prvi predsednik odbora za Katoliški dom v Gorici. Dr. Kacin je tudi avtor raznih slovenskih slovnice, pa tudi znane slovenske slovnice za Italijane. Prav tako je uredil več antologij slovenskih literarnih del.

Že v prvih povojnih letih, zlasti še med leti 1950-65, je bil aktiven tudi v političnem življenju. Tako je bil dolgo let v vodstvu Slovenske demokratske zveze v Gorici ter bil tudi njen predsednik. V SDZ je predstavljal Slovensko katoliško skupnost (SKS), bil pa je tudi goriški občinski svetovalec na listi slovenske stranke. Skupaj z dr. Avgustom Sfiligojem ima gotovo glavno zaslugo za dosego osnovnega zakona za slovenske šole v Italiji, ki ga je italijanski parlament sprejel poleti leta 1961. S tem je prav po zaslugi goriške SDZ prišlo do prvega zakona za slovenske šole oz. slovensko manjšino v Italiji sploh.

Njegovo bogato vsestransko delovanje je bilo za celotno slovensko narodno skupnostjo v Italiji zelo dragoceno, in to vse od temnega obdobja fašizma do povojnih razmer v demokratični državi. Zato ga bomo primorski in še posebno goriški Slovenci ohranili v trajnem in hvaležnem spominu.

NA REŠETU

BESEDA JE V ETRU NEUSTAVLJIVA

Radio Trst A ima nekatere dragocene sodelavce, katerih ime je garancija za kvalitetne in domišljene oddaje. Eden takih sodelavcev je pesnica in pisateljica Irena Žerjal. Za tržaški radio je pripravila kar nekaj ciklusov oddaj z različno tematiko, ki pa so bili vsi odlični, pa naj je govorila o poeziji ali prozi, o slovenskih ali svetovnih literarnih ustvarjalcih, vzporejala umetnike na različnih področjih, itd.

Prav v tem času teče cikel njenih oddaj Umetniške neznanke. Iz tedna v teden poslušalec radovedno pričakuje, kakšno "umetniško neznanke" mu bo Žerjalova odkrila. Zadnja oddaja, ki je bila pravi biser, je bila posvečena "bajeslovemu Bambiču". Pred poslušalci je vstal lik Milka Bambiča: slikarja, ilustratorja, umetnostnega kritika in mentorja, iznajditelja, posebneža in predvsem dobrega človeka. Ob njem so zaživel njegovi sodobniki, predvsem Spazzapan, Jakopič, Černigoj, Bulovčeva, Mrak... Žerjalova je prikazala njihovo težko iskanje novih poti in poznejše nepriznavanje njihove vloge pri uveljavljanju avantgarde. Oddajo sta oblikovala Anastazija Cibic in Janko Petrovc v režiji Mirjam Koren, ki je tudi tokrat opremila oddajo s skrbno izbrano ustrezno glasbo.

Oddaje Irene Žerjal so na sporedu ob torkih ob 18. uri, žal zanje ni predviden termin za ponovitev. Upamo lahko, da bomo ciklus lahko ponovno poslušali morda v poletnem času.

Čeprav sem že v prejšnjem zapisu govorila o dramski produkciji, se moram tudi tokrat povrniti k njej. In to iz

več razlogov. Prvič, ker je bila igra Andreja Arka v izvedbi Radia Ljubljana, na sporedu v soboto, 19. t. m., vsebinsko in izvajalsko zelo dobra. V igri, ki ja nastala po noveli Obnova, ki je pred leti zmagala na literarnem natečaju Mladike, se srečata na vlaku deklet iz Zagreba, ki gre na pogreb svoje sorodnice v Slovenijo, in restavrador vaškega oltarja v cerkvi blizu Sežane, ki se vrača z dela domov. Iz tega slučajnega srečanja se razvija obojestranska simpatija in ljubezen, ki ju končno pripelje pred oltar. Odlika dela so izredno sočni in živi dialogi Loredane in Vlada, v katerih razkrivata svoje gledanje na narodnostno problematiko, na vprašanje mešanih zakonov itd. Oba protagonista sta odigrala svoji vlogi zelo naravno, posebno lik Loredane je bil ljubeč in svež, enkratnost in izvornost mu je dajala narečno obarvana govorica.

Drugi razlog je ta, da dokazem, kako je beseda, ki gre v eter, neustavljiva - ko je izrečena, je že ni več. Tako sem pri napovedi igre slišala vse, prešla pa na naslov igre. Tudi napovednik Primorskega dnevnika mi ni pomagal, ker v njem ni bilo o igri ne duha ne sluha.

Tretji razlog pa je ta, da me je presenetilo pri napovedi in odpovedi, koliko ljudi pri realizaciji igre na ljubljanskem radiu sodeluje: režiser, asistent režije, režiserska tajnica, dramaturg, glasbeni opremljevalec, tonski mojster in morda še kdo. Pri naših igrah morata menda vse delo opraviti režiser in tehnik...

TEJ

NOVA ZBIRKA IVANA TAVČARJA

DUHOVNE PESMI

Ivan Tavčar, tržaški pesnik, nas je spet presenetil z novo zbirko poezij in tokrat z zbirko pesmi v italijanskem jeziku, ki je izšla pri založbi Book Editore iz kraja Castel Maggiore pri Bologni.

Zbirka novih Tavčarjevih poezij, ki nosi naslov *Quel poco che ancora avanza-Tisto malo*, kar se ostaja (prevod je naš, op. ured.), ima uvodno besedo kritičarke Grazielle Parra, v kateri avtorica spremne besede uvrsti Ivana Tavčarja med prave sodobne pesnike in ne med "tiste, ki pišejo poezijo". Po besedah avtorice uvodnih besed nas v to, da je Ivan Tavčar resnični pesnik z veliko začetnico, prepričujejo tako njegovi verzi kot izbira metafor in poetični jezik, ki odlikuje njegove pesmi.

Zbirka zadnjih poezij Ivana Tavčarja v italijanskem jeziku, ki je izšla v zbirki sodobne literature Minerva, nam predstavlja pesnika, ki se verjame v besedo in malce manj v življenje, saj v pesmi, ki je tudi ponatisnjena na zadnji platnici lepo oblikovane zbirke, sam zatrdi, "da ne gre spraševati pesnika/po gotovih stvarih" in niti ne po čudežih, kot tudi ne po gotovih oblikah življenja, ker pesnik lahko daje samo "prebliske spominov, iskre vznemirjajočih strasti in bliske luči."

V pesmi, ki daje zbirki poezij naslov, je Ivan Tavčar zapisal, da bi rad tistega nekaj časa, ki še ostaja pred njim, zaživel v polnosti, notranjem miru in to tako, da bi lahko nekega dne v miru zaspal in bi ga prebudil "mlad, zaljubljen obraz".

Tudi v tej zbirki poezij se Ivan Tavčar vrača k svojim priljubljenim temam, k vprašanju o bistvu našega obstoja in življenja samega, k vprašanju o bivanjski usodi človeka, ki iz

dneva v dan poraja nova vprašanja o tem, zakaj sploh smo tu; čemu in za koga živeti, zakaj imeti pred očmi lepo, če je pa grdega več, in končno: Zakaj živeti? V pesmi *Spomin na preteklost*, ki jo je bil napisal leta 1997, se Ivan Tavčar jedko zazre v sedanost, ki ne ceni zgodovinskega spomina in seveda tudi sedanosti ne in posameznika, se vse ruši in mineva; občutek tragičnosti je prisoten tudi v drugih pesmih, saj se večkrat pojavljajo verzi, v katerih pesnik pove, "da so naši pogovori prazni", da "so spirale prazne", skratka: težavno soočanje pesniške mehke duše s svetom, v katerem ni prostora za pesnika in ne za človeka.

Številne pesmi Ivana Tavčarja so v njegovih zadnjih zbirki razvrščene v šest sklopov, in to v nekem smiselnem, skorajda glasbenem, a gotovo miselnem "crescendo", saj Tavčar bralca vodi od prvih, izjemno melanholičnih in mestoma tragičnih pesmi do zadnjih, ki so izrazito religiozne narave in v njih pesnik izpriča svojo krščansko vero v Kristusa. Prav na Boga se v eni svojih zadnjih pesmi tudi Ivan Tavčar obrača s prošnjo, da bi mu dal besede, s katerimi bi lahko izrazil "vse tiste najbolj svete in najgloblje stvari, ki jih nosim v srcu." V nadaljevanju pesnik pravi, da večkrat raje molči, tudi zaradi pomanjkanja pravih besed, a to zanj pomeni bolečino, ker se ne pogovarja s sočlovekom.

Pesmi so torej za Ivana Tavčarja pot do sočloveka, iskanje Boga in iskanje tiste pristne krščanske duhovnosti, ki je v današnjem hitrem tempu življenja in naše družbe skorajda ni več, a le v njej najde pesnik tolažbo za človeka vredno življenje.

JUP

AB

O SODOBNI UMETNOSTI

PRVI SAMOSTOJNI KONCERT PEVSKE SKUPINE MUSICUM V GORICI

IVO PETKOVŠEK
VEDNO AKTIVEN

Umetnika Iva Petkovška, rojenega v Trstu leta 1948, v zamejstvu dobro poznamo, o njem smo večkrat pisali tudi v našem tedniku. Mirno lahko rečemo, da s svojimi deli vsakokrat preseneča, saj so nekaka metamorfoza v stalnem preraščanju same sebe. Petkovšek - učenec velikega Avgusta Černigoja - se v zadnjih letih drzno spušča v izvirne analize in genialne vizije sodobnih virtualnih mitov ter tako na svoj način preizkuša neznan. Zanimivo je tudi to, da je vsestransko aktiven; znan je po tem, da se poklicno ukvarja z medicino oz. zobozdravstvom, da je v preteklosti tudi poučeval, poleg tega pa je že v prejšnjih desetletjih veliko sodeloval in še sodeluje pri raznih literarnih krožkih in revijah tako v zamejstvu kot zunaj njega. Posveča se tudi esejski, poeziji in pisanju povesti (prejel je že več uglednih priznanj), nemalokrat celo združuje svoje napore na področju besede, podobe in medicine v domiselne in izvirne stvaritve (omenimo grafične teste, ki jih je izdelal leta 1986 za akademski strokovni posvet o nefrologiji in dializi v Trstu). O tem, da se Petkovšek uveljavlja tudi na vsedržavni in mednarodni ravni, pričča še dejstvo, da se je lani uvrstil med prvih 40 finalistov nagrade Premio Arte Mondadori 2000, grade Premio Arte Mondadori 2000, poznajo pa ga tudi v prestižnem Museum of Contemporary Art v New Yorku.

Tokrat naj o Petkovšku povemo to, da ga je konec prejšnjega meseca povabil jezikovni licej Vittorio Bachelet v Trstu, da bi študentom prikazal sodobno umetnost. Predstavil je nekaj diapozitivov svojih zadnjih del, nekaj platen in del na PVC-ju ter vzbudil veliko zanimanja pri poslušalcih. Spregovoril je tudi o videu o samoglasnikih, ki ga bo v kratkem predstavil javnosti. Na povabilo Italijanskega kulturnega inštituta pa prav v teh dneh sodeluje kot uradni predstavnik Italije na prvem mednarodnem ex temporeju (od 18. maja do 15. junija) Galerije Avsenik z razstavo v Trbovljah, Radovljici in na Bledu.

BOGATA ZVOČNOST MLADE SKUPINE

DANIJELE DEVETAK

V cerkev sv. Ivana, sedež pastoralnega središča za vernike iz Gorice, se že dolgo ni zgnetlo toliko ljudi od vsepovsod in že dolgo se v njej ni slišalo tako bučno ploskanje kot prejšnjo soboto, 19. maja, ko je v njej imela svoj prvi samostojni koncert pevska skupina Musicum. Kar sedem od devetih fantov, ki sestavljajo skupino, je namreč "zraslo" v tej naši priljubljeni cerkvi, v njej ministriralo in jo še redno obiskuje kot svoj drugi dom. Tudi zato si je skupina srčno želela imeti svoj "krst" s koncertnim sprehodom po poteh sakralne glasbe iz domače in tuje zakladnice prav v njej.

Skupina Musicum je nastala konec leta 1999 na pobudo nekaj mladih glasbeno izobraženih ljubiteljev zbrovskega petja, ki so se kaj kmalu usmerili v nabožno polifonijo. Radi segajo po tovrstnem "železnem" repertoarju od renesanse dalje, po Gallusu in drugih mojstrih polifonije iz preteklosti, pa tudi po skladbah sodobnih domačih ustvarjalcev; posebno radi imajo goriškega skladatelja Stanka Jericija, ki je zanje nedavno napisal eno mašo. Zastavljenih ciljev so se lotili zelo resno, v vdanostjo nekoga, ki ima ambiciozne namere, in hkrati s ponižnostjo nekoga, ki se zaveda svojih zmogljivosti in meja. Umetniški vodja skupine, David Bandelli, je v pogovoru za naš časnik prejšnji teden sicer povedal, da so glasovi članov skupine še mladi in ne dovolj izoblikovani, in vendar je skupina prejšnjo soboto vseeno prijetno presenetila, saj se je predstavila kot zelo dobro zbita organska celota z uravnovešenimi sekcijami, čemur je gotovo botrovalo trdo delo. In tako je devet glasbi predanih fantov, od katerih najstarejši še ni dopolnil 28 let, najmlajši pa je star komaj 16 let, samozavestno stopilo pred oltar in odlično začelo večer. Naj ob prvem samostojnem nastopu navedemo njihova imena: prva tenorja

FOTO BUMBACA

sta Matija Faganel in Bogdan Podveršič, druga tenorja Kristjan de Comelli in Peter Gus, baritoni so David Bandelli, Mitja Černic in Bernard Hrovatin, basa Rok Bernetič in Marko Gus. Posamezne skladbe je spremljalo nazorno vezno besedilo, ki ga je bral vrstnik in prijatelj pevcev Elia Bastiani.

Nastop je skupina začela z Gallusovo skladbo *In nomine Jesu* na besedilo Pavlove hvalnice Vsemogočnemu. Tudi izvedba druge Gallusove skladbe, *Qui mēducāt meam carnem*, je pokazala, da se fantje dobro "gibljejo" tudi v zahtevni polifonski literaturi. Tretji Gallusov motet, *De coelo veniet dominator Dominus*, je zavzelen mogočno in svečano. Sledili so trije kontrapunktirani Nokturni Giambattista Martinija, enega Mozartovih učiteljev, ki je v 18. stoletju še ostal zvest kanonom renesančne polifonije; tu se je lepo izkazal duo M. Faganel-M. Gus. Prvi del koncerta sta sklenili skladbi iz liturgij sestrskih cerkva: protestantske in pravoslavne. V romantični razkošnosti, čeprav z majhnimi netočnostmi, je lepo

zavzvenela Mendelssohnova *Beati mortui*. Nato pa smo lahko slišali še znano mogočno in muzikalno napevo *Njst svjat* Stevana Mokranjaca. Po krajši pavzi je skupina Musicum uvedla drugi del nastopa z Dalmatinsko skladbo *Ta božična pejsen* v priredbi Janeza Močnika: gre za prijeten in bleščeč primer protestantsko zamišljene skladbe v preprostem slogu in dolenskem narečju. Nato smo slišali pesem goriškega skladatelja C.A. Seghizzija *Panis angelicus*, pravo "miniatur" za moški zbor. Skupina Musicum je nato zapela dve Marijini hvalnici: najprej v dveh zborih pesem *Zdrava morskā zvezda* Matije Tomca, tega plodovitega skladatelja cerkvene glasbe, ki je v prejšnjem stoletju še vedno skladal po zgledu protestantskih mojstrov, nato pa *O Maria* Stanka Jericija, harmonično mило skladbo, ki jo označuje za goriškega skladatelja tipično prehajanje od unisona v večglasje. Koncertni spored se je končal s štirimi znanimi črnskimi duhovnimi pesmimi (*Nobody knows, Deep river, Swing low, sweet chariot, Joshua*) v izbranih priredbah, v katerih so se

fantje prav razživeli. Med enim in drugim dodatkom se je David Bandelli v imenu pevcev javno zahvalil župniku msgr. Cvetku Zbogarju za gostoljubje v cerkvi, kjer so "zrasli", Združenju cerkvenih pevskih zborov za finančno podporo in materam za vsestransko pomoč v njihovih naporih. In tako smo lahko slišali še mogočno voščilo iz pravoslavne liturgije *Mnogaja ljeta* ter prav na koncu še zibajočo in mило molitvico *Angelček*.

Pevska skupina Musicum je tako sveža roža v gumbnici zamejskega glasbenega poustvarjanja naših dni, saj jo sestavljajo fantje, ki so z ustvarjalnim pogumom našli svojo nišo v spektru naših kulturnih prizadevanj; prav hvalevredno je tudi dejstvo, da se lotevajo glasbene literature, po kateri sega le malokateri naš zbor, kar lahko samo širi obzorja našega občinstva. Zaradi vsega tega in s hvaležnostjo za glasbeni užitek zato voščimo mladim nadarjenim pevcem, da bi še mnogo let vztrajali na tej poti. Čas in vztrajnost bosta namreč pokazala vrednost njihovih ciljev in sanj.

7
ČETRTEK,
24. MAJA
2001

BI LEHKO ŠLO TEDI SLABŠE!

Jakec: Teku, končno, volitve so mi mo, jen tedi za ta bot, smo Slovenci dobili senatorja.

Mihec: Ja.

Jakec: Ben, ma kej nisi vesjeu. Kon'c kon'cu bi lahko šlo tedi slabše!

Mihec: Ne.

Jakec: Keku, ne?! Kej bi blo bulše, de ne bi sploh jemeli sojga senatorja u Rime?

Mihec: Ne.

Jakec: Ben videš, de smo ostale pr isten jen de je jemo ranjki Bratina prou, ki je nerdo okrožje teku, de je izvolitev slovenskega kandidata v parlament gvišna.

Mihec: Ne.

Jakec: Kaj: "ne"? De ni gvišna, al de ni nerdo Bratina prou? Al pej čješ reč, de bi blo bulše, če bi se glede kandidata zmjenle, jen bi biu uspeh gvišno še včjeje.

Mihec: Ja.

Jakec: Poslušme, ti ki se držiš, de si pameten, jen de se zestuopeš na politiko! Če družga ne, zetu ki tle ne že panstvi tolčeš ure že terko cejta, be muo go znet, de politika je stvar jeskanja konsenza, jeskanja ane skupne rešitve ze skupno dobro. Si me zastopo?

Mihec: Ja.

Jakec: Čješ reč, de so se do zdej kešni obnašali ku tisti, ki nima potrebe prosit, ma si kar sam uzame jen si enostauno misle, sej nimaste nobene druge možnosti. Tle sen jen zdravo!

Mihec: Ja.

Jakec: Eh, ma vsaj za en moment so se tedi njemi tresle hlače. Sej se

spouneš, de nej bla gvišna tista kandidatura jen de je prou malo manjkalo, da bi Oljko u ten gvišnen okrožji zastopal kešen drugi kandidat Levih demokratov jen ne Budin.

Mihec: Ja.

Jakec: Konč'jo zdej sez ten: ja, ne. Odgovorme, kuker če bet. Kaj ne bi blo neumno, de bi bli prisiljeni volit ze anga, ki ni Slovenc. Za anga, ki keder zmaga, ne zna nanker terko ku lly. Za anga, ki se nanker terko ne zanima, da be znal po izvolitvi lepu, kuker se spoduobe, za anga, ki je dosegu življenjske sanje, de sez hvaležnostju reče: "Velika hvala!", kuker je zapiso Primorski, de je reko neš nou senator. Mi ne boš rjeko, de bi bla ista.

Mihec: Mah.

Jakec: Sej vjen, ti boš naklado, de je Budin u prve vrste Levi demokrat jen de ga vprašanje, če je slovenska manjšina zastopana v rimskem parlamentu, ne zanima. Me boš pouleko ven časnik jen prebral, de je ta jen ta dan na točno vprašanje: "Kaj pa možnost predstavnštva slovenske manjšine v rimskem parlamentu, kakršno je predstavnštvo italijanske v slovenskem? Navsezadnje je Slovencev v Italiji veliko, veliko več kakor Italijanov v Sloveniji", rjeko: "Ne, to se najbrž ne bo

zgodilo. Mislim, da moramo doseči določnejši, natančnejši normativ, da slovenska kandidatura ne bo odvisna izključno od politične volje leve sredine. A zavedati se moramo, da nikoli ne bomo prišli do formulacije, ko politična volja leve sredine ne bi bila v tem oziru dragocena in pomembna, o tem sem prepričan." Sej te poznan. Me boš rjeko, da take izjave povjeto vse, koga predusen zastopa Budin v parlamente.

Mihec: Ja.

Jakec: Genji! Ta tuj Ja in Ne me spravejo ob živce. In ne me reč, de ti ga nisi volu, zetu ke jemeš še zdej čm nus, ki si si ga stisko! Al me boš pej rjeko, de te je žena mahlna po nusi, ke se je kešno skuho!

Mihec: Ne.

Jakec: Čuj! Zdej čisto rjesno. Kaj pomnjeneju ta JA jen NE? Povej me!

Mihec: Ne.

Jakec: Zakaj? Kej češ reč, de Slovenska skupnost ta bot ni znala al pej ni tela reč nobene jasne besjede, al' de čakeš, kej bo nerdo Pavšič jen potrdro Pahor, de rječes še kešno!? Glej, pravje, de se bo hmali rodila, ma zaenkret je nista še nerdila stranke. Be ju, ma se Pavšič boji, de bi mu raztrgali tešero, teku de tedi ses ten ne bo neč.

Ma, de ju končamo sez temi jaji jen neji. Poslušme, pej še bi šli popit an gleš te prauga sen zadej h Pepeti, kej ne bi blo dobro.

Mihec: Ja.

Jakec: Ben, bašta! Pejva!

ZANIMIV BILTEN
KRŠČANSKE
KULTURNE ZVEZE
IZ CELOVCA

Pred kratkim je izšel Bilten, s katerim Krščanska kulturna zveza iz Celovca obvešča svoje člane o pobudah, ki jih misli izpeljati in jih seznanja z opravljenim delom. Ob letošnjem letu jezikovno ta osrednja kulturna ustanova koroških rojakov priredila več tečajev slovensčine in druge jezikovne pobude, med katerimi zlasti izpostavlja tradicionalno ponudbo jezikovnih počitnic v Novem mestu in Piranu. Medtem ko je dolenska inačica namenjena predvsem otrokom, so trije tečaji slovenskega jezika na Obali prvenstveno namenjeni odraslim s slabim ali šibkim znanjem slovensčine. Bilten opozarja tudi na Kulturni teden koroških Slovencev, ki je bil v Beljaku od 6. do 12. maja, poroča o čezmejnem sodelovanju in kulturnih izmenjavah z občino Bovec v letošnjih prvih štirih mesecih leta ter o sodelovanju pri vseavstrijskem tednu znanosti. Na naslednjih straneh so poročila o pobudah ob 30-letnici smrti dr. Franceta Cigana z objavo seznama Ciganovega glasbenega opusa, ki ga je izdala KKZ. Zanimiv je članek dr. Janka Zerzerja na straneh, posvečenih Letu jezikov. Predsednik KKZ ob predstavljanju stanja glede slovensčine na Koroškem med drugim poudarja, da bi se morali starišči zavedati svoje odgovornosti za posredovanje materinske otrokome. Kratkim poročilom o raznih gledaliških predstavah in koncertu klasične glasbe sledi več obvestil o prireditvah, ki jih prirejajo sama KKZ ali tudi razna včlanjena društva.

GMD NA KNJIŽNEM
SEJMU V TURINU

V preteklih dneh je potekal v Turinu tradicionalni knjižni sejem, na katerem so se predstavile razne založniške hiše, ki delujejo v Italiji. Naj omenimo, da je bila letos na sejmu v piemontski prestolnici med goriškimi založbami, ki so nastopile v znamenju tisočletnice Gorice, prvič prisotna s svojimi izdajami tudi Goriška Mohorjeva družba.

V dneh od 17. do 21. maja se je torej v Turinu pod geslom *Respirare libri* (Dihati knjige) zvrstilo ogromno kulturnih srečanj, posvetov, še največ pa - seveda - predstavitev knjig. Obiskovalci, ki jih je lani bilo nekaj manj kot 200 tisoč, so si lahko ogledali celo razstavo nekaterih Leonardovih kodeksov in strojev; poleg multimedialnih laboratorijev in velike pozornosti, posvečene internetu, so potekala tudi srečanja o poeziji in tujih jezikih, pa tudi dramski prikazi in literarna srečanja s sodobnimi književniki. Posebno mesto so na sejmišču Lingotto v Turinu (46.000m²) imele stojnice za otroke in mlade bralce.

Tudi tokrat je tradicionalni sejem, letos že štirinajsti po vrsti, potekal pod pokroviteljstvom ministrstva za šolstvo in za spomeniško varstvo. Letos so želeli na poseben način poudariti dejstvo, da je branje knjig podobno dihanju: "dihati knjige" je nujen pogoj za preživetje in razvoj civilne družbe.

Srečanje založnikov je bilo tudi tokrat odlična priložnost, da se založniki srečajo in pogovorijo o težavah, ki pestijo to panogo.

KRAJEVNE UPRAVNE VOLITVE

BO NA TRŽAŠKEM PREVLADALA KONTINUITETA?

FOTO KROMA

Potem ko je Oljki na Tržaškem uspelo izvoliti vse tri svoje kandidate v parlament, je sedaj na vrsti volilna preizkušnja, ki jo predstavljajo upravne volitve na krajevni ravni: na Tržaškem bomo namreč 10. junija volili za obnovo tržaškega in miljskega občinskega sveta ter za obnovo tržaškega pokrajinskega sveta. Bo levi sredini uspelo ohraniti vodstvo tržaške občine ter prevzeti upravo tudi pokrajine in Milj? To je veliko vprašanje in na to stavijo sile leve sredine, ki se predstavljajo s skupnim načrtom za vse tri občine.

Ekipa: tako so se predstavili kandidati levosredinskega zavezništva Oljke in Marjetice na plakatih pred nedavnimi parlamentarnimi volitvami. V parlament so bili izvoljeni že trije člani te ekipe - bivši tržaški župan Riccardo Illy, podžupan Roberto Damiani in minister Willer Bordon - zdaj pa so na vrsti še ostali trije: kandidat Oljke in Illyjeve liste za tržaškega župana Federico Pacorini, kandidat za miljskega župana Franco Degrossi in kandidat za predsednika pokrajine Ettore Rosato. Gre sicer za večje šte-

vilo oseb, ki pa jih združujeta skupna vizija razvoja tržaškega območja in načrt, ki se lahko poenostavi v geslu "združevati, odpirati, rasti". Gre v prvi vrsti za nadaljevanje Illyjeve politike, po kateri mora Trst postati eno izmed središč in stičišč nove Evrope. Da to postane, mora Trst zediniti svoje različne komponente, odpreti se mora zunanemu svetu, v prvi vrsti najbližjim sosedom, in mora rasti in se razvijati v gospodarskem, družbenem in kulturnem smislu.

V teh dneh se kar vrstijo volilna srečanja: Pacorinijev protikandidat je predstavnik desnorsredinskega zavezništva Doma svoboščin, bivši miljski župan Roberto Dipiazza. Za županski stol v Miljah se bo Degrossiju zoperstavil Lorenzo Gasperini, za mesto predsednika pokrajine pa se bo potegoval dosednji odbornik v desnorsredinski večini Fabio Scocimarro. Seveda je preuranjeno govoriti, ali bo prevladala kontinuiteta ali pa ne, prav gotovo je napovedan zelo tesen izid, tako da bo dragocen prav vsak glas.

POBUDA KROŽKA PREMIK

OKROGLA MIZA O SLOVENSTVU

Krožek Premik, ki ga sestavljajo mladi tržaški slovenski izobraženci in že deluje slabo leto, prireja v soboto, 26. maja, ob 18.30 v Kulturnem domu v Trstu okroglo mizo z naslovom *Kaj je slovenstvo*.

Člani krožka so potrebo po tem večeru začutili, ker se jim zdijo taka osnovna bivanjska vprašanja pravzaprav primarna pogoj za katerokoli razpravljanje. Kot piše v obrazložitvi, se bo na večeru razpravljalo o samem slovenstvu, in to z namenom, da bi se iz različnih strokovnih, umetniških in doživljajskih izhodišč skušali približati pojmu slovenstva, ne samo kot narodnostni identiteti, temveč predvsem kot bivanjski danosti, ki človeka na nek način tudi nujno opredeljuje. V tem pogledu se je premikovcem zdelo to vprašanje še toliko bolj aktualno glede na proces splošne integracije in globalizacije, ki ga skupaj z drugimi neznanka prinaša v slovenstvo vse bližja Evropska skupnost.

Ravno zaradi teh predpostavk bo večer potekal v obliki

okrogle mize in sproščenega pogovora z občinstvom. Večer bosta moderirala člana Premika Martina Slavec in Gorazd Bajc, s tem da bosta na začetku podala nekaj izhodiščnih vprašanj, ki jih bodo gostje prosto razvijali.

Na njej bodo sodelovali še dr. Tomo Virk, literarni zgodovinar in docent na oddelku Primerjalne književnosti in literarne teorije ljubljanske Filozofske fakultete, dr. Marija Jurič-Pahor, sociologinja in antropologinja, dr. Bert Priback, pesnik, prevajalec, publicist ter člana krožka Premik Ivo Kerže, diplomirani filozof, podiplomski študent filozofije in urednik revije Tretji dan, in dr. Igor Škamperle, pisatelj in docent na oddelku Sociologije kulture ljubljanske Filozofske fakultete.

DEVIN-NABREŽINA

PRIZIV NA DUS

Odvetnik dr. Jože Škerk je pred dnevi vložil priziv na Deželno upravno sodišče (DUS) proti devinsko-nabrežinski občinski upravi zaradi nespoštovanja pravice do rabe slovenskega jezika.

"Deklaratomo", piše v sporočilu, ki smo ga prejeli, "je občinski odbor, na čelu z županom Voccijem, izredno odprto do Slovenec in do priznanja njihovih narodnih pravic, medtem ko - na žalost - moramo ugotoviti, da v dejanjih ni tako in da grobo zanemarljivo svoje institucionalno-prednostne dolžnosti tudi s kršitvijo občinskega statuta do take mere, da bi lahko že govorili o diskriminaciji, zlasti na področju vidljivosti slovenske prisotnosti, ustne in pisne uporabe slovenskega jezika po uradni dolžnosti itd."

Dr. Škerk misli, da "obstojajo vsi pogoji in možnosti, da bi to pereče in negativno stanje rešili na način, ki odgovarja pravicam in koristim vseh prebivalcev devinsko-nabrežinske občine in zagotavlja tvorno in demokratično sožitje."

DOKUMENTAREC FASCIST LEGACY V DSI

FAŠISTIČNA ZAPUŠČINA ŠE DANES BREMENI ITALIJO

IVAN ŽERJAL

Fascist legacy - Fašistična zapuščina. Tako je naslov dokumentarca, ki ga je pred dobrih desetimi leti proizvedla britanska radiotelevizijska družba BBC. Dokumentarec, ki govori o italijanskih vojnih zločinih v Etiopiji in na Balkanu pred drugo svetovno vojno in med njo, je delo britanskega časnika Kena Kirbyja, dopolnila pa ga je raziskava ameriškega zgodovinarja Michaela Palumba. Delo je bilo, kot že rečeno, realizirano že pred dobrih desetimi leti. V 90-ih letih ga je kupila tudi italijanska državna radiotelevizija RAI in poskrbela tudi za sinhronizacijo v italijanščino, vendar ga ni nikoli predvajala. Pred časom je Slovensko kulturno društvo Tabor z Opčin prejelo kaseto z dokumentarcem iz Slovenije: tako je poskrbela za italijanski prevod (izvirnik je seveda v angleščini) in ga tudi predvajalo v Prosvetnem domu. Dokumentarec so zatem predvajali še v nekaterih drugih krajih na Tržaškem, kaseto pa je kupilo tudi Društvo slovenskih izobražencev, ki je v ponedeljek, 21. t.m., posredovalo srhljivo vsebino Kirbyjevega dela številnemu občinstvu, ki je ob tej priložnosti napolnilo Peterlinovo dvorano.

Po krajšem zgodovinskem orisu prihoda fašistov na oblast in fašistične ideologije se dokumentarec *Fascist legacy* v prvem delu posveti prikazu pobjev, umorov, mučenj in drugih raznovrstnih zatiranj italijanske kraljeve vojske in fašističnih enot v Etiopiji ob napadu nanjo leta 1935 in v naslednjih letih. Govor je o zloglasnih plin-

FOTO KROMA

skih napadov, o bombardiranju bolnišnic, ki jih je upravljal mednarodni Rdeči križ, in o represalijah, ki so sledile dejavnosti etiopskega odporniškega gibanja. V nadaljevanju pa Kirby prikazuje dejavnost italijanskih zasedbenih sil v Sloveniji, na Hrvaškem, v Dalmaciji in Črni gori po napadu na Jugoslavijo leta 1941. Nezanemarljiva pozornost je posvečena koncentracijskemu taborišču na Rabu, poleg tega pa še politiki poitalijančevanja zasedenih ozemelj in posebni kruti odredbi vojaških poveljstev o ravnanju enot, ki so se morale soočiti z vse močnejšim partizanskim gibanjem. Pripovedovanje teh tragičnih dogodkov je obogateno še s številnimi osebnimi pričevanji preživelih in svojcev žrtev ter s komentarjem nekaterih vidnih italijanskih zgodovinarjev, kot so Angelo Del Boca, Giorgio Rochat, Guido Pavone in drugi. Preenostavno bi bilo napr-

titi vso krivdo za te zločine le fašističnemu diktatorju Benitu Mussoliniju, zato Kirby omenja štiri visoke vojaške predstavnike, katerih izročitev sta svojčas zahtevali tako Etiopija kot Jugoslavija: to so maršala Pietro Badoglio in Rodolfo Graziani, ki sta odgovorna za zločine v Etiopiji (oz. v takratni Italijanski vzhodni Afriki, kot so jo poimenovali), ter generala Mario Roatta in Alessandro Pirzio Biroli, ki sta odgovorna za zločine na ozemlju bivše Jugoslavije. Ne njim ne drugim več kot 1.200 osebam, ki se nahajajo na spisku italijanskih vojnih zločincev, niso nikoli sodili. Razlog je znan: ob strmoglavljanju Mussolinija 25. julija 1943 je predsednik italijanske vlade postal ravno Badoglio, ki

je podpisal italijansko kapitulacijo, nanj pa so se zahodni zavezniki tudi naslonili. V poznejši blokovski razdelitvi sveta pa za zahodni blok ni bilo primerno, da začne s kakimi procesi proti nekdanjim vojnim zločincem, ki so še kako prav prišli Zahodu v soočanju s komunizmom. O tem je govoril zlasti v drugem delu dokumentarca, posvečenem političnemu ozadju, ki je pripomoglo k temu, da se ni sodilo nobenemu italijanskemu vojnemu zločincu.

Ta odločitev zahodnih zaveznikov je botrovala tudi temu, da danes velika večina italijanske javnosti te strani svoje zgodovine ne pozna. V Italiji ni prišlo do tiste lustracije, ki se je zgodila npr. v Nemčiji (veliko odgovornost nosi tudi Komunistična partija Italije): nasprotno, prišlo je do kolektivnega odpuščanja in do uspešnega prodajanja stereotipa o Italijanih kot "dobrih ljudeh" ("Italiani brava gente"). V svojem komentarju na ponedeljkovem večeru je zgodovinar prof. Jože Pirjevec pri tem dejal, da je Italija ta molk plačala z moralno mizerijo, ki danes vlada v državi, za tako stanje pa so krive prav vse politične sile, od leve do desne. Še več, že dalj časa se stopnjuje pritisk na Slovenijo in Hrvaško z medijsko kampanjo, ki hoče prikazati Slovence in Hrvate kot genocidna naroda, pa tudi podati tezo, da današnje državne meje niso pravične. Za pa bi moralo slovensko diplomacijo malo skrbeti.

PREDAVANJE NA KONSERVATORIJU

O VIOLINSKIH SKLADBAH

Etide, capriccii in virtuosistične skladbe za violino. Pod tem naslovom je v ponedeljek, 14., in torek, 15. maja, potekal seminar, ki ga je imel prof. Helfried Fister s celovškega konservatorija. Seminar je bil namenjen gojencem violine iz višjih letnikov, ki so lahko tako sledili podrobnim opisom predlaganih skladb in obenem tudi didaktičnim oprijemom s pomočjo le-teh pri učenju violine.

Seminar spada v širši sklop pobud tržaškega Konservatorija Tartini, ki je letos priredil kar veliko število podobnih seminarjev, koncertov in natečajev, ki pa žal niso imeli zelo velikega odziva, najverjetneje zaradi pomanjkljive reklame. Tako lahko v programu meseca maja naštejemo številna predavanja o raznih skladateljih (npr. o Schubertu), o multimedialnih sredstvih v klasični glasbi in pa številne koncerte gojencev, profesorjev in zunanjih gostov.

Med imenitne goste letošnjega programa spada ravno prof. Helfried Fister, doma iz Koroške, ki se je po opravljeni diplomski na deželnem konservatoriju v Celovcu s prof. Gustavom Mayerjem izpopolnjeval v Kölnu pri slovenskem prof-

esorju Igorju Ozimu in kasneje bil tudi njegov asistent vse do leta 1989. Medtem je dobil katedro za pouk violine višje stopnje v Celovcu, kjer je danes ravnatelj Oddelka za godala; veliko predava tudi po Evropi, predvsem v Avstriji, Italiji in Sloveniji, pa tudi v Avstraliji, ob tem pa še veliko koncertira v najrazličnejših zasedbah.

Prof. Fister se v glavnem ukvarja s tehniko učenja in izvajanja, kar je bilo posebej poudarjeno na že omenjenem seminarju, seveda pa mu tudi interpretacija ni tuja. Ob teoretičnem delu so bile v torek zjutraj na vrsti še praktične vaje, med katerimi so mu nekateri učenci predstavili svoje tehnične probleme pri izvajanju etid in capriccirov.

Naj omenimo še, da v tem tednu poteka, prav tako pod okriljem tržaškega konservatorija v sodelovanju z Zdrufenjem Chamber Music in s tržaško občino, mednarodni natečaj "Trio di Trieste" za komorne zasedbe s klavirjem, kjer je med drugimi člani komisije tudi sam prof. Igor Ozim, sicer slovenski violinist doma iz Ljubljane, ki pa poučuje na Akademiji za glasbo v Kölnu in na konservatoriju v Bernu.

PREJELI SMO

JE GLASBENA MATIČA NAŠI MANJŠINI ŠE POTREBNA?

Odprto pismo Upravnemu odboru šole Glasbene matice "Marij Kogoj" v Trstu.

Člani in starši gojencev Glasbene matice zaskrbljeno spremljamo dogajanje v zvezi z napovedano prekinitvijo didaktične dejavnosti za nedoločen čas in ugotavljamo, da še nismo prejeli ustreznega odgovora na pismo, ki ga je podpisalo 150 članov in je bilo oddano Upravnemu odboru dne 14. maja 2001. Zato prosimo za čimprejšnje srečanje z odborom Glasbene matice, da nas seznanijo z dejanskim položajem in z načrti naše pomembne ustanove, ki že nad 90 let skrbi za glasbeno, kulturno in narodnostno vzgojo naše mladine. Zaradi kritičnega stanja in stiske časa se nam zdi potrebno, da se srečanja udeležijo tudi predstavniki krovnih organizacij in politični zastopniki.

Pričakujemo takojšnji sklic srečanja prek sredstev javnega obveščanja!

S spoštovanjem

SLEDI 17 PODPISOV

IN MEMORIAM

DOMJO / PRAZNOVANJE SV. LEOPOLDA MANDIČA

LIČKA CAHARIJA

V lepi sončni soboti, po nočnem viharju, smo pospremili na zadnjo pot Ličko "Lovretovo", staro skoraj 92 let. Pokojnica se je rodila in zrasla v delavski, danes bi se reklo proletarski družini, kjer se je rodilo devet otrok, in že to kaže, da ji življenje ni bilo lahko. Kot mlada deklica je okusila strahote prve svetovne vojne, nato pa pomanjkanje, ki ji je sledilo. Opoogumljala jo je neizmerna ljubezen do petja in do sočloveka, saj je od vsega začetka pela tako v cerkvenem kot v vaškem zboru, po fašistični prepovedi pa skrivno na raznih prijateljskih srečanjih. Med drugo svetovno vojno, ko je bila sama v hiši, si je pomagala z različnimi deli, ki z ženskostjo nimajo dosti skupnega; tako je delala iz starih cunj copate za otroke in za odrasle, popravljala je čevlje, vedno pa je pela, saj je bila stember cerkvenega zbora, in pomagala pri lepšanju domače cerkve.

Ko je vse kazalo, da se bo po vojni življenje ustalilo in bo lahko, ob ljubljenem možu Bogomilu, normalno živela in se posvečala svojemu petju tako v cerkvi kot zunaj nje, jo je premlad zapustil mož, ki je pri samih 43 odšel, od koder ni vrnitve. Gospa Lička, kot smo jo vsi klicali, se je znašla in šla služiti nekim angleškemu diplomatom, ki so se takrat mudili v Trstu in ki so jo vzeli s seboj najprej v Anglijo, nato pa še v daljno Kalifornijo. Tam je ostala dolgih 15 let, ustvarila si je novo življenje in se družila s tamkajšnjimi Slovenci, kjer se je srečevala predvsem ob nedeljski maši, ko je lahko ponovno prepevala svoje ljubljene pesmi. Ko ji je umrl tudi drugi mož, ameriški Slovenec Puc, se je odločila, da se vrne v domaćo Nablrežino, kjer si je medtem zgradila novo hišo. Z vso zavzetostjo je zadnjih 25 let posvetila skrbi za cerkev in za pomoč domačemu župniku, in to do pred par meseci, ko ji bolezen in leta tega niso več dovoljevala. Tedaj si je želela le, da bi jo Gospod poklical k sebi, da ne bi bila v breme ostalim.

Pogrebna maša s somaševanjem kar štirih duhovnikov in z lepimi besedami zahvale domačega župnika ter ob petju cerkvenega zbora se je odvijala ob lepem številu vaščanov, ki so ji hoteli izkazati svojo hvaležnost, še posebej smo cenili prisotnost kar štirih narodnih noš, kar se res redko zgodi.

TISTI, KI MU JE NAREDILA PRVE SEŠITE TRDE COPATE, DA JIH JE LAHKO UPORABLJAL TUDI V ZIMI

OB MANDIČU TUDI LIKA SLOMŠKA IN CORTESEJA

MATJAŽ RUSTJA

Praznovanje sv. Leopolda Mandiča je postalo prava stalnica za celotno slovensko skupnost pri Domju. Pred dolgimi leti je srečanje uvedel domači župnik g. Angel Kosmač in v njem videl ne samo praznovanje vaškega zavetnika, pač pa tudi priložnost za skupno molitev in razmišljanje ob velikem pomenu in izzivu edinosti kristjanov. V nedeljo, 20. maja, se je pri Domju zbralo lepo število vernikov in vaščanov, da bi se priporočili sv. Leopoldu Mandiču in da bi se spomnili tudi 150-letnice ustanovitve Slomškove Bratovščine (danes Apostolstva) sv. Cirila in Metoda, ki ima ravno pri Domju eno izmed svojih žarišč z neutrudnim g. Kosmačem na čelu.

Nedeljsko praznovanje se je začelo ob 16. uri v kapelici sv. Leopolda, kjer je bila slovesno somaševanje, ki ga je vodil msgr. Angel Kosmač. Pri sveti daritvi je pel CPZ iz Devina pod vodstvom Hermana Antoniča. Uro kasneje pa se je na dvorišču za kapelico začel kulturni program, ki so ga oblikovali OPZ Fran Venturini pod vodstvom Suzane Žerjal in ob klavirski spremljavi Nede Sancin. Nastopil je še devinski cerkveni pevski zbor; časnikar Ivo Jevnikar je podal priložnostno misel.

Govornik je osredotočil poseg na poudarek sebnosti in del treh likov (sv. Leopold Man-

dič, bl. Anton Martin Slomšek in p. Placido Cortese), ki so zaradi nekaterih skupnih potez pomembni za nas in naš čas. Sv. Leopolda Mandiča (1866-1942), ki je bil od 1909 do smrti spovednik v kapucinskem samostanu v Padovi, je leta 1976 razglasil za blaženega papež Pavel VI., za svetnika pa papež Janez Pavel II. leta 1983. "Bil je odprt do sočloveka in do božje skrivnosti, obenem pa trdno povezan s svojimi koreninami. Ko so med prvo svetovno vojno italijanske oblasti zahtevale od tujih državljanov, da sprejmejo italijansko državljanstvo, je šel leta 1917 raje v konfinacijo. "Kri ni voda", je izjavil nekemu, ki se mu je čudil, in tako poudaril vedno aktualno misel, da moraš biti najprej to, kar si, rasti iz svojega, če želiš tudi drugemu kaj nuditi in se medsebojno bogatiti v dialogu in izmenjavah", je poudaril Jevnikar in dodal, da je bil sv. Leopold nedvomno eden izmed predhodnikov dela za edinost kristjanov, zlasti za spravo s pravoslavnimi brati. V tem imamo stične točke z bl. Slomškom, ki je ustanovil bratovščino molitve in skupnega jezika. "Ponosni moramo biti, da smo Slovenci že ves ta čas dejavno prisotni v tem gibanju, zlasti v stikih z evropskim slovanskim vzhodom. (...) Gre za versko, a tudi kulturno in človeško poslanstvo, ki nam širi obzorja in odpira sočloveku." O patru Placidu Corteseju bomo

verjetno v kratkem slišali precej govoriti, saj se je začel postopek za beatifikacijo (pred meseci pa je izšla tudi knjiga patra Apollonia Tottolija). Prav je, da se njegov lik vrne med nas, zaradi hvaležnosti in zaradi zgle-da. Rodil se je na Cresu leta 1907 in preživel večji del življenja kot redovnik v samostanu pri Sv. Antonu. Bil je goreč spovednik in duhovni voditelj, božjo besedo pa je oznanjal tudi kot časnikar (od 1937 je bil urednik lista *Il Messaggero di Sant' Antonio* in v nekaj letih dvignil naklado s 6.000 izvodov na neverjetnih 800.000). Med vojno je pomagal jetnikom v raznih italijanskih taboriščih in kaj kmalu prešel v aktivni upor proti nacifašizmu (znašel se je tudi v slovenskem obveščevalnem omrežju, ki je bilo v stiku z zahodnimi zavezniki in ni spadalo v sklop partizanskega gibanja, zato pa je danes malo znano). Jeseni 1944 so to skupino Nemci odkrili in med drugimi aretirali tudi p. Corteseja. Točnih podatkov ni, vendar vse kaže, da je izdihnil zaradi mučenja v kletih sedeža Gestapa na trgu Oberdank. Truplo so sezgali novembra 1944 v Rižarni. "Postal je mučenec iz ljubezni do sočloveka, mučenec, ker ni hotel škodovati nobenemu sodelavcu na zaslišanjih, mučenec, ker se je v težkih časih postavil na stran zatiranih in preganjenih."

ROJAN / OBLETNICA

40 LET MARIJINEGA DOMA V ROJANU

"Slovesnost, ki je bila v nedeljo, 28. maja, v Rojanu, bo šla v zgodovino ne samo prizadete župnije, temveč vsega narodnega občestva. Saj od časov pred prvo svetovno vojno dalje v tržaškem mestu niso še doživeli, da bi Slovenci zgradili nov dom za svoje versko in kulturno življenje... Pomena tega dneva so se dobro zavedali rojanski verniki in tudi tržaški katoličani, zato so se tega slavlja udeležili v velikem številu..."

Tako je zapisal g. Kazimir Humar v Katoliškem glasu v svojem poročilu ob blagoslovitvi Mariji-

nega doma v Rojanu 28. maja 1961. In res je bil tisti dan nekaj posebnega, saj je kronal dolgotrajne napore Marijine družbe in njenega voditelja, g. Stanka Zorka, da bi prišli do lastnega sedeža. Dela, žrtev in skrbi pred in med gradnjo je bilo ogromno, a kolikšno je bilo zadoščenje vseh, ko je ogromna množica v dolgi procesiji spremljala Marijin kip iz rojanske cerkve do Marijinega doma, kjer so ga umestili v niši na pročelju stavbe. Od tistega dne so se vse slovenske verske, šolske in kulturnoprosvetne dejavnosti v Rojanu odvijale v

tem domu. V zahvalo za vse, kar je dobrega zraslo v Marijinem domu v teh štiridesetih letih, bo msgr. Stanko Zorko 27. maja ob 9. uri v rojanski cerkvi daroval zahvalno sv. mašo. V posebni izdaji župnijskega glasila *Med nami* bo msgr. Zorko, ki je bil duša in gonilna sila pripravljen in gradnje Marijinega doma, prikazal pot do postavitve doma. Naslednjo nedeljo, 3. junija, bo ob 9. uri v rojanski cerkvi maševal g. škof Evgen Ravignani, popoldne ob 18. uri pa organizirajo rojanska župnijska skupnost, Marijina družba, Rojanski cerkveni pevski zbor in Concerta pruboda Rojan v Marijinem domu prireditve s srečolovom, na katero že danes opozarjajo in vabijo.

V SVETI JAMI

PRAZNOVANJE SV. SOCERBA

Praznovanje sv. Socerba privabi v Sveto jamo vsako leto lepo število vernikov. Letos se je to praznovanje začelo že v nedeljo, 20. maja, pred godom sv. Socerba, ki se praznuje 24. maja. Slovesno mašo ob okrašenih mizi, ki je služila za oltar, je daroval g. Milan Pregelj, župnik iz Rodika. Visoki in široki kapniki, ki so bili vidni le ob močnejši razsvetljavi sveč, so tokrat prevzeli vlogo cerkvenih stebrov.

Med pridigo je g. Pregelj tudi orisal nastanek tega svetega podzemeljskega prostora. V davnih rimskih časih se je Serpul, ki ga Slovenci raje imenujemo Socerb, umaknil pred preganjanjem iz Trsta in je v tej jami nekaj časa živel. Po njegovem svetniškem imenovanju so jama posvetili temu tržaškemu mučencu. Tu so se vrstila bogoslužja, številne božje poti in poroke. Po drugi svetovni vojni je

bila jama zaprta in šele maja leta 1990 so jo na pobudo g. Lojzeta Kržišnika, takratnega rodiškega župnika, ponovno odprli. Pri tem ponovnem odprtju Svete jame sta takrat skupaj maševala tržaški škof Bellomi in koprski škof Pirih. Od takrat so se bogoslužja in poroke ponovno obudila. Treba bo še izboljšati oznake, ki vodijo k Sveti jami, tako bo v bodoče še več obiska.

Kot že več let zapored, je pri popoldanski slovesni maši tudi letos sodeloval združen pevski zbor ZCPZ iz Trsta, ki ga je vodil Edi Race.

MŠK

PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE

priveja tradicionalni

PRAZNIK ČEČENJ 2001

PETEK, 25. MAJA:

ob 17. uri odprtje kioskov;
od 20.30 dalje ples z ansamblom Modri Val.

SOBOTA, 26. MAJA:

ob 17. uri odprtje kioskov;
od 20.30 dalje ples z ansamblom Zamejski Kvintet.

NEDELJA, 27. MAJA:

ob 15. uri odprtje kioskov;
ob 18. uri nastop mažoret iz Povirja in Pihalnega orkestra Rokava iz Marezig;
od 20.30 dalje ples z ansamblom Happy Day.

PONEDELJEK, 28. MAJA:

ob 17. uri odprtje kioskov;
od 20.30 dalje ples z ansamblom Zamejski Kvintet.

V nedeljo, 27. maja, praznujeta pri Sv. Ivanu 50-letnico poroke

ARIANNA in LUCIANO ŽIVIC

Vse najboljše z iskreno željo, da bi še dolgo uživala v skupnem življenju, jima voščita svetoivanska slovenska župnijska skupnost in cerkveni pevski zbor.

OBVESTILA

BRALCE IN zlasti naročnike obveščamo, da je naša uprava v Trstu na razpolago le v četrtek od 9. do 13. ure. Naročnike in bralce prosimo, naj to upoštevajo z upanjem, da bomo vprašanje v kratkem uredili.

Uprava Novega glasa

MePZ LIPA iz Bazovice organizira v sodelovanju z župnijskim svetom sv. Jakoba koncert, ki bo v petek, 25. maja 2001 ob 20.30 v cerkvi pri Sv. Jakobu. Program bosta oblikovala MePZ Lipa pod vodstvom Tamare Ražem in MePZ Obala iz Kopra pod vodstvom Ambroža Čopi in bo obsegal izbor sakralnih skladb klasičnih in sodobnih skladateljev. Na razpolago bo parkirišče pred cerkvi.

SLOVENSKO STALINO gledališče v sodelovanju z gledališčem La Contrada in gledališčem Bonawentura-Miela. *Ellis Island-Otok solza-L'isola delle lacrime*. Izbor tekstov, priredba in režija Sabrina Morena. Raz/seljani - Spaesati, čas prve emigracije v Ameriki. V petek, 25. maja, ob 20.30 združeni abonmaji. Zaključna predstava sezone. Obveščamo cenjene abonente, da bo zaradi združenih abonmajev izbira sedežev prosta. Gledališka blagajna bo odprta eno uro pred pričetkom predstave. Parkirišče na Trgu Perugino bo odprto od 20. do 23. ure.

V DRUŠTVU slovenskih izobražencev v ulici Donizetti 3 bo v ponedeljek, 28. maja, dr. Andrej Beličič prikazal posnetke sedemdnevni ameriških pustolovčin z naslovom *Po brzicah Grand Canyon*. Začetek ob 20.30.

KLUB PRIJATELJSTVA prijateljstva vabi v sredo, 30. maja, ob 16. uri v Peterlinovo dvorano v ulici Donizetti 3 na sestanek, kjer bo prof. Xenia Levak Budal predvajala zanimive diapozitive s potovanja po Jordaniji in Siriji.

DAROVİ

V SPOMIN na pokojnega župnika g. Rudija Bogatca darujeta ga. Anica Ciani in hči Brunna 50.000 lir za cerkev na Kontovelu in 50.000 lir za cerkev na Proseku.

SOŽALJE

Žerjalovi - bratje in sestre Dušan, Frida, Aleksander, Danila, Vili, Marija, Stana in Imelda s svojimi družinami in ostalim sorodstvom, sočustvujemo z Nado, Nevo in Andijem ob smrti moža in očeta **Tullia Zagheta**. Cerkevni pevski zbor od Sv. Ivana izraža iskreno sožalje svoji bivši dolgoletni organistki in pevovodkinji Nadi ter Nevi in Andiju ob smrti moža in očeta **Tullia Zagheta**.

Izrazom sožalja se pridružuje tudi Novi glas.

Dotrpel je naš ljubljani mož in oče

PROF. TULLIO ZAGHET

Žalostno vest sporočajo žena Nada, hčerka Neva, sin Andrej in ostao sorodstvo.

Pogreb bo v petek, 25. 5., ob 11. uri na pokopališču pri Sv. Ani, kjer bo tudi sv. maša.

Iskrena zahvala pnevmologinji, dr. Jasni Jelenc-Mikulus, za podporo in nesebično pomoč, dalje dr. Simonu Špacapanu, prof. Luigiju Rossiju in vsemu osebju kirurškega oddelka centra CRO v Avianu, dr. Claudiu Pandulli s kardiološkega centra v Trstu, družinskemu zdravniku dr. Lorenzu Antoniniju in vsemu osebju oddelka za interno medicino bolnišnice na Katinari.

V TRŽIČU SLOVESNA PREDSTAVITEV

S TO SKUPINO BOMO SKUPAJ DELALI!

Prejšnji teden je kandidat Oljke in SKP za predsednika goriške pokrajine inž. Giorgio Brandolin slovesno predstavil ekipo ljudi, v bistvu kandidatov za pokrajinski svet, s katerimi se predstavlja na volitvah, do katerih bo prišlo v nedeljo, 10. junija, in na morebitni balotazi dva tedna kasneje.

sproščeno, saj sta si besedo predajala in večer vodila tako trziški župan kot predsednik Brandolin, slednji je prodornem posegu podčrtal glavne točke programa, s katerim se predstavlja na volitvah, predočil je prisotnim velike razlike med levosredinsko opcijo, ki jo sam predstavlja, ter desno sredino, ki

FOTO BUMBACA

Na slovesnosti, ki je potekala v trziški kinodvorani ob prisotnosti velikega števila ljudi, simpatizerjev in političnih predstavnikov, je bila beseda predana tudi dvema parlamentarčema, ki sta bila izvoljena na Goriškem na listi Oljke. V enem od prvih uradnih nastopov v tem svojstvu sta Alessandro Maran in Miloš Budin potrdila dobro opravljeno delo leve sredine na Goriškem ter podprla Brandolina, njegovo ekipo ter ostale kandidate, ki se predstavljajo za obnovo uprave v Ronkah, Trziču, Šempetru, Vilešu in Romanu. Srečanje je bilo slovesno in

prepogosto ni kos novim izzivom, ki jih današnji čas od vodilnih političnih zastopnikov zahteva. O Brandolinovem programu ne bomo posebej pisali, saj je v zadnjem štiriletju jasno pokazal, pogosto žal osamljeno, kako se mora širša Goriška pripravljati na vstop Slovenije v EZ, ki ga po drugi strani nasprotujoča politična opcija zavrača. Tudi o pristopu do naše narodnostne skupnosti ne bomo posebej pisali, saj je tistim, ki sledijo krajevemu političnemu dogajanju, jasna razlika med Brandolinom in npr. goriškim županom. EJ

TISKOVNA KONFERENCA V GORICI

MARJETICA RASTE

FOTO BUMBACA

V četrtek, 17. t.m., so v Gorici najvidnejši predstavniki koalicije Marjetice, ki se je na nedavnih volitvah izjemno dobro uveljavila, na tiskovni konferenci predvsem izrazili zahvalo volivcem za zaupanje in tudi napovedali, da nameravajo v sklopu Marjetice tudi v prihodnje sodelovati. Bruno Crocetti za Demo-

krate, Diego Moretti za Ljudsko stranko in Aleš Figelj za Slovensko skupnost so vsak s svojega stališča povedali, da se v okviru Marjetice zbirajo katoliški in liberalni demokrati, ki se ne prepoznavajo v Berlusconijevem Domu svoboščin, a tudi v izrazito levo usmerjenih strankah ne.

OTROŠKA "ZLATA GRILA"

V Kulturnem centru Danica na Vrhu sv. Mihaela bo v soboto, 2. junija 2001, 1. Srečanje otroških in mladinskih zborov Zlata grla. Začelo se bo ob 18.30. Gre za tekmovalno pobudo, ki jo postavlja za cilj pozivitev zborovske dejavnosti in spodbujanje naših otroških zborov k tehničnemu ter programskemu napredku. Posebna komisija, ki jo sestavljajo izkušeni zborovodje in poznavalci sedanjih razmer v zborovstvu pri nas, bo prisluhnila izvajanju petih prijavljenih zbo-

rov in dodelila denarne nagrade za tri najboljše izvedbe ter razna priznanja. Svojo udeležbo so potrdili: OZ Ladjica, vodi Olga Tavčar - Devin; OPZ Štmaver, vodi Nadja Kovic; OPZ Oton Župančič, vodi Elda Nanut; MIPZ Vrh sv. Mihaela, vodi Marja Feinig; MIPZ Kraški slavček, vodi Alenka Radetič - Nabrežina. Program srečanja predvideva tudi razvedrilne dejavnosti za sodelujoče otroke. Po potrebi vam nudimo dodatne informacije. Pokličite Nerino Devetak na telefon št. 0481/882451.

VESELI RINGARAJA V TRŽIČU

JURIJ PALJK

Sonce bodočnosti smo mi, otroci, je bil naslov uspele prireditve, ki je bila v četrtek, 17. t.m., v Trziču in so jo sooblikovali otroci OŠ iz Romjana skupaj s svojimi sovrstniki šole Pinko Tomažič iz Trebč in dvojezične šole iz Špetra. Prireditve, ki je imela namen povežati otroke, da bi se med sabo boljše spoznali in sklenili nova prijateljstva, je pripravilo slovensko društvo Tržič v sodelovanju z društvom Jadro iz Laškega ter seveda z združenjem staršev OŠ iz Romjana. Pokroviteljstvo za izjemno uspehi večer so dali goriška pokrajinska uprava ter občine Tržič, Ronke in Špetra.

V polnem občinskem gledališču v Trziču je pozdravil prisotne odborniki za kulturo trziške občinske uprave Fabio Del Bello, ki je z zadovoljstvom pozdravil vse udeležence srečanja in še posebej otroke. Naglasil je naklonjenost trziške občinske uprave delovanju slovenskega društva Tržič, ki je na Trziškem izjemno aktivno, in tudi povedal, da bo društvo v kratkem dobilo nove prostore, kar je še en dokaz več, da se pri trziški občinski upravi zavemo pomembnosti slovenske manjšine na svojem območju. Dejstvo je, da se je trziška ob-

FOTO BUMBACA

činska uprava opredelila za izvajanje zakona 482/99, kar priča o tem, da v Trziču z naklonjenostjo gledajo na prisotnost in delo slovenskih ljudi.

Gotovo pa je bil praznik namenjen predvsem otrokom in prvi so na odru nastopili otroci iz Špetra, ki so prikazali šaljiv prizor o zaščiti na plaži in seveda o naši zaščiti; zapeli so tudi nekaj slovenskih narodnih pesmi pod vodstvom Davida Clodiga. Otroci iz Trebč so s harmoniko, na katero je igrala Giorgina Pisani, poskrbeli za ritmično glasbo in seveda na odru tudi plesali in prepevali ljudske pesmi, zapeli pa so tudi himno svoje šole, ki ima že 133 let. Kot gostitelji so seveda nastopili zadnji otroci slovenske šole iz Romjana, ki so prika-

zali cirkuške spretnosti, pravzaprav pravo malo cirkuško predstavo, ki jo je uspešno zrežirala Vesna Tomšič, glasbo za to predstavo pa je napisal mladi skladatelj Tom Hmeljak, kar je seveda obogatilo že itak lep večer.

Organizatorji so na lepe plakate in vabila izrecno napisali, da gre za prvo srečanje slovenskih osnovnih šol iz zamejstva, in to pomeni, da si pri društvu Tržič in v osnovni šoli v Romjanu želijo, da bi to srečanje postalo tradicionalna prireditve, ki bi služila predvsem večjemu poznavanju in navezovanju prijateljskih vezi med otroki, ki tudi pri nas premalo poznajo slovenske vrstnike, ki živijo v Trziču in okolici.

PROMETNA VZGOJA NA OŠ F. ERJAVEC V ŠTANDREŽU

POZOR, SMO NA CESTI!

Tak naslov je dala učiteljica Majda Zavadlav projektu, vključenemu v vzgojno izobraževalno ponudbo letošnjega šolskega leta, ki si ga je zamislila o prometni vzgoji, namenjeni zadnjemu letniku vrtca in prvo ter drugošolcem iz Štandreža, Gorice, Pevme in Krmina. Te posebne učne ure so potekale enkrat ali dvakrat mesečno in navajale otroke k spoštovanju cestnih pravil s prepoznavanjem cestnih znakov in k upoštevanju prometnih predpisov. Vse to so učenci spoznavali v teoriji in ob praktičnem izvajanju na občinski progi, ki so jo namestili na dvorišču župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu s posredovanjem štandreškega rajonskega sveta, katerega predsednik je Marjan Breščak. Pri namestitvi proge, ki bo ostala tam do polovice junija, je prisločil na pomoč tudi rajonski svetovalec Marko Zavadlav. Učiteljice so prometno vzgojo obravnavale pri jezikovnih, likovnih in gibalnih urah ter pri socialnih vedah. Pri tem

FOTO BUMBACA

so, predvsem malčki iz vrtcev, pridobivali osnove prometnih odredb z igrami, z izdelovanjem lepakov, znakov itd. Lekcije so potekale v slovensčini, tako da so osvojili tudi slovenske izraze, italijanske na splošno bolj poznajo, ker jim jih je posredoval orožnik, ko je prišel razlagat v šolo. V januarju so se štandreški otroci sestali z vrtcem M. Fabiani in v aprilu z učenci OŠ O. Župančič; vsakič je bil z njimi tudi mestni redar. Najlepše pa je bilo ob kon-

ketnem stiku s cestnimi znaki na kolesarski progi v Štandrežu. Tako posebno jutro, eno izmed treh zaključnih, je bilo v četrtek, 17. t.m., ko so na "pravi" kolesarski stezi preizkusili svoje prometno znanje učenci 1. in 2. razreda iz Štandreža ter večji otroci iz štandreškega vrtca in Max Fabiani iz Gorice. V ponedeljek, 28. t.m., bodo na preizkušnjo prišli učenci iz OŠ J. Abram iz Pevme in O. Župančič iz Gorice, 29. t.m. pa se bosta pripeljala še vrtca iz Pevme in Krmina. Ob prijazni prisotnosti karabinerja Loris Pertoldija so otroci pripeljali kolesca in tudi dva avta, izdelana iz lepenke, in začeli vožnjo pod nadzorstvom učiteljic in Loris, ki je bil oblečen v spoštovanje vzbujajočo uniformo. Otroci so se po trenutni zbežanosti takoj znašli in se lepo vozili ob strogem izpolnjevanju cestnih pravil. Po naporu so se okrepčali z oranžado in obloženim kruhom; malico jim je namreč ponudil štandreški rajonski svet. Prometni kviz so izpolnili v učilnicah. Za konec šolskega leta pripravljajo o tem vzgojnem projektu brošurico. IK

SLOVENCIZ LAŠKEGA

ROMANJE NA TRSAT

V nedeljo, 13. t.m., smo slovenski verniki iz Laškega šli na romarski spomladanski izlet. Obiskali smo Marijino božjepotno središče na Trsat nad Reko. Svetišče je priljubljeno kot obmejna svetišča na Sv. gori in Sv. Višarjah, ker je odigralo vlogo zblizevanja narodov. Spomnimo, da je podobno trsarske Matere božje podaril kraju papež Urban V. leta 1367 in da je ta kraj povezan z Loretom. Romanje je začelo s postankom v Bazovici, kjer smo se poklonili spominu 70-letnice ustrelitve bazoviških junakov. Kavro smo spili v Lipici in si ogledali še drug slovenski biser, Park Škocijanske jame. Ogledali smo si tudi vas, posvečeno laškim svetnikom, in nov muzej v prenovljeni Gombačevi domačiji, ki je sedež informacijskega centra regijskega parka. Pod naravnim mostom teče reka Reka, ki pride v naši bližini na površje kot Timava. Pot nas je peljala do največjega hrvaškega pristanišča in ladjedelnice, kjer se je mnogo naših ljudi po drugi svetovni vojni zaposlilo. Nad tem naravnim anfiteatrom oz. mestom, ki je z Ronkami povezano tudi zaradi fanatizma Gabriela D'Annunzija, stoji trdnjava Trsat. Zraven je plemiška rodbina Frankopanov zgradila cerkev in frančiškanski samostan. Tu smo imeli mašo v hrvaščini. Mašnik je dal možnost ženskemu zboru iz Ronk, da zapoje v slovenščini. Med mašo se je spomnil 710-letnice svetišča in nas predstavil romarjem, ki so napolnili cerkev. Nato smo si ogledali glavno in notranjo stransko cerkev, polno nabožnih slik in priporočil romarjev ter mornarjev trsatski Mariji. Slike in predmeti pričajo o globoki ljudski navezanosti na ta kraj, ki je privabljal slovenske, italijanske in nemške romarje. Bogata sta tudi samostanska moderna galerija in zgodovinski muzej s samostanskim zakladom. Po kosilu smo se odpeljali v Opatijo ob istoimenski turistični obali, kjer so bili že prvi kopalci. Pred prihodom v domači kraj, kjer so nas čakala volišča, smo našli še čas za postanek ob naši obali na Vejni. KM

OBRTNIKI NA TRAVNIKU

Zadnji nedeljo je bilo na Travniku vse živo. Ze sredi trga postavljeni večji in manjši šotori so pokazali na zanimive pobude. Šlo je za srečanje obrtniških organizacij iz naše dežele in Slovenije, ki so pripravili vrsto razstav in drugih pobud. Zjutraj je bila najprej maša v cerkvi sv. Ignacija, ki jo je daroval goriški nadškof msgr. Dino De Antoni. Maša je bila tako slovenska kot italijanska, kar je tudi nadškof lepo pokazal s svojo dvojezično bogoslužno uporabo. Tudi v pridigi je najprej v slovenskem in nato italijanskem jeziku poudaril pomen srečanja in sploh mednarodnih iniciativ, ki želijo pravi v Gorici tako dejavno predstaviti idejo združene Evrope. Na koru so seveda peli slovenski travniški pevci, ki so z mašno liturgično in še posebej majniško Marijino pesmijo lepo spremljali celoten obred, pri katerem so sodelovali še travniški župnik Lucio Comellato in slovenski kaplan Stanko Jericijo, pa še škofov tajnik Michele Centomo.

NA TRAVNIKU

SREČANJE POD MLAJEM NA JEREMITIŠČU

ORGLA IN PETJE

V soboto, 10. t.m., so se končala Srečanja z duhovno glasbo. Na sporedu so bile orgle oz. orgelska spremljava pri petju. Nastopili so OPZ in naši solisti. Izvedli so dela goriškega skladatelja Stanka Jericija.

Otroški zbor sestavljajo otroci uršulinske osnovne šole. Nastopil je tudi goriški pevec Martin Srebrnič, ki je odlično zapel *Gospodov klic*. Na sporedu je bila tudi majniška *Ave Maria*, ki sta jo v slovenskem jeziku zapela Enzo Pecorari in Romina Basso. Doživeto je bilo njuno izvajanje, prav tako tudi orgelska spremljava; pri orglah je bil Lucio Comellato. Nepozabni stolniški organist Vittorio Toniutti je napisal malo nabožnih skladb, med temi tudi *Ave maris stella*, ki so jo prvič izvajali goriški pevci. Prisotni so se v glavnem prvič srečali z duhovno glasbo, ki je še danes polna vsebine in vzpodbuja in dviga človeka k nevidnemu. Zato so vsaki še tako majhni vaški cerkvi orgle, ki se jih je cerkev posluževala v preteklosti, da bi tudi glasbena umetnost sodelovala pri vsem izkustvu. Travnike orgle so še enkrat pokazale dobro obnovo, ki so jo bile potrebne, bodisi v samostojnem igranju kot v dovršeni spremljavi. V tem oziru ta instrument, ki ga imenujejo "kraljico glasbil", ali pristop k njemu, zahteva resno klavirsko pripravo, poznavanje njih možnosti in zlasti še globoko in iskreno versko doživetje.

Vsekakor pohvale vredne so vse tiste goriške ustanove, ki so vrnile travniškimi orglami prvotni sijaj. Naj še posebej omenimo zbor S. Ignazio, ki že nekaj let prireja podobna Srečanja z duhovno glasbo.

VESELO, RAZIGRANO POD RUMITARSKIM NEBOM

IVA KORŠIČ

Na prostranem pokošenem travniku Makučeve domačije je bilo v nedeljo, 20. t.m., spet vse živo. Otroci in odrasli so v velikem številu sprejeli povabilo domačinov in se udeležili Srečanja pod mlajem, ki sodi med pobude, s katerimi Jeremitarji želijo opominjati javnost, da občina načrtuje to zeleno površino prekriti z betonom.

Rumitarski mlaj se visoko dviga v nebo na prej omenjenem travniku. Povedati moramo, da je zelo lep, na Goriškem gotovo najlepši; krasijo ga kar trije venčki iz bršljana in drugega zelenja; iz njih visijo pomaranče s trakovi slovenskih barv. Nedeljski praznik se je začel že v zgodnjih popoldanskih urah na Paulinovem dvorišču s šmarnicami, ki jih je daroval štandreški župnik g. Karlo Bolčina. Nadaljeval pa se je v radoživem razpoloženju, ki so ga ustvarili otroci s svojim navdušenim izdelovanjem pisanih zmajev; le-ti so poleteli soncu naproti ob pravnem vremenu; veter je prijetno pihal, kot naroben. Vsi mali izdelovalci so se lepo izkazali, a zmaji izkušnega "pridobljenega" Jeremitarja Oskarja so bili res mojstrski in raznoliki; na dolgih vrvcih so lebdeli pod jasnim nebom in želeli staremu zaselku še veliko lepih dni, ki so pa, žal, odvisni od volje občinske uprave, ki poželjivo sega še po tem koščku slovenske zemlje.

Medtem ko so se otroci veselili z letječimi zmaji, so odrasli tekmovali v izdelovanju frač, ki so bile nekoč zelo priljubljene igrača vaških fantičev, in se

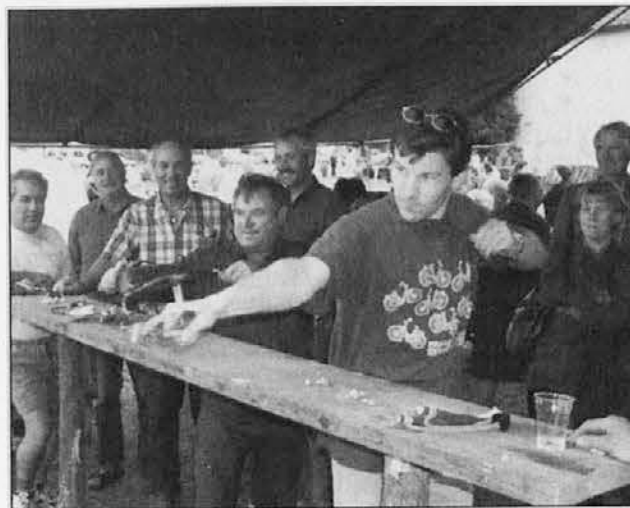

FOTO BUMBACA

veda v ciljanju, "štrkanju ali šicanju" v zvončke in stare kozice, da je vse zvončkalo in votlo udarjalo po pločevini. Najbolj spretni tekmovalci so na prireditvi, ki je bila pod večer na obzidanem borjaču Makučeve domačije, zaslužili vino in salamo. Med štiriindvajsetimi fračarji sta kot posameznika osvojila prvo oz. drugo mesto Oskar Pavletič in Zdravko Soban, med skupinami pa se je na prvo mesto povzpela trojica Franc Kovic, Renato Lipicer in Damjan Paulin, na drugo mesto pa se je uvrstil trio Nikolaj Pahor, Zdravko Soban in Peter Paulin. Po nagrajevanju je zapel tri pesmi zborček Dijaškega doma Simon Gregorčič pod vodstvom energične taktirke Irene Pahor. Z dobrim izvajanjem nekaj umetnih in ljudskih pesmi se je predstavil ženski zbor Jezero iz Doberdoba, ki ga vodi Dario Bertinazzi. Po pevskem delu je bil na sporedu še gledališki z nastopom dram-

skega odseka PD Štandrež. Na res nenavadnem odru – spretno zakritem vozu – so Majda Zavadlav, Božidar Tabajin Marko Brajnik večkrat spravili v pravcati krohot gledalce s komedijsko enodejanko *Čudna bolezen*, ki sta jo Božo in Majda prikrojila po besedilu neznanega pisca, zrežiral pa jo je igralec PDG Janez Starina. V smešnem razpletu in s komedijantskimi kretnjami so spet pokazali svoje igralske veščine. Toplo ploskanje je nagradilo humoren odrski prikaz; Damjan Paulin, ki je povezoval kulturni program, je prisotne povabil na Jeremitišče 7. junija, ko bo predstavitev nove publikacije o zgodovini tega puščavniškega kraja, ter 23. junija, ko bo velik kres označil najkrajšo noč v letu.

Prijetno vzdušje se je po nadaljevalo ob domačih dobrotah, ki so jih ponudili gostoljubni Jeremitarji.

gah, jih prelistavali in kazali drug drugemu. Med obiskom v knjižnici nam je gospa Luiza tudi pripovedovala pravljico; otroci so posedli po blazinah okrog nje ter z odprtimi usti prisluhnili res doživetonu pripovedovanju. Prepričani smo, da sta oba dogodka nadvse obogatila naše otroke ter jih na enostaven in njim dostopen način popeljala v čudoviti svet knjige.

V NEDELJO MEDNARODNI POHOD TREH MOSTOV

Krajevna skupnost Solkan prireja ob tisočletnici prve omembe kraja v sodelovanju z rajonskim svetom Sv. gora-Placuta in rajonskim svetom Pevma-Oslavje-Štmaver v nedeljo, 27. t.m., mednarodni pohod treh mostov. Zbirališče ob 8.30 na solkanski karavli, kjer bo ob 9. uri start, ob 12. pa je predviden prihod na cilj. Dolžina proge je 11 km. Vpisnina na startu: 500 sit. Poskrbljeno bo za prvo pomoč. Pohod bo tudi v primeru slabega vremena.

ODPRLI BODO NOV SEDEŽ DRUŠTVA TRŽIČ

Naslednjo nedeljo, 27. t.m., bodo ob 11. uri slovesno odprli novi sedež društva Tržič v ul. Valentinis 84 v Tržiču. V priložnostnem kulturnem programu bo nastopila tudi pevska skupina Akord iz Podgore.

DAROVİ

OB STOLETNICI rojstva očeta dr. Antona Kacina darujejo Marija, Janez in Metka 500.000 lir za Kulturni center Lojze Bratuž in 500.000 lir za cerkev v Spodnji Idriji.

ZA MISIJONARJA Vladimira Kosa: ob 57. obletnici nasilne smrti Marte Terčon družina Terčon 100.000 lir.

ZA NOVI GLAS sestre Čudodelne svetinje 20.000 lir.

ZA CERKEV na Peči namesto cvetja na grob Atilija Nanuta: Ida Semolič Petean 50.000, Ivan Petean 50.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi Ema Pelicon Maraz 55.000; Tine Devetak v spomin na sestro Nado 10.000; druž. Koncut namesto cvetja na grob Ivana Pahorja

50.000; sestra v spomin na Ivana Pahorja 150.000 in za MePZ Rupa-Peč 50.000 lir.

Ostali darovi prihodnjic!

OBVESTILA

VABIMO VAS na jesensko potovanje z Novim glasom po Andaluziji od 4. do 11. septembra. Informacije in vpisovanje na goriškem in tržaškem uradništvu, tel. 0481 533177, 040 365473.

SKUPNOST DRUŽIN Sončnica prireja za otroke slovenskih šol od 4. do 12. leta poletno središče **Srečanja 2001**, ki bo od 11. junija do 13. julija, od 7.45 do 13.15 v Zavodu sv. Družine v Gorici. **Predvpis do 25. t.m.** na sedežu SSO, tel. 0481/536455.

GALERIJA

Ob 90-letnici **EMILA DOKTORIČA**

Vas vljudno vabimo na odprtje razstave njegovih

SPOMINOV V ČRNOBELEM

v četrtek, 31. maja 2001, ob 18. uri.

Atrij Kulturnega centra Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85 - Gorica

V SODELOVANJU S KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na

PRAZNIK ŠPARGLJEV

v župnijskem parku med lipami v Štandrežu

Sobota, 26. maja:

ob 17. uri slikarski ex-tempore,
ob 20.30 zabava z ansamblom Oasi.

Nedelja, 27. maja:

ob 18.30 otroški zbor Štmaver,
baletna skupina Centra Emil Komel,
skupina Hip Hop ŠZ Olympia in Show Dance društva
Briški grič iz Števerjana,
plesna zabava z ansamblom Zamejski kvintet.

Sobota, 2. junija:

ob 20.30 plesna zabava z ansamblom Zamejski kvintet.

Nedelja, 3. junija:

ob 17. uri srečanje pritrkovalcev,
ob 19. uri MePZ Podgora, Pevska skupina Akord,
nagrajevanja,
veseloigra štandreške dramske skupine Tata vse ve,
plesna zabava z ansamblom Kraški kvintet.

Na voljo odlični šparglji, domača jedača in pijača
Fotografski natečaj in bogat srečolov

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

UČENCI ŠOLE J. ABRAM NA SEDEŽU RAI V TRSTU

V aprilskem času so se učenci pevmske osnovne šole odpravili v Trst na ogled slovenske radijske in televizijske postaje. Tu sta jih pričakovala g. Danilo in ga. Rosana, da jim razkažeta prostore in nudita potrebne informacije. Najprej so si ogledali radijsko postajo. Poslušali so na CD-ju naravne in umetne šume, kot pripomoček k radijskim igracam, ter obiskali skladišče, kjer je shranjenih nad 40.000 glasbenih del. Sledil je ogled televizijskega režijskega prostora. Stena je bila prekrita z monitorji; tu se je širila režijska miza, slikovna mešalna miza, razni mikrofoni in še bi lahko naštevati. Preselili so se nato v televizijski studio, iz katerega lahko oddajajo zabavni program, okroglo mizo ali dramsko igro. Učenci so bili nadvse presenečeni nad ogledom studia, kjer snemajo slovenska večerna poročila na RAI 3. Izrazili so željo, da bi se srečali s slovenskimi časnikarji. Želja je bila izpolnjena. Obogateni z novimi spoznanji, zahvaljujoč se prijaznim uslužbencem, so se odpravili dalje na pot po kraških vaseh do osnovne šole, poimenovane po A. Černigoju, na Proseku. Okusna malica, skupno petje in slikanje, izmenjava daril in že je bila tu ura odhoda.

Slovo kraški planoti v šolskem letu 2000/2001.

PESTRO DELOVANJE NA OŠ JOSIP ABRAM V PEVMI

O KNJIGI, TELEVIZIJI, RADIU IN ŠE KAJ

Na osnovni šoli J. Abram v Pevmi smo v zadnjem času imeli kar nekaj zanimivih srečanj. Učitelji prvega razreda smo skupaj z vzgojiteljicami otroškega vrtca pripravili projekt *Radi bi pisali in brali*, s katerim smo želeli vzbuditi v otrocih veselje do branja; ob prvih poizkusih in ravnanju s knjigo smo otrokom omogočili spoznanje, da nas knjiga bogati, uči, sprosti, zabava. V pedagoški proces smo pritegnili tudi zunanje sodelavce; v svojo sredo smo namreč povabili nekdanjo učiteljico, sedaj babico Eldo (na sliki), in pesnika, sedaj očeta Jurija. Z veliko dobre volje, s prijaznost-

jo in ljubeznijo sta otrokom pripovedovala zgodbe in doživlja iz lastnega otroštva; zelo radi so otroci prisluhnili takrat, ko sta jim odkrila svoje izkušnje, predvsem pa hrepenenje po knjigah, ki jih doma žal nista mogla imeti. Malčki so bili nadvse navdušeni, ko je gospa Elda iz torbe povlekla stare knjige, zavite še v star temno moder papir; kar naprej so jih listali in se jih niso mogli nagledati; kar naprej so spraševali, ga. Elda in g. Jurij pa sta z velikim potrpljenjem in zanimivimi odgovori skušala potešiti otroško radovednost. Z bogastvom svoje osebnosti sta otrokom pomagala doumeti pomen in važnost knjige za njihov celostni razvoj.

Poleg obiska smo organizirali jutro v slovenski knjižnici Damir Fajgel. Sprejela nas je prijazna in simpatična knjižničarka Luiza. Vodila je otroke po knjižnici in jim približala njeno delovanje. Ogledali so si omare s knjigami, spoznali, kako so knjige urejene, kako si jih lahko izposojajo in kako morajo z njimi ravnati. Nekaj več časa smo se zastavili v oddelku za mladinsko literaturo. Tu so otroci lahko svobodno segali po knji-

11

ČETRTEK,
24. MAJA
2001

BENEŠKA SLOVENIJA

GORIŠKA KRONIKA

ZELENI TEDEN ZA PETOŠOLCE

NAŠE IZKUŠNJE V NARAVI

JERICA KLANJŠČEK

Vsi petošolci smo nestrpnost čakali na zeleni teden in na dan odhoda, ko naj bi se odpeljali proti domu Kavka na Livških Ravnah pri Kobaridu. 7. maja smo končno veselo vstopili v avtobus, ki nas je po Soški dolini popeljal v obljubljeni kraj. Skrbno smo si ogledali dom in po prvem skupnem kosilu tudi njegovo okolico, na katero smo se hitro prilagodili.

Voditeljica Monika nas je prva popeljala v naravo. Nabirali smo različne plodove, drevesne vejice, liste praprotnic, mahove, gobe, cvetoče gozdne rastline

je zdelo malo žalostno gledati video, slike in razstavljeno orožje. Še dobro, da se je video imenoval "Čudež pri Kobaridu"! Potem ko smo si ogledali še kip Simona Gregorčiča na trgu, smo se počasi vrnili v dom. Zvečer je vsak od nas narisal risbico in jo daroval domu Kavka v spomin.

Dan potem smo opazovali oblake in gledali vremensko karto, nato smo se spustili v Kavkno jamo. V njej je bilo malce temno, a vzgojiteljica Peter in Monika sta prižgala karbidovko in z njo osvetljevala pot. V jami ni bilo veliko kapnikov, videli pa smo lahko lepe apnenčaste "za-

in nekaj nam zanimivih stvari. V gozdu smo iskali tudi lep nasmeh. Po prostem času se je večerni program nadaljeval v jedilnici, kjer smo se z Zoranom pogovarjali in gledali diapozitive o domu in njegovi okolici.

V torek je bilo že bolje, ker nismo bili tako utrujeni kot prejšnji dan. Najprej nas je čakal pohod. Zoran nas je vodil preko pet gričkov. Potem hitro k plezalni steni! Do približno šeste ure popoldne smo plezali z voditeljem Igorjem, potem pa smo se zopet vsi zbrali v jedilnici, kjer smo do devete ure samo peli.

Sreda in že na polovici! Z Matjažem smo se v "zeleni sobi" pogovarjali in modrovali o zdravilnih rastlinah. Po učenju pa smo obiskali muzej I. svetovne vojne v Kobaridu. Meni se

vese". V okolici jame smo zbirali liste različnih rastlin. Po kosilu in počitku smo se v "zeleni sobi" pogovarjali z Matjažem o onesnaževanju Zemlje. Pobrli smo tudi odpadke okoli doma. Potem smo v "modri sobi" z Igorjem modrovali o ognjiščih in o zgodovini ognja. Poskušali smo ga tudi prižgati. Ta večer je bil zadnji večer v domu. Napolnili smo ga z igricami, skeči, smešnicami in drugo zabavo. Med zadnjo igro smo se morali razdeliti v štiri skupinice in sestaviti kačo iz oblek, ki smo jih imeli na sebi.

Zadnji dan je po navadi vedno malo žalosten. S težkim srcem smo se poslovili od doma Kavka, se zahvalili vzgojiteljem in se z avtobusom počasi odpeljali nazaj v Gorico.

GORIŠKO IN DOBERDOBSKO RAVNATELJSTVO / BRALNA OLIMPIADA

KOMISIJA JE NA DELU

Ta teden so se do srede zvrstila še zadnja tri srečanja letošnje Bralne olimpiade, ki je že četrta po vrsti in na kateri se sodelovalo nad tristotridaset učencev. Osnovnošolci iz prvih, drugih in tretjih razredov goriškega in doberdobskega ravnateljstva so se posamič podali v OŠ A. Gradnik v Števerjan, v Romljan oz. v OŠ O. Župančič v Gorico in prestali obe preizkušnji, bralni kviz in pisanje domišljjskega spisa. Gostujoči učenci so predstavili svojo šolo in delo na njej, včasih tudi v hudomušni obliki, da so malce pozabavali vrstnike, nekateri pa so celo pripravili kratek plesni program. Sedaj komisija - njene članice so Nataša Paulin, Sonja Božič in Luisa Gergolet - preverja, v kolikem času in kako so šolarji

odgovorili na vprašanja bralne kviza, in prebira ustvarjalne naloge, da bo izbrala najboljše in sestavila lestvico nagajencev. Le-ti bodo prejeli zasluzena priznanja na sklepnem dopoldnevu, v petek, 1. junija, v goriškem Kulturnem domu, ko bo posebno slovesno, ker bo prisoten letošnji častni gost, mladinski pisatelj Primož Suhodolčan, čigar dela so učenci prebirali med šolskim letom. Letošnjo izvedbo Bralne olimpiade, katere namen je spodbujati učence k prebiranju slovenskih knjig in spoznavanju naših besednih umetnikov, so spremljali predstavniki tržaške Fakultete za vzgojne vede in tudi dijaki 4. in 5. letnika pedagoškega liceja S. Gregorčič iz Gorice.

IK

PRIPRAVE NA KULTURNO POLETJE

V TOPOLOVEM IN NA LESAH

ERIKA JAZBAR

Poletni meseci predstavljajo za slovensko Benečijo visoko kulturno sezono, saj se ravno takrat odvijajo najpomembnejša družbena in kulturna srečanja. V teh dneh se prosvetni delavci oglašajo na straneh krajevnih časopisov in nam ponujajo prve informacije o tem, kar bomo lahko v mesecu juliju in avgustu videli, doživeli in srečali v slovenski Benečiji.

Tokrat bomo spregovorili o Senjami beneške pesmi, ki ga že desetletja prireja Kulturno društvo Rečan iz Les, o katerem trdimo, da je med najdragocenejšimi kulturnimi ustanovami, ki delujejo v slovenski Benečiji. Senjam beneške pesmi pa je nedvomno najbolj priljubljena in množična iniciativa, na kateri lahko srečaš starejše in mlajše pevce, pesnike in glasbenike, ki se zavestno predstavljajo s svojimi deli v beneškem slovenskem narečju. Uspešna pobuda bo letos na programu v nedeljo, 29. julija, na dan patrona sv. Jakoba.

Posebnost letošnje izvedbe pa je v tem, da je Senjam posvečen cerkveni pesmi, ki je v slovenski Benečiji zelo priljubljena in razširjena. To pomeni, da bodo nastopajoči v svojih delih črpali predvsem iz ome-

njene zakladnice. Namen letošnjega Senjama je zato v posodobitvi in iskanju nove izvirnosti cerkvene pesmi in tako obogatiti zaklad cerkvenega izročila.

Od 7. do 22. julija se v grmiško občino vrača pisana zasedba, ki se premika okoli Postaje Topolove. Slikarji, glasbeniki, pesniki, fotografi in vsi iskalci novih izzivov se bodo v teh dneh ustavili v beneškem zaselku, preživeli nekaj dni med domačimi ljudmi ter prinesli za sabo lastno umetnost in duhovno bogastvo, se prepletali z beneško stvarnostjo in ustvarjali nove celote. V umetnosti in besedi, v gibih in zvoku, se bodo vsi obiskovalci lahko soočali s pomembnimi imeni, ki se zelo rada vračajo v vasico Topolove. V njej so vsako leto toplo sprejeti, saj je lepota iniciative ravno v tem, da je cela vas angažirana pri Postaji. V njej se nepretrgoma podnevi, posebno pa zvečer, dogajajo zanimive pobude, ki so spontane in enostavne, na njih pa lahko srečaš ljudi in ustvarjalce, ki prihajajo iz raznoraznih predelov sveta, v atemporalnem svetu Topolovega pa se snidejo v skupni govorici.

Kot pravijo organizatorji, je Postaja Topolove edina postaja, na kateri, če hitiš, boš izgubil vlak.

V NEDELJO, 10. JUNIJA

O VOLITVAH V DREKI

V nedeljo, 10. junija, bodo v videmski pokrajini poleg pokrajinskega sveta obnovili tudi upravo v dreški občini. O občini Dreka navadno pišemo, ko ponavljamo znani podatek, ki pravi, da je omenjena občina v desetletjih prejšnjega stoletja izgubila štiri petine svojega prebivalstva. S to značilnostjo je omenjena občina znana romarska pot marsikaterega kandidata ali v obdobju političnega premirja raziskovalca demografskega obubožanja slovenskih vasi. Za mesto prvega občana se letos potegujeta dva kandidata, ki ju podpirata dve istoimenski listi. Približno dvesto dreških volilnih upravičencev bo izbiralo med levosredinskim Stefanom Gasparinom in desnosredinskim Tarcisiom Donatijem. Dosedanji župan Mario Zufferli bo kandidat za občinski svet na desnosredinski listi, medtem ko velja spomniti, da je Stefano Gasparin načelnik svetovalske skupine Ljudske stranke v Gorskem skupnosti Naških dolin in ga marsikdo izmed nas pozna zaradi nove linije, ki jo je začrtal za omenjeno stranko. Pred kratkim je npr. na pobudo omenjene svetovalske skupine priredil zelo zanimiv posvet o zaščitnem zakonu za slovensko manjšino, na kateri je sodeloval tudi senator Leopoldo Elia.

EJ

NA TRBIŽU O TROMEJI

Trbiška občinska uprava je tudi lani razpisala pomemben natečaj, ki je namenjen vsem študentom s Trbiškega, slovenskega in koroškega obmejnega prostora na temo Trbiž, okno na Evropo, meja kot most ali delitev med narodi. Pred kratkim je posebna komisija preučila in prebrala poslana tekste; v četrtek, 31. maja, pa bo ob 10.30 v Kulturnem centru na Trbižu podelitev nagrad najboljšim.

Ob isti priložnosti bodo na slovesnosti na Trbižu predstavili tudi novo publikacijo, za katero so poskrbeli pri Slovenskem kulturnem središču Planika z naslovom Hišna imena v Žabnicah. Gre za sad dela domačih otrok, ki obiskujejo dejavnosti, za katere poskrbijo prosvetni delavci v sklopu omenjene dragocene slovenske ustanove.

KNJIGA O CENEBOLI

Me karanine, ma uas, me judi je naslov knjige, ki jo je napisal Ado Cont in ki jo bodo predstavili v petek, 25. maja, v domači gostilni v Fojdi. Ado Cont je med beneškimi ljudmi zelo poznana osebnost, roditelj se je v Čeneboli leta 1933, bil emigrant in med ustanovitelji Zveze slovenskih izseljencev, po upokojitvi in vrnitvi v domači kraj pa je začel s svojim delovanjem v domačih prosvetnih društvih. Publikacijo je avtor posvetil Čeneboli, v njen pa bo vsakdo lahko našel marsikaj zanimivega in spoznal krasno beneško vasico v preteklosti in danes. Ob županu, ki bo spregovoril na predstavitvi, bo na večeru zapel zbor Matajur iz Klenjega.

GLOSA JURIJ PALJK

O PEVSKIH ZBORIH

Ča do sedaj. A povejmo tudi to, da smo istočasno tudi toliko pošten in se zato zavedamo, da vemo, kako pomembno je delovanje tistih pevskih zborov, ki nikdar ne bodo prešli nobene nagrade, razen poštenega aplavza na krajevni ravni po kakem nastopu. Govorimo seveda o pevskih zborih, brez katerih bi bile naše maše in kulturne prireditve veliko bolj revne, kot so, govori namreč o krajevnih pevskih zborih, ki jih sestavljajo naši ljudje, ki ljubijo petje in jim ni vseeno, če je maša tiha ali peta, ki jim ni vseeno, če se v naših krajih še dostojno zapoje slovenska in umetna pesem ali ne. Odlika teh pevskih zborov, ki jih mirno lahko vpišemo v delovanje tako imenovane ljubiteljske kulture, je v tem, da so morda še edini element družbenega življenja pri nas, če seveda odmislimo športna društva in kulturna društva, ki vedno bolj živijo samo zaradi dela nekaterih in vedno manjštevinskih posameznikov. Njihova odlika je seveda tudi v tem, da gojijo slovensko pesem, da skrbijo na krajevni ravni za praznično vzdušja, ki jih brez slovenske pesmi ne bi bilo. In prav pevkam, pevcem in seveda dirigentom teh zborov gre zasluga, če se pri nas še poje, če je pri nas pevska kultura še vedno na dokaj kakovostni ravni. Vemo, da je za vsakim pevskim zborom, za vsakim nastopom vsakega pevskega zbora veliko dela, za kar smo seveda pevcem, dirigentom in tistim, ki skrbijo za naše zборе, seveda hvaležni. Vemo pa tudi, da ti naši zbori ne bodo nikdar dosegli take kakovostne ravni, da

bi se lahko nenehno kosali z najboljšimi evropskimi zbori in tudi drugimi na slovenski in krajevni ravni, pa čeprav si upamo trditi, da ima slovenska manjšina v Furlaniji-Juljski krajini daleč najboljše pevске zборе, ki nam jih naši sosedje upravičeno večkrat zavidajo. Zato smo tudi mnenja, da nimajo prav tisti, ki trdijo, da v teh pevskih zborih nima smisla peti, nastopati, ker vemo, kako pomembno vlogo za ohranjanje pevске kulture in našega izročila imajo. Zgrešeno je zanemarjati glasbeno kulturo in omalovaževati tisto, kar imaš in to po načelu: Bolje nič kot nekaj! Sami namreč trdimo, da je bolje imeti vsaj nekaj kot pa ničesar.

Istočasno pa seveda vemo tudi to, da je prav, da imamo v naši sredi pevске zборе, ki se ne zadovoljijo samo s takim načinom petja in hočejo doseči visoko, čim višjo kakovostno raven, o kateri v tem zapisu ne bi izgubljali nepotrebnih besed, tudi zato ne, ker "nismo od stroke". Vemo pa, da imamo v naši sredi predvsem mlade pevke, pevce in dirigente, ki so čisto mladostno, pošteno ter zdravo ambiciozni in prav je tako. Ko se veselimo njihovih uspehov in jim jih seveda želimo še več, jim čisto po primorskem kličemo, naj ne zapirajo vrat svojih domov, ampak naj v svoje vrste sprejemajo nove moči, kot jim seveda želimo tudi v prihodnje veliko uspehov, ki naj vlijejo novih moči in okrepijo vso pevsko kulturo pri nas.

Zato se nam zdi popolnoma neumno, da se pri nas zagovarja načelo znamenite "uravnalovke", češ da so vsi pevski zbori enaki,

enako pomembni, preprosto: enako dobri. To seveda ni res, kot to ni res na nobenem področju. Ko trdimo, da so vsi pevski zbori pri nas pomembni za obstoj naše manjšine, ne trdimo, da eden ni boljši od drugega, ne trdimo tega, da so vsi enaki. Vemo namreč, da nekateri ne gredo na nobeno pevsko tekmovanje iz preprostega razloga, ker se sami zavedajo, da tja ne spadajo, ker je njihovo poslanstvo drugačno, a zato nič manj plemenito, večkrat še bolj plemenito. Sami lahko namreč črno na belo in z veseljem zapišemo, da spadamo med tiste slovenske vernike, ki so vedno žalostni, ko morajo slediti tihi, nepeti maši, in tudi med tiste ljubitelje kulturnih dejavnosti, ki si poštene in prave slovenske proslave brez slovenske pesmi ne moremo predstavljati.

Zato smo veseli vseh naših zborov, zato dajemo priznanje vsem, tistim, ki prejemajo nagrade, in tistim, ki jih nikdar ne bodo, a bi si jo že zaradi vztrajanja zaslužili. Zato smo proti zeleni zavisti nekaterih, ki rušijo to, kar je, in ne prinašajo ničesar vrednejšega, ampak samo razdirajo. Istočasno pa si tudi želimo, da bi v naši sredi končno vsi skupaj spoznali, da bi morali tudi na glasbenem področju naši dirigenti veliko bolj skupaj sodelovati, se izobraževati, se učiti najprej drug od drugega, nato od večjih, in zakaj ne, tudi od tistih, ki v svetu pevске kulture največ veljajo. Tudi zato smo veseli uspehov vseh naših zborov, bili bi še bolj veseli, če bi se naši mladi pevci in dirigenti brez sramu in željno odpravili v svet na študij glasbe, da bi potem doma bolj kakovostno delali.

PREDSEDNIKA ZDA IN RUSIJE SE BOSTA PRVIČ SREČALA 16. JUNIJA V LJUBLJANI

PREDSEDNIK BUSH SE BO SESTAL TUDI Z VODSTVOM SLOVENIJE

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji so z velikim zadovoljstvom, celo z navdušenjem, sprejeli odločitev predsednikov ZDA in Rusije, Georgea W. Busha in Vladimira Putina, da se bosta prvič srečala v soboto, 16. junija, v Ljubljani. Takoj po objavi te presenetljive novice, ki so jo nekateri sprejeli kot diplomatsko senzacijo, se je odzval predsednik vlade dr. Janez Drnovšek. V obvestilu sredstvom javnega obveščanja je zapisal, "da je izbira Ljubljane odraz odličnih odnosov, ki jih ima naša država z obema vele-silama, zato Slovenija dogodku pripisuje izreden pomen". Predsednik Slovenije Milan Kučan pa je ocenil, "da odločitev o prvem srečanju predsednikov Busha in Putina veliko pomeni, je tudi priznanje Sloveniji za njeno vlogo v politiki miru in mednarodnega sporazumevanja ter za vse, kar je naša država dosegla v svojem notranjem razvoju". Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel pa je na državni TV povedal, "da bodo srečanje v Ljubljani izkoristili tudi za pogovor z ameriškim predsednikom Bushom o slovenskem vključevanju v zvezo Nato. Z organizacijo srečanja se bo Slovenija tudi postavila na svetovni zemljevid". V Sloveniji se na vrh dveh velikih državnih intenzivno pripravljajo, spremljajo pa naj bi ga več kot

tisoč časnikařev z vsega sveta. Za Slovenijo pa so bili v prejšnjih dneh aktualni in pomembni tudi nekateri drugi dogodki, v notranji politiki in na mednarodnem prizorišču. Zaskrbljenost, denimo, vzbujajo napovedi nekaterih predstavnikov Doma svoboščin oz. domnevnih kandidatov za ministre v prihodnji vladi Silviya Berlusconi ter begunske organizacije iz Istre, da bi nova vlada utegnila obnoviti pritisk na Slovenijo. Ponovno naj bi "odprli" sicer že rešeno vprašanje nepremičnih italijanskih optantov. Neugodno je presenetila tudi izjava Silviya Berlusconi na novinarski konferenci v petek, 18. maja, "da je širitev EU skrb vzbujajoča, saj je gospodarstvo držav kandidat drugačno od evropskega".

JANŠA PONOVO PREDSEDNIK SDS

V Celju je bil v soboto, 19. maja, sedmi kongres Socialdemokratske stranke, ki je delno potekal v polemičnem in napetem vzdušju, kar se v največji opozicijski stranki v Sloveniji doslej ni dogajalo. Zborovanja se je udeležilo okoli 400 delegatov, med gosti pa so bili tudi dr. Andrej Bajuk in drugi predstavniki Nove Slovenije, krščanske in ljudske stranke, s katerimi socialdemokrati sodelujejo v koaliciji z imenom Slovenska pomlad. O politiki in prihodnji usmeritvi SDS je v poldrugeto trajajočem referatu govoril

predsednik stranke Janez Janša. Med drugim je glede novele zakona o zdravljenju neplodnosti samskih žensk z biomedicinsko pomočjo, ki ji socialdemokrati nasprotujejo, dejal, da je bila ta novela v državnem zboru sprejeta s prevaro oz. z zlorabo poslovnika tega organa.

Po mnenju Janeza Janše je ključno vprašanje našega časa to, ali bodo v Sloveniji poleg dogovora, da postanejo člani EU, dosegli tudi dogovor o notranjih ciljih države. Le v primeru, da bo ta dogovor dosežen, bo Evropa za Slovenijo velika priložnost oz. pot, ki jo mora država izbrati, da doseže materialni in kulturni razvoj. Slovenija pa potrebuje tudi soglasje o tem, da različni pogledi na preteklost ne bi ovirali dogovora o ključnih izživih prihodnosti.

V razpravi sta se ostro soočila Janez Janša in dosednji podpredsednik SDS Ivo Hvalica. Janša je svojemu dolgoletnemu tesnemu sodelavcu očital, da je v javnih občilih napadal in kritiziral stranko in jo rušil, namesto da bi svoja mnenja izražal znotraj stranke. "Hvalica je bil zato destruktiven" je bil odločen Janša. Bivši podpredsednik SDS pa je zatrjeval, da ni nergač, kot ga je imenoval neki delegat iz Nove Gorice, ampak hoče le opozoriti na napake glede usmeritve, vodenja in strategije socialdemokratske stranke. Ob tem je tudi jasno pove-

dal, da je SDS na zadnjih parlamentarnih volitvah doživel velik poraz.

Po sprejemu devetih resolucij in novega statuta stranke je bil za njenega predsednika z veliko večino glasov ponovno, že tretjič, izvoljen Janez Janša. Ta se je odločno zoperstavil možni izvolitvi Iva Hvalice za člana izvršilnega odbora stranke. "V primeru te izvolitve bi jaz odstopil kot predsednik stranke", je zagrozil, in Ivo Hvalica seveda ni bil izvoljen, čeprav je prejel 122 glasov.

V Pekrah pri Mariboru je bila v petek, 18. maja, osrednja državna slovesnost ob desetletnici dogodka, ki so bili uvod v kasnejšo vojno in dokončen razpad Jugoslavije. Takrat, 23. maja 1991, so si namreč prvič stali nasproti pripadniki tedanje jugoslovanske armade z uperjenim orožjem in pripadniki prve generacije slovenskih vojaških obveznikov, ki so bili na usposabljanju v Učnem centru Teritorialne obrambe v Pekrah. Ob desetletnici omenjenih dogodkov, pomembnih za dosego samostojnosti in neodvisnosti Slovenije, je novi načelnik generalštaba Slovenske vojske brigadir Ladislav Lipič v intervjuju objavljenem časniku Dnevnik, zatrdil, da "bomo slovensko vojsko razvili in usposobili do take stopnje, da ne bo le dobra, ampak odlična."

ŠE PRIREDITVE OB 1000-LETNICI SOLKANA

POMEMBNA RAZSTAVA

V Solkanu se nadaljujejo proslave in druge prireditve ob 1000-letnici kraja. V domu krajevne skupnosti je na ogled razstava fotografij, zapisov in drugih dokumentov o Solkanu v prvi svetovni vojni. Tedaj je bil ta kraj popolnoma porušen, prebivalci pa so morali zapustiti svoje domove in se kot begunci podati v notranjost Slovenije in drugam. Po vojni in po povratku domov so pričeli obnavljati stanovanjske hiše ter gospodarska in druga poslopja, v upanju, da bodo lahko v miru in zadovoljstvu nadaljevali svoje življenje. Toda kmalu po vključitvi Solkana v italijansko državo je pričel groziti fašizem, s čimer so

nastale nove nevarnosti tudi za Slovence v Solkanu. V okviru proslavljanja obletnice kraja sta Krajevna skupnost in Župnijski urad 20. maja priredila pritrkovalsko srečanje v cerkvi Svete-ga Štefana. Sodelovale so skupine pritrkovalcev iz Ajdovščine, Budanj in iz drugih krajev v Vipavski dolini.

Po programu prireditve ob 1000-letnici prve pisne omembe Solkana bi morali 25. maja predstaviti tudi Solkanski zbornik. Zaradi tehičnih težav oz. o- vir pa so predstavitve te obsežne publikacije, ki jo je uredil zgodovinar dr. Branko Marušič, predstavili na mesec junij.

M.

VPRASHANJE OSTAJA ODPRTO

BEGUNCI V SLOVENIJI

Vladnem Uradu za priseljevanje in begunce so sporočili, da v Sloveniji še zmeraj prebiva 2.646 Bošnjakov, beguncem iz Bosne in Hercegovine. Njihov status je urejen po zakonu o začasnem zatočišču. 1.406 beguncem je nastanjenih v devetih begunskih centrih, 1.240 pa jih živi pri zasebnih družinah oz. pri svojcih. Begunci, med njimi so po večini muslimani, se ne morejo vrniti domov, ker njihovo prebivanje ne bi bilo varno. Morda pa so posamezniki upirajo vrnitvi tudi zato, ker so se navadili na razmere in zatočišče v Sloveniji. Vlada je sklenila, da beguncem, ki bi se prostovolj-

no odločili za vrnitev na domove ob odhodu poviša znesek denarne pomoči. Tisti, ki bi se vrnili do konca avgusta letos, bodo prejeli po 200 tisoč tolarjev pomoči, morebitni kasnejši povratniki pa po 150 tisoč oz. po 100 tisoč tolarjev. Tistim beguncem, ki bodo za nedoločen čas še ostali v Sloveniji, pa bi s spremembo zakona o začasnem zatočišču zagotovili pravico do dela, izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva in do stanovanja. Status začasnega zatočišča pa beguncem ne bo o-mogočal pridobitve slovenskega državljanstva.

M.

OSVETLITEV Z NEKOLIKO ŠIRŠEGA ZORNEGA KOTA

NOV ZAPLET OKROG STATUTA ISTRSKE ŽUPANIJE

MILAN GREGORIČ

NOV SPOR MED ISTRO IN ZAGREBOM

Dne 19.4.2001 je g. Andrej Bratuž (v sestavku *Istra in mi*) postavil za zgled sklep skupščine Istrske županije, ki je pred nedavnim sprejela nov statut, ki uvaja dvojezičnost na celotnem ozemlju županije, domnevno s privolitvijo Zagreba. Glede na to, da gre pri navedenem ukrepu za mnogo bolj kompleksno in tudi sporno zadevo, sem se odločil, da dogajanje osvetlim z nekoliko širšega zornega kota. Po podatkih dnevnega tiska, naj bi šlo, prvič, tudi za samoproglasitev Istrske županije za regijo s posebnimi pristojnostmi, za priznavanje "istrstva" (istrijanstva) kot oblike pripadnosti istrski večetničnosti, to je kot neke vrste nadomestka za narodnostno pripadnost ter za hkraten sklep, ki obvezuje županijski izvršni svet, da začne s pogajanjimi za vrnitev optantov. In, drugič, ukrep je bil sprejet enostransko s strani županijskih oblasti brez vednosti vlade ter je izzval v njenih vrstah ostre reakcije. Šlo naj bi za določbo, ki so jih poskušali uveljaviti že pod Tudjmanom, a jih je ustavno sodišče razveljavilo. Čeprav zagotavljajo istrski veljaki (npr. Damir Kajin), "da ne gre za italijanizacijo Istre", pač pa "za stabilizacijo odnosov na po-

lotoku" ter da je ukrep "skladen z veljavnimi predpisi", se iz vladnih vrst slišijo povsem drugačni toni. Predstavniki najmočnejše vladne (socialdemokratske) stranke opozarjajo, "da si je istrska županija samovoljno priznala status in pravice, ki jih druge županije nimajo" (Zdravko Tomac), pa da je na Hrvaškem "24 narodnosti, ki jim je treba zagotoviti iste pravice" (Mate Arlovič) in da so posamezne določbe Statuta sporne ter bodo podvržene presoji Ustavnega sodišča (Ivica Račan). Slednji je na koordinaciji vladnih strank, na kateri pa ni bilo predstavnika Istrskega demokratskega zbora (IDZ), ocenil, da gre za pre-nagljeno propagandno predvolilno potezo ter je celo napovedal rekonstrukcijo vlade (in koalicije) po majskih lokalnih volitvah. V tem so mnogi videli namig, da idejeza v bodoči prenovljeni koaliciji ne bo več. Kar je zelo verjetno, saj je prišlo do prvih resnih razpok z istrsko stranko že na začetku mandata, ko je njen predsednik Ivan Jakovčič in hkrati minister za evropske zadeve dobesedno izsiljeval vlado k takojšnji sanaciji sesute Istrske banke nič manj kot z grožnjami o enostranski razglasitvi istrske avtonomije. Zaradi tega je moral premier Račan na izredni seji vlade prav po šolarsko disciplinirati. Koalicijski partnerji so imeli pripom-

be tudi v zvezi s forsiranjem istrstva, predsednik Mesič pa je sprejel Statuta tudi označil kot "predvolilno propagandno potezo za pridobivanje italijanskih glasov" v Istri. V prid taki razlagi govori namreč več dejstev. Prvič je priljubljenost idejeza v Istri zdrknila od skoraj plebiscitarnih 70% v prvih letih Tudjmanove vladavine na 40-50% v naslednjih letih, da bi po podatkih zadnjih raziskav padla tik pred lokalnimi volitvami na 26%. In glede na to, da šteje korpus italijanskih ter na novo "samoprekrščenih" volivcev v hrvaški Istri prek 20.000, je razumljivo, da bi IDZ storil vse, da si pridobi njihove glasove. Poleg tega so idejeza v Istri njegovi glavni vladni koalicijski partnerji obrnili hrbet ter so odklonili vsakršne koalicijske povezave z njim na lokalni ravni. In, končno, je bil to verjetno tudi poslednji trenutek, ko je lahko zbral IDZ v županijski skupščini potrebno dvotretjinsko podporo za sprejem Statuta, saj bo moral, očitno, po volitvah oblast deliti z drugimi. Karkoli je že v ozadju in kakorkoli se bodo stvari iztekle, ta poteza mu dolgo-ročno ne more koristiti, saj si je z njo obrnil proti sebi širšo hrvaško javnost. Hrvaška desnica si namreč ob tem samo mane roke in privoščljivo prepušča vladni koaliciji, da se otepa s tem vročim kostanjem.

VPRASHLJIVE OKOLIŠČINE IN OZADJA OKROG INTEGRALNE DVOJEZIČNOSTI, SAMOPROGLAŠENEGA REGIONALIZMA, ISTRSTVA IN VRAČANJA OPTANTOV

Poleg domnevne neustavnosti posameznih določb Statuta so nekatere tudi še drugače vprašljive. Nekritično uvajanje integralne dvojezičnosti na celotnem ozemlju Istre, in to mimo vsakršnih kriterijev poselitve z italijansko manjšino, lahko vzbudi v povsem hrvaških krajih v notranosti odpore, saj spominja ljudi na čase, ki bi jih radi pozabili. Poleg tega ne more Hrvaška s 24 manjšinami na svojem ozemlju pristajati na to, da se njihov status rešuje stihijsko, pod vplivom nekaterih trenutnih okoliščin ali celo pritiska od zunaj. Tudi če sprejmemo ugotovitve, da je npr. položaj Italijanov v Pulju in na Reki mnogo slabši kot tisti v Bujah, Umagu in Rovinju. Izsiljevanje posebnega statusa za Istrsko županijo mimo ustavnih ali drugih zakonskih okvirov pa lahko izzove v državi, ki je bila do včeraj "v vojni z lastnimi avtonomnimi srbskimi paradržavami", nepredvidljive posledice. Še zlasti, če pomislimo, kdo vse od zunaj podpira projekt istrske avtonomije in čezmejne regije ter kaj vse so si ti zunanji in notranji botri tega projekta dovolili v preteklih letih, da bi izsilili njegovo uresničitev (zbiranje podpisov z namenom internacionalizacije istrskega problema leta 1991, spodleteli poskus samoproglasitve istrske avtonomije jeseni 1993, velika propa-

gandna kampanja prek interneta jeseni 1997, nov poskus uresničitve istrske čezmejne regije jeseni 1999 itn.). Nova vlada pristaja na regionalno reorganizacijo Hrvaške, z razširitvijo regionalnih enot in prenosom večjih pristojnosti nanje, ter je v tem smislu tudi že pripravila prvi delovni osnutek. Istra naj bi se pri tem povezala z delom reške županije v širšo regionalno tvorbo, kar pa IDZ odklanja. Verjetno tudi zato, ker bi v novi regionalni sestavi izgubil svoj monopolni položaj. Čeprav nimam ničesar proti temu, da se neko iz kakršnihkoli razlogov proglašaja za Istrana, pa hkrati mislim, da tudi zadeva z "istrstvom" ni tako nedolžna, kot zgleđa na prvi pogled. Izhajajoč iz programskih izhodišč idejeza (1995) naj bi bilo istrstvo "zavest pripadnosti slovanskega in romanskega življa večkulturni resničnosti polotoka". Mimo številnih vsebinskih pomislekov okrog vprašljivosti take pripadnosti bi želel spomniti na zajedljivo pripombo hrvaškega istrskega pisatelja Milana Rakovca, da namreč v vsem tem hrupe okrog istrstva ni slišati niti besedice o tem, da naj bi tudi naši (istrski) Italijani ne bili več Italijani, ampak "Istrijani, Fiumani e così via..." In, končno, se arhitektom istrskih projektov istrstvo idealno ponuja kot bodoči subjekt-nosilec avtonomije in je tako funkcionalno vpeto v bitko zanj. Tudi določba o vračanju optantov je, kljub verjetni pristojnosti iskrenih namer, hkrati tudi propagandne narave. Problem je namreč po-

vezan najmanj s priznavanjem državljanstva in vračanjem dobrin, kar pa ni v pristojnosti županije. In to istrski politiki prav dobro vedo. Kot tudi vedo, da je vsaj polovica optantov že pomrla, ostali pa so poglani koronine drugje ter je po ugotovitvah javnih raziskav morda le še par tisoč tistih, ki bi se bili pripravljeno vrniti. Tako je ta zahteva uglasena predvsem na strune močnega optantskega lobija in cilja na pridobitev njegove podpore. Spričo resnih razhajanj okrog navedene problematike lahko pričakujemo ob morebitni izločitvi idejeza iz vladne koalicije po lokalnih volitvah nove napetosti na relaciji Istra-Zagreb. Vendar se zgodba iz Tudjmanovih časov ne more več ponoviti, tudi če bi bila idejeza bera na volitvah boljša od trenutnih napovedi. Prvič se je IDZ v Istri precej izpel in tudi že nekoliko diskreditiral s svojo enoumno in monopolno desetletno vladavino. In, drugič, nova oblast je na drugačni ravni, kot je bil Tudjmanov režim, ki je kar sam s svojimi napakami prinašal idejeze glasove na krožnik. Tudi pomoč zunanijh botrov, ki že dvigujejo glasove (npr. Gianfranco Fini, predstavniki optantskih organizacij idr.), ne bo mogla v novih pogojih pomembneje vplivati na razmere v Istri. Tako se bo moral IDZ strezniti in sprejeti demokratično igro delitve oblasti. Kajti časi političnega avanturizma in voluntarizma so verjetno nepreklicno mimo.

ITALIJANSKO PRAVO

PROFESIONALNE DRUŽBE (3)

DAMJAN HLEDE

Ostale oblike profesionalnih družb, ki so bile omenjene v prvem članku in ki so bile v zadnjih desetih letih predmet specifične zakonodaje, v resnici niso prave profesionalne družbe. Pravna doktrina jih uvršča med takomenovane servisne družbe. Njihova značilnost je namreč ta, da niso ustanovljene za neposredno izvajanje dejavnosti, ki je predmet zainteresiranega samostojnega poklica, ampak zato, da bi na trgu nudile nek kompleksen proizvod, za katerega realizacija so potrebne tudi poklicne uslužbe članov ali tretjih oseb.

Jasen primer tega so t.i. inženirske družbe, ki jih je uvedel zakon št. 109/94, dokončno priznal pa zakon 415/98 (Merloni-ter). Dejavnost teh družb, ki se imenujejo tudi družbe za industrijsko projektiranje ali družbe za engineering, se ne omejuje na preprosto izdelovanje inženjerskih projektov, ampak vsebuje tudi druge uslužbe, kot npr. realizacijo in prodajo samih industrijskih naprav in orodja. Njihova dejavnost se torej ne istoveti z dejavnostjo posameznega inženirja ali arhitekta. Izdelava projektov se namreč vključuje v širšo dejavnost podjetniško-proizvajalne narave.

Zelo podobno je pri Centrih za davčno pomoč (Caf - zakona št. 241/97 in 490/98) in pri družbah za računovodske preglede (zakon 136/75), katerih dejavnost se ne istoveti v celoti s poklicno dejavnostjo zainteresiranih samostojnih poklicev (komercialistov in računovodij), ki je le v funkciji širšega proizvoda - cilja: pregleda bilanc in njihove overitve v pr-

vem primeru ter izdajanja potrdil o predstavljenih davčnih prijavah v drugem.

Poleg teh servisnih družb pozna praksa že desetletja tudi t.i. pomožne družbe ali družbe sredstev, ki jih lahko nekateri izvajalci samostojnih poklicev med sabo ustanovijo zato, da si na tak način razdelijo stroške za izvajanje svojih dejavnosti. Gre torej za družbe, ki so ustanovljene za skupno nabavo in vzdrževanje sredstev (urad, uradniško in pomožno osebje, itd.), ki so v službi individualnega izvajanja samostojnih poklicev.

V tem dolgem prehodnem obdobju, ki traja že od avgusta leta 1997, ustanavljanje družb za izvajanje drugih tipičnih intelektualnih poklicev ni dovoljeno. To so večkrat potrdila tudi razna italijanska sodišča. Možni so seveda, tako kot doslej, t.i. združeni poklicni uradi, ki jih predvideva prvi člen zakona št. 1815/1939 in za katere ni še danes jasno ali gre za prava nepriznana združenja, ki jih urejajo člen 36 in sledeči civilnega zakonika, ali za specifično pravno kolektivno figuro. Po dokončni ureditvi odvetniških družb se že pojavlja pravniško vprašanje, ali je možno obstoječe združene poklicne urade "vložiti" v novoustanovljeno odvetniško družbo ali če jih je možno transformirati po postopku, ki ga predvidevajo členi 2498-2500 civilnega zakonika. Ker se bo vprašanje postavljalo tudi v zvezi z drugimi poklicnimi družbami, bi bilo seveda prav, da bi ga zakonodajalec v okvirnem zakonu o samostojnih poklicih izrecno uredil.

KONEC

KLETARJEM V ITALIJI SE PRIDRUŽUJEJO TUDI NAŠI VINOGRADNIKI

ODPRTE KLETI VABIJO

BREDA SUSIČ

Wine day ali praznik vina, ki ga zadnje nedeljo v maju prirejajo tako rekoč po celem svetu, je več kot samo turistična pobuda. Je tudi priložnost za vzgajanje h kulturi pitja. Je ne samo praznik vina, pač pa tudi tipičnih proizvodov, teritorija in ljudi. Tak dan odprtih vrat vinskih kletih bo tudi v naših krajih v nedeljo, 27. maja.

Pobuda Gibanje za turizem vina je v zadnjih letih v Italiji nalletela na vedno večji odziv tako s strani vinogradnikov, ki so odprli vrata svojih kletih, kot turistov. Tisočim kletem iz Italije in sveta ter več kot milijonu obiskovalcev se bodo prihodnji konec tedna pridružili tudi slovenski vinogradniki in slovenski ljubitelji dobre kapljice ter pristnih jedi.

V deželi Furlaniji-Juljski krajini se je pobuda posebno dobro razvila v vinorodnih krajih v Furlaniji, pa tudi in predvsem v Goriških Brdih. Na Goriškem bodo svoje kleti odprli tudi trije slovenski vinogradniki: turisti Gradnik na Plešivem, kmetijo Mikluš v Števerjanu ali Fiegl na Oslavju. Kleti bodo odprte v nedeljo, od 10. do 18. ure. Pri Gradnikovih na Plešivem bodo ponujali briško vino in prigrizek za simbolično vsoto, ki bo tako kot povsod šla v dobrodelne namene. Gospodinja Romana, ki je zelo navezana na slovenske ljudi, nam je povedala, da prihaja na njihovo kmetijo največ obiskovalcev iz Avstrije in Nemčije, sama pa bi si želela tudi kaj več domačih turistov.

Družina Mikluš prireja Wine day prvič. Poleg svojega vina bodo nudili tudi domače češnje in sir montasio ter pršut San Daniele. Obiskovalci si bodo lahko ogledali stare kmečke

predmete, ki jih hranijo v kleti, gospodarji pa bodo povedali, kako so včasih pridelovali vino.

Tretja slovenska kmetija, ki v nedeljo vabi v lastno klet, pa

je kmetija Fiegl z Oslavja. Gospodar Aleš nam je povedal, da se vključujejo v pobudo že četrtič, saj je bil do sedaj odziv ljudi zelo dober. Obiskovalcev je

vsako leto več. Na Tržaškem se bo pobudi pridružilo le eno kmetijsko podjetje, to je podjetje Parovel iz Mačkolj. Možna bo pokušnja vina in oljčnega olja. Za otroke in mladino pa bo posebno privlačno tudi dejstvo, da bodo na ogled konji, ki jih bodo pripeljali iz Dolge krone. Sploh pa bo v Mačkoljah prihodnji konec tedna res živahno, saj bo prosvetno društvo Mačkolje priredilo tradicionalni praznik češenj.

Večkrat naši vinogradniki prodajajo svoje vino daleč naokrog po Italiji in svetu, domači ljudje pa ne poznajo produktov lastne zemlje. Praznik vina je zato lahko lepa priložnost, da kvalitetne proizvode naših kmetovalcev spoznajo tudi in predvsem domačini.

SPOROČILO KMEČKE ZVEZE

PRISPEVKI ZA VZREJO PITANCEV, KRAV DOJILJ IN ZA ZAKOL GOVEDINE

PITANCI

Kdo lahko zaprosi za prispevek? Rejci, ki redijo pitance (bovini maschi), ki morajo biti stari najmanj sedem in največ devetnajst mesecev na dan, ko se predstavi prošnja. Prispevek se lahko zaprosi samo enkrat v življenju pitalca.

Znesek prispevka: 358.000 lir za vsakega pitalca.

Kdaj se lahko predstavi prošnja? Prošnje se lahko predstavijo do 30. novembra 2001. Vsak rejec lahko predstavi največ 5 prošenj.

Obveznosti rejcev. Pitalca morajo rediti še najmanj 60 dni po datumu protokola prošnje. Važno je zato vedeti datum protokola AGEA iz Rima, preden se pitalca proda ali zakolje, ker se tvega preklic premije. Voditi je treba register, ki

je predviden po min. odloku št. 317/96, v katerem morajo biti vpisane vse govede v reji.

KRAVE DOJILJE IN JUNICE

Kdo lahko zaprosi za prispevek? Rejci, ki redijo krave dojilje (vacche nutrice). To so krave, ki pripadajo "mesni rasi" ali iz križanja take rase in pripadajo goveji čredi za vzrejo teličkov, namenjenih proizvodnji mesa; krave morajo biti stare najmanj 20 mesecev in so že stelite do dne, ko se predstavi prošnja. Od letos se lahko zaprosi za prispevek tudi za junice, ki pripadajo navedenim rasam, ki so dopolnile 8 mesecev starosti, a le za 20% vseh rejnih junic. Prispevek se lahko zaprosi vsako leto. **Poleg teh pogojev mora biti rejec v posesti t.i. kvote za prispevek.** Kdor kvote še nima, jo lahko zaprosi do 13. junija 2001.

Znesek prispevka: 352.000 lir za vsako kravo dojiljo.

Kdaj se lahko predstavi prošnja? Predviden je en sam termin, in sicer do 15.10.2001.

Obveznosti rejcev. Krave dojilje ter junice morajo biti rejene še najmanj šest mesecev po datumu predstavitve prošnje. Voditi je treba register, ki je predviden po min. odloku št. 317/96, v katerem morajo biti vpisane vse govede v reji.

PRISPEVEK ZA ZAKOL

Kdo lahko zaprosi za prispevek? Imajo pravico premija vsa zaklana goveja živina, in sicer:

- teleta od 1 do 7 mesecev s težo do 160 kg,
- biki, junici, krave ter junice, starejši od 8 mesecev.

Prošnji je treba priložiti t.i. potrdilo o zakolu, ki ga je izdala klavnica.

Znesek prispevka: 63.000 lir za teleta od 1 do 7 mesecev s težo do 160 kg; 102.000 lir za ostalo.

ZA IZPOLNITEV OMENJENIH PROŠENJ SO POTREBNI TI DOKUMENTI:

1. veljavni osebni dokument prosilca (osebna izkaznica, vozniško dovoljenje itd.),
2. register za rejeno živino (registro aziendale),
3. rojstni datumi živine, za katere se zaprosi premija,
4. dokument o istovetnosti živali (passaporto degli animali), za katero prosite prispevek,
5. potrdilo klavnice o zakolu,

6. fotokopija mod. 4 (roza) o prevozu.

Opozorilo: vse omenjene prošnje morajo biti predstavljene najkasneje do navedenih terminov na Podjetje za posege na Kmetijskem Tržišču - Azienda per l'Intervento sul Mercato Agricolo -, ki ima sedež v Rimu. To pomeni, da morajo prošnje prispeti v Rim do tistih rokov in morajo zato biti oddane vsaj nekaj dni prej.

Podrobnejše informacije in pojasnila lahko dobite na Kmečki zvezi.

PREMIJE ZA UNIČENJE GOVEDI NAD 30 MESECEV STAROSTI OZ. PREMIJE BSE 3 - "NORE KRAVE"

Premija je predvidena za govedo, staro nad 30 mesecev, ki je bilo v reji na kmetiji vsaj zadnjih šest mesecev. Prošnja za premijo je precej zahtevna, vendar omogoča rejcu, ki ne pozna izvora živali, da dobi odškodnino in se obenem izogne morebitnim neprijetnim presenečenjem, ker se v tem primeru na živali ne opravijo analize za ugotovitev BSE in gre naravnost v upepeljevalnik.

Prošnja mora biti v originalu poslana na AGEA (bivša AIMA) v Rim in kopija Deželnemu združenju rejcev za koordinacijo prevzema živine. Prošnje morajo biti protokolirane na AGEA pred zakolom živine, ki mora biti zaklana samo v pooblaščenih klavnih. Premija je izračunana po teži na osnovi srednje tržne cene. Prevozniki stroški so v breme živinorejca. Rok za predstavitve prošnje je **zapade 30. junija 2001.**

PRISPEVEK ZA PREGLED GOVEDI, KI POGINE NA KMETIJI

Prispevek znaša največ 240.000 lir za zbiranje in prevoz živine, ki je poginila na kmetiji od 12. januarja 2001 do 31. maja 2001 in je namenjena uničenju. Prošnje morajo biti izročene AGEA-i do 17. ure dne 15. junija 2001.

Prošnje je treba izpolniti na posebnih obrazcih ter priložiti vse potrebne dokumente: - zdravstveno potrdilo v smislu priloge A min. odl. Ministrstva za zdravstvo z dne 29/9/2000, - kopijo fakture, iz katere morajo biti razvidni prevozniki stroški.

V PONEDELJEK NA OPČINAH

INFORMATIVNO SREČANJE O EVRU

DAVORIN DEVETAK

V ponedeljek, 21. maja, je bilo na Opčinah obiskano in zanimivo srečanje podjetnikov na temo evra. Slovensko deželno gospodarsko združenje je povabilo svoje člane in druge krajevne operaterje na ogled najnovejših registrskih blagajn in tehtnic, ki upoštevajo novo valuto in bodo obvezne s 1. januarjem 2002.

Lokalni prodajalci tovrstne aparature, Massimo Bianchi, Michele Primavera in Graziano Sushmel, so bili na voljo, v dvorani Zadrzne kraške banke, za vsa vprašanja in potrebe, ki so jih izrazile razne stroke: od gostinskih obratov do obrtnikov, od jestvin do ostalih kategorij trgovine. Slovensko deželno gospodarsko združenje je namreč sklenilo sporazum z omenjenimi podjetji za posebne ugodnosti za članstvo pri nakupu in vzdrževanju strojev.

Ob ogledu registrskih blagajn in tehtnic je bilo na sporedu tudi informativno predavanje. Kot je povedal predsednik trgovcev SDGZ, Ervin Mežec,

je še zelo malo časa na razpolago, tako za nakup potrebnih strojev kot za ostalo pripravo, ki je povezana s tem. Ravnatelj gostujoče banke Klavdij Brajnik je podal izčrpno informacijo, v slovensčini in italijansčini, o vseh novostih, ki jih prinaša uvedba evra. V prehodnem obdobju, med 1. januarjem in 28. februarjem, se bo lahko poslovalo v obeh valutah; trgovci bodo še sprejemali lire, a bodo morali vračati ostanke samo v evrih. Po tem začetnem obdobju bo ostal kot edino plačilno sredstvo le evro, kar bo veljalo tudi za čeke, menice itd. Brajnik je opozoril na nekatere kritične plati: pretvorjenje cen, bančnih tekočih računov, alternativne oblike plačevanja (kartice, POS itd.), značilnosti novega denarja, nevarnosti itd. ZKB je pripravila dvojezični plakat s posnetki novih bankovcev in kovancev in ga daje na razpolago vsem trgovskim, gostinskim in drugim obratom, da ga izobesijo. Banka je na razpolago operaterjem za informativna srečanja o pripoznavanju novega denarja.

Ravnatelj SDGZ Vojko Kocjančič se je osredotočil na vprašanje prilagoditve vseh utečenih postopkov v podjetju, od uporabe davčnih in drugih uradnih listin, do knjigovodskih in računalniških programov, kjer bo treba pretvoriti lire v evre. Ob ustanovnih aktih, pogodbah, knjiženju in drugih obveznostih, za katere bodo poiskale ustrezne rešitve strokovne službe Združenja, bo treba pomisliti tudi na vsakdanje in drobne spremembe: od drobiža v blagajni in obeh valutah do novih cenikov, kjer so navedene vrednosti v lirah in evrih. Kocjančič je napovedal izid posebne okrožnice, ki bo podrobno obravnavala vprašanja, ki zahtevajo uvedbo evra in podjetja. Prav tako naj bi prišlo v jeseni do še drugih srečanj oziroma tečajev, namenjenih pripoznavanju denarja in ostalim praktičnim vidikom. S tem v zvezi je Kocjančič pozval člane, naj opravijo podrobno analizo v svojem podjetju in posredujejo Združenju vse potrebe za skupno in tudi posamično rešitev problemov.

V naslednji številki našega tednika bodo objavljeni podrobni nasveti o tem.

NOV ZAKON V SLOVENIJI

ZAPOSLOVANJE TUJCEV

V Sloveniji so pričeli izvajati Zakon o zaposlovanju in delu tujcev. Največja novost zakona v primerjavi s prejšnjimi predpisi je, da imajo prednost pri zaposlovanju slovenski državljani. Število tujcev, ki jih je mogoče zaposliti, pa je določeno s posebnimi kvotami, ki jih morajo upoštevati delodajalci. Razmerja med razpoložljivostjo in potrebami po zaposlovanju, tudi glede možne zaposlitve delavcev iz tujine, ugotavljajo območne službe zavoda republike Slovenije za zaposlovanje.

Iz poročila območne službe zavoda v Novi Gorici povzema, da največ delovnih dovoljenj za zaposlitev na Goriškem izdajajo prosilcem iz območij nekdanje skupne države. Po večini gre za delovna mesta, za katera zadošča nižja usposobljenost. Na Goriškem poseduje delovna dovoljenja 1.174 državljanov Bosne in Hercegovine, 444 državljanov Makedonije, 419 državljanov Zvezne republike Jugoslavije, 206 državljanov Ukrajine in 101 državljan Hrvaške. Posamezna delovna dovoljenja pa so bila izdana za tuje delavce iz osemnajstih držav, med njimi tudi iz Italije.

M.

TISOČ OTROK PO MESTNIH ULICAH

VESELO IN PREŠERNO V GORICI

V Gorici je bilo v petek, 18. maja, športno in prijateljsko srečanje otrok iz Gorice in Nove Gorice ter bližnjih goriških krajev v Sloveniji.

Tisoč mladih na trgu je bil naslov izjemno uspelega srečanja otrok iz Slovenije in iz Gorice. Tudi to srečanje je spadalo v okvir letošnjih praznovanj prve omembe Gorice in Solkana izpred tisoč let.

Izjemno uspešno prireditev sta skupno organizirali italijansko športno združenje Unione Ginnastica Goriziana in slovensko športno združenje Dom iz Gorice, ki sta k sodelovanju pritegnili tudi italijanske in slovenske osnovne šole z obeh strani državne meje ter več slovenskih in italijanskih športnih klubov, med njimi tudi Val.

Kot so dejali organizatorji na samem srečanju italijanskih in slovenskih otrok, že zjutraj se jih je zbralo več kot tisoč, so tako vsaj otroci obeh narodov na Goriškem lahko skupno praznovali tisočletnico Gorice, če to že ni uspelo odraslim zaradi političnih razhajanj, saj je desničarska občinska vlada v Gorici zelo pridno poskrbela, da bi bila slovenska prisotnost v mestu in tudi slovenski izvor imena za Gorico pri praznovanju tisočletnice prve dokumentirane njene omembe, dobro zamolčana. Tudi o dejstvu, da Travniki v petek zjutraj ni bil še na voljo za otroke, bi se dalo veliko napisati; podatek je že sam zase dovolj zgovoren.

Italijanski in slovenski otroci so se tako zbrali v petek zjutraj na Travniku in skupno odšli v pisanem sprevedu za pihalno godbo in mažoretkami z dvojezičnimi napisi po mestnih ulicah do Trga Battisti, kjer so imeli športna srečanja. Organizatorji so poskrbeli, da je vsak

FOTO BUMBACA

otrok dobil majico s trojezičnim napisom Tisoč mladih na trgu, Gorica 1001-2001, saj je na majici v furlanskem, italijanskem in slovenskem jeziku enakovredno pisano, da gre za tisočletnico Gorice in vesel športni praznik. Organizatorji so hoteli s to uspešno prireditvijo dokazati, da je sožitje v Gorici in na Goriškem tudi danes možno, in je zato še kako prav imel govornik, ki je srečanje slovenskih, furlanskih in italijanskih otrok zaključil z besedami: "Prihodnost je vaša in danes ste nam vsem dali dobro lekcijo, kako se mora v mestu treh kultur živeti!" Pri tem ne bo odveč, če povemo, da je vse dogajanje potekalo v slovenskem in italijanskem jeziku.

Vsem šolam iz Slovenije, kot tudi slovenskim in italijanskim šolam iz Gorice in bližnjih slovenskih in furlanskih vasi in mestec, so organizatorji podelili tudi pokale za udeležbo, saj srečanje ni bilo tekmovalnega značaja. Otroci so se namreč v različnih starostnih skupinah zabavali, igrali skupne športne igre, tekali po ulicah in me-

stnem parku in iskali skrite zaklade po mestu, tudi na goriškem gradu. Krajevna veriga živilski trgovin Coop je poskrbela, da so otroci dobili tudi slaščice in pa hladno pijačo, ki je bila v lepem vremenu več kot samo cenjena.

Organizatorji so tudi povedali, da je samo srečanje izzvenilo tudi kot skupna želja vseh mladih za čimprejšnjo vključitev Slovenije v Evropsko unijo, kamor le-ta seveda od vedno spada. Istočasno so organizatorji srečanja otrok iz Nove Gorice in Gorice tudi dokazali, da je skupno sodelovanje ob meji ne samo nuja, ampak tudi edina možnost za ponovno oživetev strpnega in plodnega duha nekdanje znamenite goriške dežele, ki je danes z državno mejo razdeljena na dvoje, tiste Goriške, v kateri so nekoč med seboj enakovredno živeli in skupaj delali štirje narodi, danes pa to lahko počno trije, kajti nemške narodne prisotnosti od konca prve svetovne vojne v Gorici skoraj ni več.

JUP

ODBOJKA / 21. TURNIR PETER ŠPACAPAN

PLODNIH ŠTIRIDESET LET OLYMPIE

Uspel turnir v spomin na Petra Špacapana! Tako bi lahko upravičeno zapisali pod črto v nedeljo končanega mednarodnega odbojkarskega turnirja, ki ga je priredilo goriško slovensko športno združenje Olympia.

Tokrat je bil turnir v spomin na prerano preminulega igralca Olympie Petra Špacapana prirejen že 21. zapored in že drugič z mednarodno zasedbo. Letos je bil odbojkarski turnir tudi priložnost, da je Olympia na slovesen način proslavila svojih prvih štirideset let uspešnega delovanja. Polne tribune v Slovenskem športnem centru zraven Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici pa so prava nagrada za skrbne Olympijine organizatorje in seveda tudi vzpodbuda za naprej, saj številno občinstvo dobro dene tako igralcem kot organizatorjem turnirja, ki ga je dobil odbojkarski klub iz Odrca, ki je v velikem finalu premagal slovensko ekipo Val Imsa.

A pojdemo lepo po vrsti in povejmo, da sta se v nedeljo, 20. t.m., najprej pomerila v malem finalu domače moštvo gostiteljev Olympia in slovenska ekipa Sip iz Sempetra pri Gorici, ki pa je prišla na turnir z drugo ekipo igralcev in je zato gladko izgubila vse tekme. Tudi srečanje med Olympio in odbojkarji iz Sempetra ni bilo izenačeno, saj prepričljiva zmaga domače Olympie ni bila nikdar v dvomu. Tako je na koncu ekipa Olympie, ki so jo sestavljali Mania', Geotti, Pintar, Sfiligoj, Maraž, Terpin, Jurij in Saša Hlede, Bernetič, Guzzon in Filip Hlede, slavila in osvojila tretje mesto s prepričljivim in zgovornim tri proti nič. Na turnirju sta Olympijine vrste okrepila Loris Mania' in center Luca Geotti iz Ville Vicentine, za

katerega so nekateri celo trdili, da bo v prihodnji sezoni igral v Olympijinih vrstah, a kaže, da iz te moke ne bo kruha. V finalu je Oderzo ugnal Val Imsa s tri proti dva in osvojil mednarodni turnir.

Pred nagrajevanjem je spregovoril predsednik Olympie Matej Terpin, ki se je zahvalil profesorju Martinu Krannerju, enemu od ustanoviteljev Olympie, za vse delo, ki ga je bil opravil pri športnem združenju. Predsednik Olympie Matej Terpin pa je tudi pozval mlade, naj aktivno pristopijo k delovanju v društvu, saj bo Olympia imela čez mesec dni občni zbor, na katerem bodo izvolili novi odbor društva, ki bi ga radi pomladili. Za njim je spregovoril predsednik Goriške odbojkarske zveze Angelo Bocciero, ki je z veseljem ugotovil, da je odbojka izjemno popularen šport na Goriškem, kar se je v nedeljo videlo na polnih tribunah in se bo videlo tudi naslednji teden, ko bo v našem mestu prireditev *Pallavolando*, prireditev, ki ima namen seznaniti in navdušiti mlade za odbojko.

Nagrade je podeljeval dr. Mirko Špacapan, brat Petra Špacapana, čigar spominu je turnir posvečen, nekaj pa tudi sam steber odbojkarske ekipe Olympie. Loris Mania' je bil proglašen za najboljšega igralca turnirja in to bo gotovo držalo, če vemo, da so ga izbrali igralci sami, in to tisti, ki so igrali na obeh tekmah. Posebno nagrado pa je prejel tudi glavni sodnik turnirja, nekaj član Olympie Giancarlo Marangon.

Prava paša za oči pa je bil tudi nastop plesno-ritmične skupine, ki deluje v okviru športnega združenja Olympia.

ROKOMET: 16. DRŽAVNI NASLOV ZA TRST

Tržaški klub COOP Essepju je osvojil že šestnajsti državni naslov v rokometu. V soboto, 19. t.m., so namreč v tretji finalni tekmi na domačih tleh premagali drugega finalista, ekipo Papillon Conversano, z izidom 34:29. To je bila tudi druga zaporedna zmaga državnega naslova s strani Tržačanov, saj so lani ravno tako slavili zmago. Ob tisti priložnosti je tržaškega prvotiligaša do naslova pripeljal slovenski trener Tone Tiselj, letos pa je to uspelo Marku Šibili.

Za COOP Essepju je bilo sobotno že drugo letošnje slavje, saj so pred tem osvojili še italijanski pokal. Pravkar končana sezona pa je bila po vsej verjetnosti tudi zadnja, v kateri je igral 37-letni veteran Giorgio Oveglia, ki je vsedržavne lovorike že večkrat zmagoval že v 80. letih, ko se je tržaški klub imenoval Cividin, trener pa je bil Giuseppe Lo Duca, ki je danes predsednik kluba.

SLOVENSKE ROKOMETAŠICE OSVOJILE EVROPSKI NASLOV

Rokometiške slovenske rokometne klube Krim Eta Neutro Roberts iz Ljubljane so letošnje evropske prvakinje, saj so v povratni tekmi v Ljubljani 12. t.m. prepričljivo premagale danske rokometiške klube Viborg HK. Slovenske športnice so z odličnim ritmom, srčnostjo in velikim znanjem strle odpor danskih šampionk v nepozabni tekmi, ki si jo je ogledala vsa Ljubljana in Slovenija v do zadnjega koticika nabiti dvorani na Kodeljevem, pred katero so postavili dva velika zaslona, ter seveda v neposrednem televizijskem prenosu. Končni izid tekme je bil 25:19; na Danskem so igrale Ljubljančanke neodločno. To je prva slovenska evropska zmaga v ekipnem športu, zato gredo rokometišcam tudi naše čestitke!

POTOPIS

DUBAI, MESTO ZANIMIVOSTI (5)

KLARA KRAPEŽ

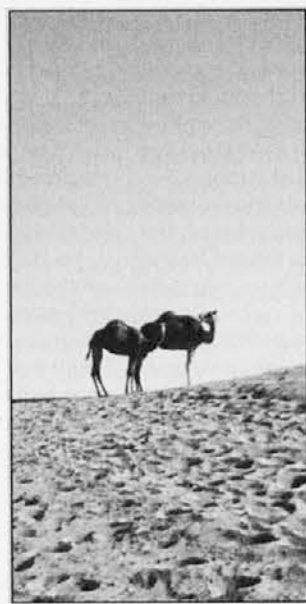
Vsak turist v Dubaju mora za pravo doživetje poskusiti vsaj nekaj stvari, ki med domačini veljajo kot nekaj najbolj vsakdanjega.

Morda je najbolj znano pitje kave, h kateremu v večernih urah zagotovo sodi še vodna pipa, prav vsakokrat pa je vredno poskusiti tudi arabske sladice, ki so zares nekaj izjemno dobrega. In če imate pomisleke zaradi kalorij, pustite te misli doma; na potovanjih je potrebno poskusiti lokalno hrano, saj je to enkratna priložnost, da spoznate drugačne kulture in navade.

Dubai po svetu slovi kot prava Meka za nakupovanje in tudi neuraden naziv prestolnice nakupov na Bližnjem vzhodu, verjetno zelo dobro označuje značaj tega mesta v Perzijskem zalivu. Cene so v tem mestu zelo konkurenčne, predvsem pa tujca navduši izbor. Tu je mogoče dobiti praktično vse, kar si človek lahko zaželi, a turisti še vedno najraje se gajo po tipično arabskih predmetih, kot so vodna pipa, vrč za kavo, beduinski nož - khandjar, okrasne blazine, eterični olja in dišeča smola, replike lesenih čolnov - dhows, pre-

proge in slaščice (pretežno libanonske) ter kaviar (zelo znan je iranski kaviar).

Nakupovanje večinoma poteka na tržnicah, v mestu pa je tudi precejšnje število velikih nakupovalnih centrov. Tržnice so priljubljene zato, ker odražajo značaj arabskih trgovcev, prav tu pa lahko preizkusite svoje sposobnosti barantanja. Vse, kar morate storiti, je, da si vzamete čas in uživate v predstavi. Nakupovanje, ki je zagotovo najbolj slikovito na tržnicah, se običajno začne s povabilom k nakupu. Prodajalec vam bo na dolgo in široko predstavil izdelke v prodaji; če se boste na primer odločili za nakup preprog, vam jih bo veliko število tudi razgnil. In ko se bo njemu zdelo, da vas je navdušil, vam bo povedal tudi prvo ceno. Vaša naloga v tem trenutku je, da sprejmete izziv in začnete barantati. Med ponujanjem svoje cene vam bo trgovec z lahkoto pokazal še veliko izdelkov, in če ste sposobni pogajalec, boste prvotno predlagano ceno lahko znižali več kot za polovico. Poleg tega boste imeli dober občutek, da ste sodelovali pri dogodku, ki je tako značilen za ta konec sveta. Poskusite, tudi če ste prepričani, da vam pre-

govarjanje ne gre ravno dobro od rok. Morda boste presenečeni sami nad seboj.

Ko se boste nakupovanja in množic ljudi naveličali, je čas, da se odpravite v puščavo ali v hribe. Obisk v Dubaju namreč mora vključevati tudi izlet v pokrajino, ki označuje mesto in državo. Safari v puščavi se tu morda nekoliko razlikuje od tistega v drugih arabskih državah. Dubajčani so podjetni ljudje, ki znajo na videz neprijaz-

no pokrajino spremeniti v pravi magnet za obiskovalce. V zadnjem času je namreč zelo naraslo povpraševanje za smučanje po peščenih sipinah, ki bi ga bilo na kratko najlaže opisati kot bledenje po pesku. Sicer pa se zabava odvija tudi drugače. Predvsem ob koncu tedna (v muslimanskih državah to pomeni četrtek in petek) boste le nekaj kilometrov iz mesta lahko opazovali številne avtomobile, katerih vozniki preskušajo svoje znanje in sposobnosti vožnje po peščinah. Pri tem igra najpomembnejšo vlogo vozilo, ki mora imeti obvezno pogon na štiri kolesa in pa pravilno pripravljene pnevmatike. Iz njih morate pred začetkom vožnje po pesku izpustiti nekaj zraka, s čimer dosežete zahtevano mehkoost, pri vožnji pa pazite, da ne boste prehitro obračali koles. Za vse tiste, ki bi se pravilne vožnje po peščinah radi naučili, je kar nekaj agencij, ki vam bodo to vsečino z veseljem pokazali.

Pravi safari v okolici Dubaia mora vsebovati ne le vožnjo s terenskimi vozili, ampak predvsem jahanje kamel in večerjo z beduini. Ob sončnem zahodu boste sedeli v beduinskem šotoru, jedli izvrstno hrano in uživali v tihoti, ki jo zmore pri-

čarati le peščena pokrajina. In ko se bo noč spustila, boste poleg nešteti zvezd opazovali še trebušni ples plesalk in poslušali pravo arabsko glasbo.

In če se vam bo zdelo, da je to že vse, kar si lahko želite, se naslednji dan, takoj po kavi, ki vam jo bodo beduini ponudili po vseh arabskih pravilih za pripravo kave, odpravite še na vožnjo po brezpotjih Združenih arabskih emiratov.

Večinoma se prebivalci odpravijo v pogorje Hajar, kjer si lahko privoščijo tudi osvežilno kopanje v naravnih bazenih s sladko vodo. Neverjetno se zdi dejstvo, da v pogorju srečaš toliko ljudi, a mestni vrvež pač doda svoje, in veliko posameznikov si začeli mirno preživeti konec tedna. V Hajar pogorju morate paziti na tako imenovane "wadi", kar je oznaka za

posušeno vodno strugo v tistem delu, kjer jo prečka cesta. Wadiji so namreč lahko tudi polni vode in takrat morate biti pri vožnji s terenskimi vozili previdnejši. Sicer pa velja, da so prav wadiji lahko orientacijsko znamenje, da je nekje v bližini voda. To pomeni tudi, da lahko najdete idealen kraj za kamping. Sama sem v hribovju Hajar preživela tri dni in pristen stik z naravo mi je resnično povrnil moči. Zgodil se vam lahko tudi, da boste srečali osle (ti so večinoma divji in se prosto sprehajajo) ali druge domače živali, saj je v pogorju kar nekaj manjših vasi, katerih prebivalci živijo večinoma od tistega, kar sami pridelajo. Naselja so v bližini vodnih strug in namakanje ne predstavlja težav, sicer pa se preživljajo tudi z rejo živali.

DALJE

15

ČETRTEK,
24. MAJA
2001

ŠIRITEV EVROPSKE UNIJE IN ODNOSI ITALIJA-SLOVENIJA

Šesterica držav ustanoviteljic Evropske gospodarske skupnosti, med njimi Italija, v Uvodu k Rimski pogodbi (1957) poudarja, da so odločene položiti temelje za vedno bolj tesno zvezo med evropskimi narodi v korist gospodarskega in socialnega napredka ter za obrambo miru in svobode. Države ustanoviteljice pozivajo na druge narode Evrope, ki se navdihujejo ob istih idealih, naj se jim pridružijo v teh naporih.

EGIDIJ VRŠAJ

top in sodelovanje na evropskih parlamentarnih volitvah.

Evropska unija daje državam PE-CO finančne in tehnične podpore po programih PHARE, TACIS in JOPP.

STRUKTURNI SKLADI

Evropska unija v državah članicah z zakoni in s financiranjem podpira podjetja, zlasti mala in srednja. Pomaga jim s posojili Evropske investicijske banke ter s financiranjem t.i. strukturnih skladov, ki so:

- Evropski sklad za razvoj Regij (FESR);
- Evropski socialni sklad (FSE);
- Evropski kmetijski sklad (FEOGA);
- Evropski ribiški sklad.

Unija, država in Regija sestavijo programske dokumente (DOCUP) na podlagi prednostnih ciljev. Ti so naslednji:

Cilj 1: razvoj in strukturna prilagoditev Regij v razvojnem zaostanku, to je pod 75% povprečja Unije v BDP (Bruto domači proizvod) na prebivalca, na primer italijanski Jug.

Cilj 2: preustroj Regij ali dela Regij, ki so hudo prizadete zaradi industrijskega nazadovanja, npr. Trst.

Cilj 3: boj proti dolgoročni brezposelnosti, poklicno izobraževanje mladih ter integracija oseb, katerim grozi izključitev s tržišča dela.

Cilj 4: prilagoditev delavcev spremembam v industriji ter razvoju proizvodnih sistemov.

Cilj 5A: pospešitev prilagajanja kmetijskih struktur v okviru reforme kmetijske politike.

Cilj 5B: razvoj in strukturna prilagoditev kmetijskih področij, npr. gorskih skupnosti.

Cilj 6: razvoj in strukturna prilagoditev Regij z majhno gostoto prebivalstva, npr. sever Finske in Švedske.

ŠIRITEV EVROPSKE UNIJE

Postopek za širitev Evropske unije se je uradno začel 30. maja 1998. Kandidatov za vstop je dvanajst, in sicer Bolgarija, Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Romunija, Slovaške in Slovenija ter Turčija, s katero pa se niso še začela pogajanja.

Leta 1999 so na evropskem vrhu v Helsinkih določili, da bo Evropska unija sprejela nove članice leta 2002.

Predsednik Evropske komisije Romano Prodi je pred kratkim dejal, da bodo predstavniki nekaterih novih držav članic sedeli v Evropskem parlamentu leta 2004 po volitvah tega leta.

V prvi vrsti za članstvo so Ciper, Češka, Estonija, Madžarska, Poljska in Slovenija kot najbolj pripravljene države za vstop v Evropsko unijo. To je bilo leta 2000 potrjeno na evropskem vrhu v Nici.

Evropska komisija je 3. maja 1995 objavila glede širitve "Belo knjigo" ali "Agendo 2000". Ta dokument ima tri dele:

1. Skupne temeljne politike Evropske unije, ki se tičejo npr. zaposlitve, sociale, kmetijstva itd.;

2. Razširitev Unije na države srednje in vzhodne Evrope (PE-CO), ki že imajo pridružitvene pogodbe ali tako imenovane evropske sporazume;

3. Novi finančni okvir Evropske unije za obdobje 2000-2006.

Pridružitvene pogodbe za PE-CO spodbujajo liberalizacijo trgovine, industrijsko kooperacijo, neposredne tuje naložbe (FDI - Foreign Direct Investment), gospodarsko in politično integracijo.

Pridružitvena pogodba za Slovenijo je pričela veljati 1. februarja 1999. Takrat je bil predviden vstop Slovenije v Evropsko unijo leta 2002 ter pristop k evru leta 2005.

Pogodba za Slovenijo vsebuje okrog 130 členov, razdeljenih na več poglavij, z dodatkom 6 protokolov in 13 prilog.

Trinajsta priloga je t.i. Solanov kompromis, ki se imenuje po takratnem zunanjem ministru Španije. Po tem kompromisu je Slovenija črtala 68. člen Ustave, ki je prepovedoval prodajo zemlje tujcem.

Slovenija bo nadaljevala pogajanja za vstop v Evropsko unijo prihodnjega 1. junija. Pogajanja se tičejo 29 gospodarskih področij ter naj bi julija zaprli - kot se uradno reče - nadaljnja štiri področja. Zaprtje vseh 29 področij je predvideno do 31. decembra 2001.

Leta 2002 naj bi Slovenija odobrila še zadnje zakone in podzakonske akte za prilagoditev svoje zakonodaje evropskemu pravnemu sistemu "acquis communautaire".

Za leto 2003 Rokovnik predvideva podpis in ratifikacijo pristopne pogodbe vseh petnajstih držav članic ter za leto 2004 formalni vs-

mači proizvod na prebivalca v višini 14.500 dolarjev, kar je nekoliko manj od Španije, brezposelnost pa 7% ter dobro gospodarsko stabilnost.

V primeru Slovenije - dodaja Illy - so prednosti zaradi njenega vstopa v Evropsko unijo gotovo večje od stroškov. Vprašanje je le, če bo lobij istrskih ezulov vplival na Berlusconijsko vlado, kot se je že zgodilo leta 1994 z zahtevo po vračanju premoženja v Istri. Vračanje nepremičnin je že urejeno z Osimskimi sporazumi (1975) ter z Rimsko pogodbo (1983).

Delno po zaslugi omenjenega lobija je prva Berlusconijska vlada leta 1994 postavila veto proti pridružitvi Slovenije k Evropski uniji.

Ruggero Rovatti, predsednik ezulskega Združenja istrskih skupnosti (Associazione Comunità Istriane), je tedaj poudaril, kako vračanje imetja v naravi ni nič novega, toda odklanja stalno volilno spekulacijo s tragedijo ezulov.

Na predlog levosredinskega senatorja Fulvia Camerinija je senat konec lanskega leta kot popravek k Finančnemu zakonu za leto 2001 odobril Zakon o pravični in dokončni odškodnini ezulom ali optantom (Legge sull'indenizzo equo e definitivo). Povišali so koeficiente v odnosu do leta 1938 ter bodo upravičencem nakazali 280 milijard lir v triletnju 2001-2003.

Fulvio Camerini je komentiral, da je vsota sicer skromna, vendar je osnova za doseg pravičnosti. Renzo Codarin, pokrajinski predsednik ANVGD (Associazione Venezia Giulia e Dalmazia), zahteva vsaj 700-800 milijard lir. Slišati pa je tudi vsoto 5.000 milijard.

Slovenski pogajalec v Osimu (1975) in v Rimu (1983) Tone Poljšak je govoril o ezulski problematiki 2. februarja 1995 v dvorani Zavarovalnice RAS v Trstu. Navzoči ezulski predstavniki iz Trsta in Rima niso ugovarjali njegovim podatkom.

Po Poljšakovem poročilu je Hrvaško zapustilo 220.000 ezulov ter Slovenijo 21.000. V bivši Jugoslaviji so zapustili okrog 30.000 hiš ter 80.000 hektarov zemlje, od tega v Sloveniji 7.500 hektarov ter 2.700 do 2.800 hiš. V družbeni lasti v Sloveniji (1995) je še od 300 do 400 hiš, ki bi prišle v poštev za vračanje. Tako bi bilo mogoče po "mehanizmih" Rimske pogodbe (1983) razširiti seznam "prosto razpoložljivih" nepremičnin.

Ezuli - je poročal Poljšak - so zapustili v Sloveniji samo 20 pomembnejših gospodarskih enot (hoteli, tovarne, ladjedelnice, električno omrežje). Stanovanjski objekti pa so bili brez civilizacijskih in higienskih norm:

- samo 3% hiš je imelo sanitarije;
- le 10% hiš je imelo vodo in elektriko;
- 60% hiš je bilo starejših od 50 let in nekatere so bile še iz prejšnjega stoletja.

SLOVENIJA

Komisija se je v Trstu v sredo, 16. maja, srečala s predstavniki obeh krovnih organizacij slovenske manjšine v Italiji, s predstavniki Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno gospodarske zveze, v katerih se prepoznava večina slovenskega prebivalstva pri nas. Spoznali pa so tudi gospodarski utrip naše manjšine, kot so se člani komisije tudi seznanili z delom športnih, kulturnih in drugih slovenskih ustanov v Trstu. Predsednik komisije Franc Pukšič je že v Trstu povedal, da so v Sloveniji z zadovoljstvom sprejeli vest, da je bil na nedavnih volitvah v italijanski senat izvoljen slovenski predstavnik Oljke Miloš Budin, kot je Slovenija tudi zadovoljna z vedno večjim in boljšim sodelovanjem med obema krovnicima organizacijama.

Tako v Trstu kot v Gorici in naslednji dan, v četrtek, 17. t.m., v Beneški Sloveniji, so člani komisije spregovorili tudi o zaščitnem zakonu za slovensko manjšino v Italiji in težavnem udeležanju zaščitnega zakona na krajevni ravni. Komisija Državnega zbora Republike Slovenije je obljubila slovenski manjšini v Italiji pomoč tako na krajevni kot državni ravni. Predsednik komisije je že v Trstu povedal, kot je to kasneje še večkrat ponovil, da bo komisija opozarjala Državni zbor Republike Slovenije, naj se zavzema za uresničevanje zaščitnega zakona tako pri deželni vladi Furlanije-Juljske krajine kot v rimskem parlamentu.

V Gorici sta bili dve srečanju predstavnikov komisije z goriškimi Slovenci, in sicer v Kulturnem domu ter v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Goriški Slovenci so komisijo opozorili na nevzdržno ravnanje desničarske goriške občinske vlade, ki bi rada izrinila slovensko prisotnost in ljudi iz mesta in je tudi zato zamolčala prisotnost slovenske manjšine ob nedavnem proslavljanju tisočletnice Gorice, na težave, ki se pojavljajo pri uresničevanju zakonske zaščite; spregovorili pa so tudi o nelahkem finančnem položaju, v katerem se je znašla manjšina v Italiji po sprejetju zaščitnega zakona, zaradi katerega je prišlo do zastoja izplačevanja denarnih prispevkov za nemoteno delovanje manjšine s strani italijanske države. V Gorici pa je prevladal na pomembnem srečanju vendarle optimizem, saj smo tako v Kulturnem domu kot tudi v Kulturnem centru Lojze Bratuž slišali optimistične besede za naprej in pa tudi ugotovitve naših predstavnikov, da je bila slovenska manjšina v Italiji tudi še v težjih časih vseeno delovna in polna življenja.

Člani komisije so obiskali tudi Beneško Slovenijo, Režijo in Kanalsko dolino, kjer so se najprej v Čedadu na sedežu društva Trinko srečali z vodilnimi predstavniki tamkaj živčih Slovencev, nakar so si ogledali dvojezični šolski center v Špetru, ki gosti številčno najbolj obiskano šolo, spoznali delo in težave slovenskih ljudi v Režiji v Solbici in se v kulturnem središču Planika v Ukvah v Kanalski dolini srečali s predstavniki tam aktivnih Slovencev. V Beneški Sloveniji so predstavniki komisije obljubili, da se bodo v Državnem zboru zavzeli za čimprejšnjo usposobitev televizijskih pretvornikov, ki bodo omogočili beneški Slovincem spremljanje televizijskih programov Slovenske televizije.

Ob zaključku obiska pri nas je predsednik komisije Franc Pukšič v imenu vseh izrazil zadovoljstvo nad obiskom, obljubil pomoč Republike Slovenije in si tudi zaželel, da bi do takih srečanj tudi v prihodnje prišlo še večkrat. Prihodnja srečanja pa naj bi bila bolj delovnega značaja in naj bi se zato komisija srečala z vsemi predstavniki na enem kraju, saj imamo Slovenci v Italiji skupne težave, ki jih gre vzajemno reševati.